

1937

KOLENDAR ZA LETO 1937

1 9 3 6

UNIONE EDITORIALE GORIZIANA - GORIZIA

II
KOLEDAR

ZA LETO 1937

1936 - XV E. F.
UNIONE EDITORIALE GORIZIANA - GORIZIA

KOLENDAR

ZA LETO 1937

25094 / 1937

D(7) 14.436/1956

KOLENDAR ZA NAVADNO LETO 1937

ima 365 dni (52 nedelj in 8 praznikov) ter se začne s petkom in se končuje s petkom.

Začetek leta 1937.

Občno in državno leto se začne na dan novega leta t. j. s prvim januarjem.

Cerkveno leto se začne s prvo adventno nedeljo (28. novembra).

Letni časi.

Pomlad se začne dne 21. marca ob 1. uri 45 minut.

Poletje se začne dne 21. junija ob 21. uri 12 minut.

Jesen se začne dne 23. septembra ob 12. uri 13 minut.

Zima se začne dne 22. decembra ob 7. uri 22 minut.

Sončni in lunini mrki v letu 1937.

V letu 1937. bosta dva sončna mrka in en lunin mrk.

1.) Popolni sončni mrk dne 8. junija. Luna pokrije sonce ob 21. uri 41 min. Mrak bo viden v Polineziji, v Tihem oceanu z izjemo njegovih severnih in zahodnih delov, nadalje na jugu-zahodu Severne Amerike, v Srednji Ameriki, na Antilih in na severo-zahodu in zahodu Južne Amerike. Pri nas neviden.

2.) Delni lunin mrk dne 18. novembra. Opozicija lune s soncem ob 9. uri 33 min. Pri nas neviden.

3.) Obročasti sončni mrk dne 2.-3. decembra. Luna pred soncem ob 0 uri 3 min. dne 3. decembra. Mrak bo viden na vzhodnih obalah Azije, japonskih otokov in Filipinov, nadalje na vzhodnih sundskih otokih, na Novi Gvineji, Polineziji in na Tihem oceanu. Pri nas neviden.

4.) Premičnica Merkur pojde preko sončne oble dne 11. maja. Prehod bo viden v Južni Aziji, na Filipinih, na zahodni Avstraliji, v Indijskem oceanu in v Srednji in Južni Afriki.

Znamenje za lunine mene.

Mlaj ☉ | Ščip ali polna luna ☽
Prvi krajec ☾ | Zadnji krajec . . . ☾

Kvatrni postí.

I. kvatre, spomladanske ali postne: 17., 19. in 20. februarja.

II. kvatre, letne ali binkoštné: 19., 21. in 22. maja.

III. kvatre, jesenske: 15., 17. in 18. septembra.

IV. kvatre, zimske ali adventne: 15., 17. in 18. decembra.

Cerkveni prepovedani časi.

Obhajati ženitve je prepovedano od 1. adventne nedelje do božiča in od pepelnice do velik. pond.

Premakljivi prazniki.

1.) Septuagesima: 24. januarja.

2.) Pepelnica: 10. februarja.

3.) Mar. Dev. 7 žalosti: 19. marca.

4.) Velika noč: 28. marca.

5.) Križevo: 3., 4. in 5. maja.

6.) Vnebohod: 6. maja.

7.) Binkošti: 16. maja.

8.) Sv. Trojica: 25. maja.

9.) Sv. Rešnje Telo: 27. maja.

10.) Prva adventna nedelja: 28. novembra.

Pust traja od 7. jan. do 9. februarja t. j. 34 dni. Postnih nedelj je šest, povelikonočnih tudi šest, pobinkoštnih pa sedem in dvajset.

Prazniki.

a) Običajni in civilni.

1.) Vse nedelje. — 2.) Novo leto. — 3.) Sv. Trije kralji (6. jan.) — 4.) Sv. Jožef (19. marca) — 5.) Rojstvo Rima (21. apr.) — 6.) Vnebohod (6. maja) — 7.) Sv. Rešnje Telo (27. maja) — 8.) Sv. Peter in Pavel (29. jun.) — 9.) Vnebovzetje (15. avg.) — 10.) Pohod na Rim (28. okt.) — 11.) Vsi sveti (1. nov.) — 12.) Zmaga pri Vitt. Venetu (4. nov.) — 13.) Brezmadežna (8. dec.) — 14.) Božič (25. dec.)

Prazniki, ki se ujemajo s cerkvenimi, so v Kalendarju mastno tiskani, drugi so zaznamovani z dvema zvezdicama.

Na dneve pod 5., 10. in 12. se razobesijo državne zastave in razsvetle javna poslopja.

b) Državni, od katerih se skrči delovni urnik na dopoldanske ure.

- 1.) 8. januarja: rojstni dan kraljice Helene
- 2.) 9. februarja: pustni torek.
- 3.) 11. februarja: dogovor s Sv. Stolico (1929.)
- 4.) 23. marca: ustanovitev fašjev (1919.)
- 5.) 25. marca: velikonočni četrtek.
- 6.) 24. maja: napoved vojne (1915.)
- 7.) 18. avgusta: god kraljice Helene.
- 8.) 15. septembra: rojstni dan prestolon. Humberta.
- 9.) 2. novembra: vseh vernih duš dan.
- 10.) 11. novembra: rojstni dan kralja Viktorja Em. III.
- 11.) 24. decembra: božični večer.
- 12.) 31. decembra: Silvestrovo.

Ti prazniki so v Kalendarju, ako ne padejo na nedeljo, zaznamovani z eno zvezdico.

Na dneve pod 3., 4., 6., 7., 8. in 10. se razobesijo državne zastave in se razsvetle javna poslopja.

c) Dnevi, ko se razobešajo državne zastave poleg prej označenih.

- 1.) 4. januarja: obletnica smrti prve kraljice Italije (na pol droga).
- 2.) 9. januarja: smrt kralja Viktorja Emanuela II. (1878.) na pol droga.
- 3.) 6. junija (prva ned. v jun.) praznik ustave.
- 4.) 29. julija: smrt kralja Humberta (1900.) na pol droga
- 5.) 12. oktobra: obletnica odkritja Amerike (1492.)

Ti dnevi so zaznamovani z znakom X

JANUAR - PROSINEC

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji		
1 Petek	Novo leto. Obrez. Gospod.		
2 Sobota	Makarij, opat; Martinijan, šk.		
1	Ko je bil Herod umrl. Matija 2., 19.—25.		
3 Nedelja	V osmini n. l. Genovefa, dev.		
4 Ponedeljek	× Tit, šk.; Izabela, kr.		
5 Torek	Telesfor, pap. muč.; Simeon, stol.		
6 Sreda	Sv. Trije kralji. Razgl. Gosp.		
7 Četrtek	Valentin, šk.; Lucijan, muč.		
8 Petek	* Severin, op.; Eberhard, šk.		
9 Sobota	× Julijan in Bazilisa, mučenca.		
2	Dvanajsletni Jezus v templu. Luka 2., 42.—52.		
10 Nedelja	1. po razgl. G.; Pavel, pušč.		
11 Ponedeljek	Higin, pap.; Božidar, op.		
12 Torek	Arkadij, muč.; Ernest, šk.		
13 Sreda	Veronika, dev.; Bogomir, op.		
14 Četrtek	Feliks iz Nole, muč.; Hilarij, c. u.		
15 Petek	Pavel, pap.; Maver, op.		
16 Sobota	Marcel, papež; Ticijan, škof;		
3	O ženitnini v Kani Galilejski. Jan. 2., 1.—11.		
17 Nedelja	2. po razgl. G.; Anton, pušč.		
18 Ponedeljek	Sv. Petra stol v R.; Priska, dev.		
19 Torek	Kanut, kr.; Agricij, šk.		
20 Sreda	Fabijan in Boštjan, muč.		
21 Četrtek	Neža, dev.; Fruktuozij, šk.		
22 Petek	Vincencij muč.; Anast., muč.		
23 Sobota	Zar. M.D.; Emerencijana, dev. m.		
4	O delavcih v vinogradu. Mat. 20., 1. 16.		
24 Nedelja	1. predp., Timotej, šk.		
25 Ponedeljek	Spreob. sv. Pavla apostola		
26 Torek	Polikarp, šk.; Pavla, vd.		
27 Sreda	Janez Zlat., škof. in cerk. uč.		
28 Četrtek	Julijan, šk.; Flavijan, muč.		
29 Petek	Frančišek Sal., šk.; Konstantin, m.		
30 Sobota	Martina, dev.; Janez Mil., šk.		
5	Prilika o sejalcu in semenu. Luka 8., 4.—15.		
31 Nedelja	2. predp., Peter Nol., sp.		
<table border="0"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 4. ob 15. uri 22 m.</p> <p>● Mlaj 12. ob 17. uri 47 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 19. ob 21. uri 2 m.</p> <p>☾ Ščip 26. ob 18. uri 15 m.</p> </td> <td style="vertical-align: top;"> <p>Nebesno znamenje in dolgost dneva:</p> <p>Sonce stopi dne 20. januarja ob 12. uri in 1 min. v znam. Vodnarja.</p> <p>Den zraste od 8 ur 44 minut na 9 ur 38 min., torej za 54 minut.</p> </td> </tr> </table>		<p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 4. ob 15. uri 22 m.</p> <p>● Mlaj 12. ob 17. uri 47 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 19. ob 21. uri 2 m.</p> <p>☾ Ščip 26. ob 18. uri 15 m.</p>	<p>Nebesno znamenje in dolgost dneva:</p> <p>Sonce stopi dne 20. januarja ob 12. uri in 1 min. v znam. Vodnarja.</p> <p>Den zraste od 8 ur 44 minut na 9 ur 38 min., torej za 54 minut.</p>
<p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 4. ob 15. uri 22 m.</p> <p>● Mlaj 12. ob 17. uri 47 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 19. ob 21. uri 2 m.</p> <p>☾ Ščip 26. ob 18. uri 15 m.</p>	<p>Nebesno znamenje in dolgost dneva:</p> <p>Sonce stopi dne 20. januarja ob 12. uri in 1 min. v znam. Vodnarja.</p> <p>Den zraste od 8 ur 44 minut na 9 ur 38 min., torej za 54 minut.</p>		

OPOZORILO.

Obresti obveznic. — Prvi dan zapadejo letne in polletne obresti državnih, bančnih in industrijskih obveznic.

Davki. — V prvi polovici meseca so izpostavljeni v občinskih uradih glavni in dopolnilni davčni sezname prve serije. Vsak davkoplačevalec naj jih pregleda in, če zapazi v njih materijelne pogrške, dvojnost ali nepravilen vpis, naj rekurira. Čas za to je do 16. julija (glej opombo 15. julija).

Samski davek. — Petnajstega zapade rok plačila samskega davka od delodajalcev za uslužbence. Zadnjega je zadnji rok za prijavo samcev v svrhu odmeritve samskega davka.

Pristojbine mrtve roke. — Dvajsetega zapade rok plačila prve polovice pristojbine mrtve roke (ujemajoče se prej s pristojbinskim namestkom) pri registrskem uradu (glej opombo 20. julija).

Tehtnice in uteži. — Od drugega do desetega se mora naznaniti seznam tehtnic in uteži, ki jih vsakdo rabi. To naznanilo je obvezno in zapade v oglobitev, kdor ne ugoti tem zahtevam zakona.

Naborni seznam. — V naborne sezname se morajo vpisati v teku tega meseca vsi mladeniči, ki dopolnijo v tekočem letu osemnajsto leto svoje starosti. V slučaju mladeničeve odsotnosti, ga morajo priglasiti njegovi starši ali pa skrbaiki.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Pripravi; preoraj in pognoji zemljo. Očisti in odberi seme za pomladansko setev.

V hlevu. — Skrbi za enakomerno toploto (od 15° do 18° C) v hlevu in prezračaj ga večkrat. Zmanjšaj krmo delovni, zvišaj jo pri molzni živini.

Na travniku. — Nadaljuj z delom, zastalim v novembru in decembru (glej navodilo za november).

Na vrtu. — Prekopavaj vrtno grede in pognoji ob enem.

V sadovnjaku. — Okopuj in pognoji sadno drevje ter poškopri ga z «antiparasitom» zoper škodljivi mrčes. Obreži mlado in pretrebi vrh starejšemu drevju.

V kleti. — Pretoči mlada vina. Skrbi, da bodo sodi, v katerih hraniš vino, vedno polni, prazne pa prežvepluj.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Blank space for notes.

FEBRUAR - SVEČAN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji.		
1 Pondeljek	Ignacij, šk.; Brigita, dev.		
2 Torek	Svečnica, Dar. Gospodovo		
3 Sreda	Blaž, šk.; Oskar, šk.		
4 Četrtek	Andrej Korz., šk.; Janez Br., muč.		
5 Petek	Agata, dev.; Albuin, šk.		
6 Sobota	Doroteja, dev. muč.; Tit., šk.		
6 Jezus ozdravi slepca. Luka 18., 31. — 43.			
7 Nedelja	3. predp., Rihard, kr.		
8 Pondeljek	Janez Matajski sp.; Juvencij, šk.		
9 Torek	* Pust., Apolonija, dev.		
10 Sreda	Peplnica. Skolastika, dev.		
11 Četrtek	* Lurška Mati Božja; Adolf, šk.		
12 Petek	7 ustan. ser. reda; Evlalija, dev. m.		
13 Sobota	Katarina Riči, dev.; Gregor, pap.		
7 Hudobni duh skuša Jezusa. Mat. 4., 1. — 11.			
14 Nedelja	1. postna. Valentin, muč.		
15 Pondeljek	Favstin in Jovita, muč.		
16 Torek	Julijana, dev.; Onezim, muč.		
17 Sreda	Kvatre. Donat in tov., muč.		
18 Četrtek	Simeon, šk.; Flavijan, šk.		
19 Petek	Kvatre. Julijan, muč.		
20 Sobota	Kvatre. Eleverij, škof.		
8 Jezus se na gori izpremeni. Mat. 17., 1. — 9.			
21 Nedelja	2. postna. Maksimilijan, šk.		
22 Pondeljek	Sv. Petra stol v Antijohiji		
23 Torek	Peter Dam., cerk. uč.		
24 Sreda	Matiija, apostol; Modest, šk.		
25 Četrtek	Valburga, dev.; Viktorin, muč.		
26 Petek	Nestor, šk.; Matilda, dev.		
27 Sobota	Leander, šk.; Baldomir, spoz.		
9 Jezus izžene hudiča iz nemega. Luka 11., 14. — 28.			
28 Nedelja	3. postna. Roman, op.		
<i>Lepa beseda lepo mesto najde!</i>			
<table border="0"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 3. ob 13. uri 4 m.</p> <p>● Mlaj 11. ob 8. uri 34 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 18. ob 4. uri 30 m.</p> <p>☼ Ščip 25. ob 8. uri 43 m.</p> </td> <td style="vertical-align: top;"> <p>Nebesno znamenje in dolgot dneva:</p> <p>Sonce stopi dne 19. febr. ob 2. uri 21 min. v znamenje Rib.</p> <p>Dan traste od 9 ur 38 minut na 11 ur 1 min., torej za 1 uro 23 m.</p> </td> </tr> </table>		<p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 3. ob 13. uri 4 m.</p> <p>● Mlaj 11. ob 8. uri 34 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 18. ob 4. uri 30 m.</p> <p>☼ Ščip 25. ob 8. uri 43 m.</p>	<p>Nebesno znamenje in dolgot dneva:</p> <p>Sonce stopi dne 19. febr. ob 2. uri 21 min. v znamenje Rib.</p> <p>Dan traste od 9 ur 38 minut na 11 ur 1 min., torej za 1 uro 23 m.</p>
<p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 3. ob 13. uri 4 m.</p> <p>● Mlaj 11. ob 8. uri 34 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 18. ob 4. uri 30 m.</p> <p>☼ Ščip 25. ob 8. uri 43 m.</p>	<p>Nebesno znamenje in dolgot dneva:</p> <p>Sonce stopi dne 19. febr. ob 2. uri 21 min. v znamenje Rib.</p> <p>Dan traste od 9 ur 38 minut na 11 ur 1 min., torej za 1 uro 23 m.</p>		

OPOZORILO.

Davki. — Od desetega do osemnajstega se plača pri davčnih izterjevalnicah prvi obrok premičnega bogastva in drugih davkov. Kdor ni plačal do vštete osemnajstega dne (če ta dan nedelja, velja devetnajsti kot zadnji dan), se oglobi s šestimi odstotki. Kdor ni dobil naznanila glede plačevanja, mora vkljub temu plačati obrok, ker zadostuje v tem oziru razglas davčnih seznamov, a ne plača globe po preteku gori imenovanega roka.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Nadaljuj s preoravanjem, gnojenjem in brananjem. Pognoji njive s superfosfatom. Pripravi semena. Obrežuj meje in drevje.

V hlevu. — Delovni živini pokladaj vedno več krme, a tudi klavna živina in molzne krave naj se zadostno krmijo.

Na travniku. — Nadaljuj z brananjem, čiščenjem in gnojenjem travnikov. Razgrebaj krtine in mravljišča.

Na vrtu. — Sadi in sejaj, če podnebje pripušča, zgodnjo zelenjad, kakor karfijol, česenj, zgodnji kapus, čebulo, grah, peteršilj, špinačo in radič.

V sadovnjaku. — Poškropi hruške in jabolane s petodstotno raztopino železne ali pa modre galice, kateri si dodal primerno količino apnenega beleža. Za breskve in marelice zadošča triodstotna raztopina.

V vinogradu. — Okopavaj in gnoji trte. Prični z obrezovanjem, pripravi cepiče. Izmenjaj slabe kole. Uničuj škodljivi mrčes s tem, da ostržeš lubad z žičnato ščetjo in namažeš debela z «antiparazitom».

V kleti. — Nadzoruj pretočena vina in pazi, da bodo sodi vedno polni, prazni pa prežveplani.

V čebelnjaku. — Pusti čebele v popolnem miru in odpri panje le v skrajni sili.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.

MAREC - SUŠEC

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji
1	Pondeljek	Albin, šk.; Antonina, muč.
2	Torek	Simplicij, pap.; Henrik, sp.
3	Sreda	Kunigunda, ces.; Avsterij, muč.
4	Četrtek	Kazimir, sp.; Lucij, pap.
5	Petek	Agapa, dev.; Janez od K., op. ☉
6	Sobota	Fridolin, op.; Perpetua, muč.
10 Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 6., 1.—15.		
7	Nedelja	4. postna (sredp). Tomaž Ak.
8	Pondeljek	Janez od B., sp.; Filomen, muč.
9	Torek	Frančiška Rim., vd.; Pacijan, šk.
10	Sreda	40 mučencev; Makarij, šk.
11	Četrtek	Sofronij, šk.; Heraklij, muč.
12	Petek	Gregor Vel., pap.; Bernard, šk. ☉
13	Sobota	Rozina, vd.; Evfrazija, dev.
11 Judje hočejo Jezusa kamenjati, Jan. 8., 46.—59.		
14	Nedelja	5. postna (tiha) Matilda, kr.
15	Pondeljek	Klemen, pap.; Longin, muč.
16	Torek	Hilarij in Tacijan, muč.
17	Sreda	Patricij, šk.; Jedert, dev.
18	Četrtek	Ciril Jer., c. uč.; Edvard, kr.
19	Petek	Jožef, ženin D. M. ☉
20	Sobota	Feliks in tov., muč.; Niket, šk.
12 Jezusov prihod v Jeruzalem. Mat. 21., 1.—9.		
21	Nedelja	6. postna. (oljčna) Benedikt
22	Pondeljek	Benvenut, šk.; Katarina Gen.
23	Torek	* Pelagija, muč.: Jož. Oriol.
24	Sreda	Gabrijel, nadang.; Epigmen, m.
25	Četrtek	* Vel. četrtek. Ozn. Mar. Dev.
26	Petek	Vel. petek. Emanuel, muč.
27	Sobota	Vel. sobota. Rupert, šk. ☉
13 Jezus vstane od mrtvih. Mark 16., 1.—7.		
28	Nedelja	Velika noč. Vstajenje Gosp.
29	Pondeljek	Velik. pond. Cyril, muč.
30	Torek	Amadej, sp.; Janez Klim., op.
31	Sreda	Modest, šk.; Benjamin, muč.
Lunine mene.		Nebesno znamenje in dolgost dneva:
☾ Zad. krajec 5. ob 10. uri 17 m.		Sonce stopi dne 21. marca ob
☉ Mlaj 12. ob 20. uri 32 m.		1. uri 45 min. v znamenje Ovna.
☽ Prvi krajec 19. ob 12. uri 46 m.		Začetek pomlad. Noč in dan sta
☉ Ščip 27. ob 0. uri 12 m.		enako dolga.
		Dan zraste od 11 ur 1 min. na 12
		ur 40 min., torej za 1 uro 33 min.

OPOZORILO.

Davki in pristojbine. — Objavijo se dopolnilni sezname prve serije direktnih davkov. Davkoplačevalci imajo vpogled v te sezname, izpostavljene v občinskem uradu, da lahko napravijo morebitne tozadevne pritožbe.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Sejaj odbrano seme v rahlo, primerno, pognojeno in primerno vlažno zemljo. Sejaj jaro žito, oves, deteljo. Razvaljaj, pobranaj in oplej žito, ki si ga bil posejal v jeseni. Gnoji s superfosfatom in solitrom.

V hlevu. — Vprežno živino dobro krmi in pazi, da se ne prehladi.

Na travniku. — Nadaljuj z delom, zaostalim v februarju. Če je travna ruša preredka ali obrasla z neprimernimi travami, pobranaj tak travnik podolž in počez prav temeljito, če le mogoče raztroši že prej tudi umetna gnojila in obsej ga s primerno mešanico trav in detelj. Zatiraj podlesek.

Na vrtu. — Posadi zgodnji krompir in beluše (šparglje). Presadi v jeseni posejano čebulo in vsadi česenj.

V vinogradu. — Zapomni si, da je ta mesec najboljši čas za sajenje trt. Nove nasade dobro pognoji, najbolje z mešancem (kompostom). Druge trte pa okopavaj, pristavi jim kole, popravi pokvarjeno podzidje.

V čebelnjaku. — Pazi, da ima vsak panj matico. Družinam s pičlo zalogo medu pomagaj takoj. Slabičev ne trpi v čebelnjaku.

Beleške

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	
31.	

APRIL - MALI TRAVEN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Četrtek	Hugon, šk.; Venancij, šk.
2 Petek	Frančišek Pavl., sp.; Marija, sp.
3 Sobota	Rihard, šk.; Abundij, šk.
14 Jezus se prikaže pri zaprtih vratih. Jan. 20., 19.—31.	
4 Nedelja	1. povelik. (bela). Izidor, šk. ☾
5 Ponedeljek	Vincencij, sp.; Irena, muč.
6 Torek	Sikst, pap.; Celestina, muč.
7 Sreda	Herman, sp.; Eberhard, pušč.
8 Četrtek	Albert, šk.; Dionizij, muč.
9 Petek	Marija Kleofa; Demeter, muč.
10 Sobota	Ecehiel, prer.; Mehtilda, dev.
15 Jezus, dobri pastir. Jan. 10., 11.—16.	
11 Nedelja	2. povelik., Leon, pap. ☉
12 Ponedeljek	Julij, pap.; Angelus, sp.
13 Torek	Hermenegild, muč.; Ida, dev.
14 Sreda	Justin, muč.; Tiburcij, muč.
15 Četrtek	Helena, kr.; Anastazija, muč.
16 Petek	Benedikt, spozn.; Turibij, škof.
17 Sobota	Anicet, pap.; Rudolf, muč. ☽
16 Jezus napove svoj odhod. Jan. 16., 16.—22.	
18 Nedelja	3. povelik. Apolonij, muč.
19 Ponedeljek	Ema, vd.; Leon, pap.
20 Torek	Marcelin, šk.; Neža, dev.
21 Sreda	* * Anzelm, šk.; Bruno, sp.
22 Četrtek	Soter in Gaj, papeža muč.
23 Petek	Adalbert, šk.; Viljem, spoz.
24 Sobota	Jurij, muč.; Fidelis, mučenik
17 Jezus obljubi učencem sv. Duha. Jan. 16., 5.—14.	
25 Nedelja	4. povelik., Marko, ev. ☉
26 Ponedeljek	M. B. dobrega sveta; Klet, šk.
27 Torek	Peregrin, sp.; Cita, dev.
28 Sreda	Pavel od kr., sp.; Vital, muč.
29 Četrtek	Robert, op.; Antonija, muč.
30 Petek	Katarina Šien., d.; Marijan, muč.

Lunine mene.

☾ Zad. krajec 4. ob 4. uri 53 m.
 ● Mlaj 11. ob 6. uri 10 m.
 ☽ Prvi krajec 17. ob 21. uri 54 m.
 ☽ Ščip 25. ob 16. uri 24 m.

Nebesno znamenje in dolgot dneva:

Sonce stopi dne 20. aprila ob 13. uri 20 min. v znamenje Bika.
 Dan zraste od 12 ur 40 minut na 14 ur 11 min. torej za eno uro 31 minut.

OPOZORILO.

Davki. — V tem mesecu zapade drugi davčni obrok. Plačati ga moraš v dneh od desetega do vštetelega osemnajstega. Če je ta dan nedelja ali praznik, velja kot zadnji dan naslednji t. j. devetnajsti. S petnajstim zapade rok za predložitev naznanila, da so dohodki prenehali oziroma da niso obstojali, ker le po tej poti se doseže oprostitev od davka od 1. januarja, če se je namreč ugotovilo, da so bili dohodki prenehali s tem dnevom ali pa še prej.

Tehtnice in uteži. — V tem mesecu morajo predložiti trgovci svoje tehtnice in uteži overovitelju. Kdor bi tega ne storil, bo naznanjen sodnji.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Sejaj turščico v dobro pognojeno zemljo.

V hlevu. — Krmí živino z zelenimi krmili, katerim bodi primešana suha krma. Prehod od suhe krme k zeleni naj se vrši polagoma. Razkuži hleve, ker se bliža nevarno poletje.

Na vrtu. — Zavaruj s slamnatimi odejami in enakim predčasne nasade pred slano, presejaj zeleno, posadi zgodnji fižol in pripravi tople grede za paradižnike.

V vinogradu. — Cepi trte v glavo, okopavaj in veži jih, Zatiraj trtjona in rjavega hrošča.

V sadovnjaku. — Cepi v razklad, pristriži mlade veje in dobro očisti drevesa polžev, gosenic in uši.

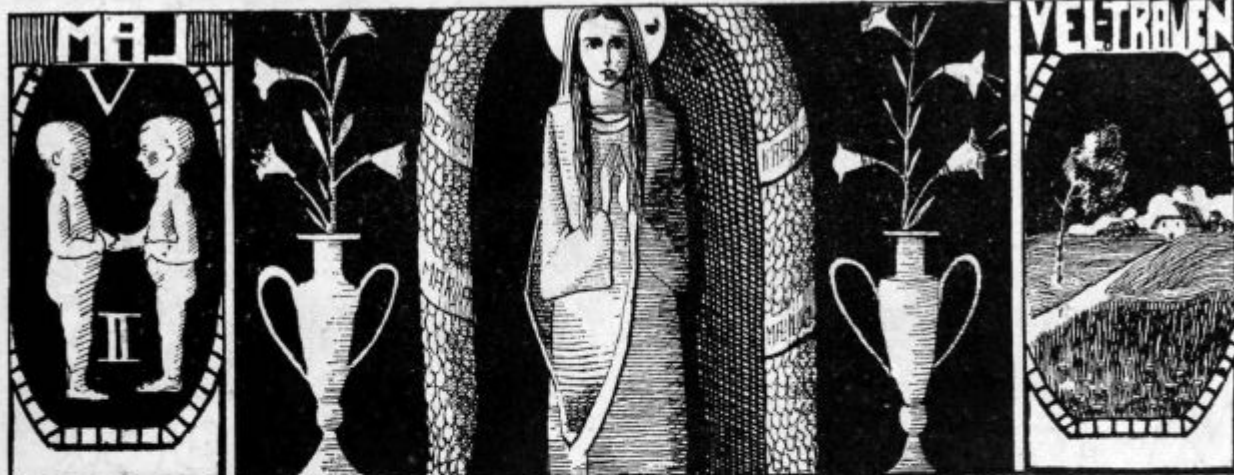
V kleti. — Pretakaj drugič vino, če tega nisi že storil.

V čebelnjaku. — Priskrbi si pravočasno potrebnih satnic.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

MAJ - VELIKI TRAVEN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Sobota	Filip in Jakob, apost.
18	Jezus uči o moči molitve. Jan. 16., 23. 30.
2 Nedelja	5. povelik. (križeva) Atanazij
3 Ponedeljek	Najdba sv. križa; Mavra
4 Torek	Florijan, muč.; Monika, vd.
5 Šreda	Pij, pap.; Irenej, šk.
6 Četrtek	Krist. Vnebohod. Feliks, K.
7 Petek	Stanislav, muč.; Gizela, kr.
8 Sobota	Prikazen Mihaela nadangela
19	Jezus govori o pričevanju sv. Duha. Jan. 15., 16. — 27. in 16., 1.-4.
9 Nedelja	6. povelik., Gregorij; Nac.
10 Ponedeljek	Antonin, škof; Gordijan, muč.
11 Torek	Mamert, škof; Sigmund, kr.
12 Šreda	Pankracij, muč.; Nerej, muč.
13 Četrtek	Servacij, šk.; Peter Reg., sp.
14 Petek	Bonifacij, muč.; Korona, muč.
15 Sobota	Zofija, muč.; Izidor, km., sp.
20	Jezus govori o sv. Duhu in ljubezni. Jan. 14., 23.-31.
16 Nedelja	Binkošti. Prihod sv. Duha
17 Ponedeljek	Paskal, spoz.; Brunon, škof.
18 Torek	Erik, kr.; Venancij, muč.
19 Šreda	Kvatre. Celestin, pap.; Ivo, sp.
20 Četrtek	Bernardin, sp.; Bazila, dev.
21 Petek	Kvatre. Feliks Kantal. sp.
22 Sobota	Kvatre. Helena, dev.; Julija
21	Meni je dana vsa oblast. Mat. 28., 18. — 20.
23 Nedelja	1. pobink. Sv. Trojica
24 Ponedeljek	* M. D. Pomočnica kristijanov
25 Torek	Urban, pap.; Gregor, pap.
26 Šreda	Filip Neri, sp.; Evleterij, pap.
27 Četrtek	Sv. Rešnje Telo; Beda, c. uč.
28 Petek	Avguštin, šk. c. uč.; Viljem, op.
29 Sobota	Maksim, muč.; Teodozija, muč.
22	Prilika o veliki večerji. Luka 14., 16. 24.
30 Nedelja	2. pobink., Ferdinand, kr.
31 Ponedeljek	Angela, dev.; Kocijan, muč.

Lunine mene.

☾ Zad. krajec	5. ob 19. uri 37 m.
☉ Mlaj	10. ob 14. uri 18 m.
☽ Prvi krajec	17. ob 7. uri 49 m.
☽ Ščip	25. ob 8. uri 58 m.

Nebesno znamenje in dolgost dneva

Sonce stopi dne 21. maja ob 12. uri 57 min. v znamenje Dvojčkov.
 Dan zraste od 14 ur 11 minut na 15 ur 21 min., torej za 1 uro 10 minut.

O P O Z O R I L O.

Davki. — V prvi polovici so razpoloženi dopolnilni sezname druge serije direktnih davkov in davčnih naklad.

Premično bogastvo. — Od prvega dalje (do 31. julija) se lahko zaprosi, naj se popravijo za bodoče leto dohodki iz premičnega bogastva vrste B in C zasebnim davkopllačevalcem.

Prenehanje obrti. — Kdor preneha s svojo obrtjo, oziroma kdor je svojo obrt omejil, mora predložiti občinski davčni komisiji na navadni (in ne kolkovni) polji svojo zahtevo, da se izbriše kot obrtnik, oziroma da se mu znižajo razne pristojbine.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Nakosi zeleno krmo, presejaj kapus in krmsko peso. Zatiraj plevel in pazi posebno na skrajno nevarno deteljno predenico.

V hlevu. — Daj cepiti vse prašiče proti rdečici, ker je že skrajni čas.

Na travniku. — Kjer je zgodnja trava, lahko že kosiš. Najboljši čas za košnjo je tedaj, ko je večina trav v cvetju.

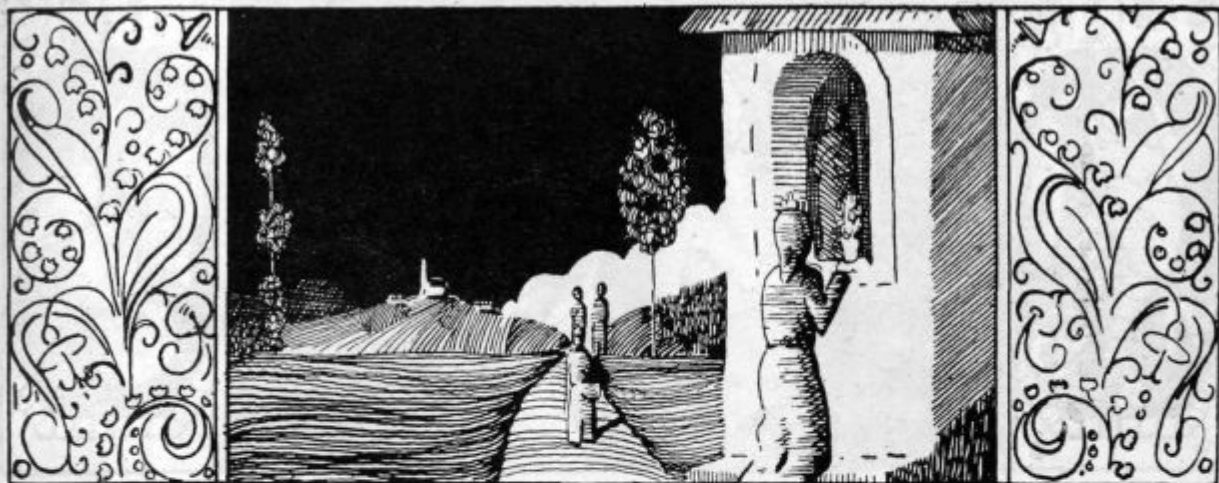
Na vrtu. — Sejaj buče, kumare, korenje, peso, presejaj paradižnike, namakaj obilno v slučaju suše.

V vinogradu. — Popraši trte z žveplom, da jih obvaruješ oidija in proti koncu meseca poškrpi jih z apneno-modro galično raztopino, da jih obvaruješ peronospore ali rose.

V sadovnjaku. — Nadaljuj boj zoper mrčes s tobačnim izvlečkom, kvasijevimi trskami in s svinčnim arzenatom.

V čebelnjaku. — Da odpraviš iz panjev nadležne mravlje, postavi vanje v medeni vodi namočeno gobo, ki privabi mravlje k sebi, in ko se goba tako napolni z njimi, vrzi jo v vrelo vodo.

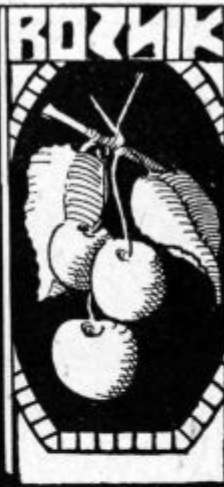
Sviloreja. — Položi dobro in izbrano seme v vališče, še bolje je, da si preskrbiš že izvaljene gosenci. Pazi, da se ohrani in izrejevališču vedno primerna toplota (20°—23° C). Preprečuj vsak najmanjši prepih. Pokladaj sviloprejkam murvino listje v mali količini, zato pa pogostoma.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Faint, illegible text or bleed-through from the reverse side of the page, appearing as ghostly impressions of words and lines.

JUNIJ - ROŽNIK

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Torek	Juvencij, muč.; Gracijan, muč.
2 Sreda	Marcelin, muč.; Erazem, šk. ☉
3 Četrtek	Klotilda, kr.; Pavla, dev.
4 Petek	Frančišek Kar., sp.; Kvirin, šk.
5 Sobota	Valerija, muč.; Bonifacij, muč.
23 Prilika o izgubljeni ovci. Luka 15, 1.—10.	
6 Nedelja	5. pobink. Bertrand, patr. ogl.
7 Ponedeljek	Robert, op.; Sabinjan, muč.
8 Torek	Medard, škof; Viljen, šk. ☉
9 Sreda	Primož in Felicijan, muč.
10 Četrtek	Marjeta, kr.; Bogomil, šk.
11 Petek	Barnaba, ap.; Marctjan, muč.
12 Sobota	Janez Fak., sp.; Flora, dev.
24 O velikem ribjem lovu. Luka 5., 1.—11.	
13 Nedelja	4. pobink. Anton Padov., sp.
14 Ponedeljek	Bazilij, cerk. uč.; Elizej, prer.
15 Torek	Vid in Modest, muč. ☉
16 Sreda	Frančišek Reg., sp.; Jošt, op.
17 Četrtek	Adolf, šk.; Lavra, nuna
18 Petek	Feliks in Fortunat, muč.
19 Sobota	Gervazij in Protazij, muč.
25 O farizejski pravičnosti. Mat. 5., 20.—24.	
20 Nedelja	5. pobink. Silverij, pap.
21 Ponedeljek	Alozij, sp.; Alban, muč.
22 Torek	Ahacij, muč.; Pavlin, škof
23 Sreda	Eberhard, šk.; Agripina, dev.
24 Četrtek	Janez Krstnik, rojstvo. K r e s. ☉
25 Petek	Viljem, op.; Prosper, šk.
26 Sobota	Janez in Pavel, muč.; Rudolf, šk.
26 Jezus nasili 4000 mož. Mark 8., 1.—9.	
27 Nedelja	6. pobink. Ladislav, kr.
28 Ponedeljek	Irenej, sp.; Leon, pap.
29 Torek	Peter in Pavel, apostola.
30 Sreda	Spomin sv. Pavla apostola
<p>Lunine mene.</p> <p>☾ Zad. krajec 2. ob 6. uri 24 m.</p> <p>● Mlaj 8. ob 21. uri 43 m.</p> <p>☽ Prvi krajec 15. ob 20. uri 3 m.</p> <p>☽ Ščip 24. ob 0. uri 0 m.</p>	
<p>Nebesno znamenje in dolgost dneva</p> <p>Sonce stopi dne 21. junija ob 21. uri 12 min. v znamenje Raka. Začetek poletja. Najdaljši dan in najkrajša noč. Dan zraste do 21. junija za 16 min. in se skrči do 30. jun. za 2 min.</p>	

O P O Z O R I L O.

Davki. — Desetega zapade v plačilo tretji obrok glavnih in dopolnilnih davčnih seznamov prve serije. Zneski morajo biti plačani najkasneje osemnajsti dan tega meseca.

Cepljenje. — V tem mesecu se objavijo naznanila o brezplačnem cepljenju otrok zoper koze.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Da obvaruješ pozni krompir pred boleznimi na listju, poškropi ga z raztopino modre galice in apna.

V hlevu. — Živino krmi izdatno z ozirom na njeno delo.

Na travniku. — Za košnjo moramo imeti ugodno vreme. Kosijo se v tem mesecu pred vsem travniki, ki se kosijo trikrat na leto.

Na vrtu. — Za zgodnjo zelenjadjjo obsadi proste lehe z zeleno, poletno endivijo. Ob suši zalivaj zelenjavo zvečer ob sončnem zatonu.

V vinogradu. — Poškropi in požveplaj trte. Povezuj mladje, da ga veter ne polomi.

V sadovnjaku. — Razredči sadež, da si zagotoviš najboljši razvoj ostalega. Proti gosenicam in moljem škropi s polodstotno raztopino svinčene arsenata v vodi.

V kleti. — Klet imej dobro zaprto in snažno. Zalivaj sode, da so vedno polni.

V čebelnjaku. — Pazi, da ti kak roj ne ubeži. Zanj imej že popolnoma opremljen panj.

Sviloreja. — Pazi na snago, menjaj pogostoma ležišča. Ne dotikaj se gosenic z rokami. Pokladaj jim redno in pogostoma svežega in nikdar ne mokrega murvinega listja. Pazi na pre-naglo izpremembo temperature. Pripravi pravčasno zaprejališče in ne pobiraj svilodov nikdar pred desetimi dnevi, po tem ko so se sviloprejke zapredle.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

JULIJ - MALI SRPAN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Četrtek	Presv. Rešnja Kri; Teobald
2 Petek	Obisk. Mar. Dev.; Oton, šk.
3 Sobota	Helijodor, šk.; Bertram, šk.
27	O lažnivih prerokih. Mat. 7., 15.—21.
4 Nedelja	7. pobink. Urh, šk.; Berta
5 Ponedeljek	Ciril in Metod, slov. apost.
6 Torek	Izaija, prerok; Dominika, muč.
7 Sreda	Vilbald, šk.; Pulherija, dev.
8 Četrtek	Elizabeta, kr.; Kilijan, šk.
9 Petek	Anatolija, dev.; Veronika, dev.
10 Sobota	Amalija, dev.; Felicita, muč.
28	O krivičnem hišniku. Luka 16., 1.—9.
11 Nedelja	8. pobink. Pij, pap.; Savin
12 Ponedeljek	Mohor in Fortunat, muč.
13 Torek	Marjeta, dev. muč.; Anaklet, pap.
14 Sreda	Bonaventura, šk.; Just, muč.
15 Četrtek	Henrik, kr.; Vladimír, kr.
16 Petek	Karmelska Mati Božja Skap.
17 Sobota	Aleš, spoz.; Generozij, muč.
29	Jezus se joče nad Jeruzalemom. Luka 19., 41.—47.
18 Nedelja	9. pobink. Friderik, šk.
19 Ponedeljek	Vincencij Pavl., sp.; Maksima
20 Torek	Elija, prer.; Hieronim, sp.
21 Sreda	Danijel, prer.; Olga, dev.
22 Četrtek	Marija Magd., sp.; Teofil, muč.
23 Petek	Apolinar, šk.; Liborij, šk.
24 Sobota	Kristina, muč.; Roman, muč.
30	O farizeju in cestnarju. Luk. 18., 9.—14.
25 Nedelja	10. pobink. Jakob st., apost.
26 Ponedeljek	Ana, mati M. D.; Valens, muč.
27 Torek	Pantaleon, muč.; Natalija, muč.
28 Sreda	Inocencij, pap.; Viktor, muč.
29 Četrtek	× Marta, dev.; Beatrika, muč.
30 Petek	Abdon in Senen, muč.; Julita, m.
31 Sobota	Ignacij Lojola, spozn.

Lunine mene.

☉ Zad. krajec	1. ob 14. uri 5 m.
☽ Mlaj	8. ob 5. uri 15 m.
☽ Prvi krajec	15. ob 10. uri 36 m.
☽ Ščip	23. ob 13. uri 46 m.
☉ Zad. krajec	30. ob 19. uri 47 m.

Nebesno znamenje in dolgot dneva

Sonce stopi dne 23. julija ob 8. uri 7 minut v znamenje Leva. Dan se skrči od 15 ur 35 minut na 14 ur 45 min., torej za 50 min.

OPPOZORILO.

Premično bogastvo. Hišni in zemljiški davek. — Petnajstega zapade rok za predložitev rekurza glede dvojnosti, glede pomot, glede nepravilnih vpisov v sezname na podlagi nepravilnih ugotovitev in odločitev za vpis. — Zadnjega zapade rok za predložitev poprav dohodkov iz premičnega bogastva (glej opombo v maju).

Pristojbine mrtve roke. — Dvajsetega zapade rok plačila druge polovice pristojbine mrtve roke (glej opombo v januarju).

Samski davek. — Petnajstega zapade rok plačila samskega davka od strani delodajalcev za uslužbenca pri registrskem uradu (glej opombo v januarju).

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Krompir izoravaj ob suhem vremenu. Požanji žito, ko je slama popolnoma porumelena. Podorji strnišče, da se zemlja ne presuši. Osej činkvantin, ajdo, repo. Osipaj turščico.

V hlevu. — Nakrmi vprežno živino dobro in v redu vsaj zvečer in zjutraj.

Na travniku. — Košnja se nadaljuje.

Na vrtu. — Seje se ozimna vrtnina.

V vinogradu. — Nadaljuj s škropljenjem in žveplanjem.

V sadovnjaku. — Podpri preobložene veje, nadaljuj boj zoper mrčes, zatiraj uši s tobačnim izvlečkom in kvasijevimi trskami, gosenice in ličinke pa s svinčnim arzenatom.

V čebelnjaku. — Ne trčaj medu, dokler ni vsaj polovica satnikov pokrita z njim. O vročini zasenci panje. Daj čebelam mnogo vode na razpolago v bližini čebelnjaka. Rojenje preprečuj, ker pozni roji niso priporočljivi.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

AVGUST - VELIKI SRPAN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji.
31	Jezus ozdravi gluhtonemega. Mark 7., 31.—37.
1	Nedelja 11. pobink. Vezi Petra ap.
2	Pondeljek Porcijunkula, Alfonz Lig., šk.
3	Torek Najdba sv. Štefana; Lidija, vd.
4	Sreda Dominik, sp.; Agabij, šk.
5	Četrtek Marija Snežnica; Ožbolt, kr.
6	Petek Gospod. sprem.; Sikst, pap.
7	Sobota Kajetan, sp.; Donat, muč.
32	O usmiljenem Samaritanu. Luka 10., 23.—27.
8	Nedelja 12. pobink. Čirjak in tov., muč.
9	Pondeljek Roman, muč.; Emigdij, šk.
10	Torek Lavrencij, muč.; Hugon, škof.
11	Sreda Tiburcij, muč.; Suzana, dev.
12	Četrtek Klara, dev.; Hilarija, muč.
13	Petek Hipolit in Kasijan, muč.
14	Sobota Evzebij, sp.; Anastazija, dev.
33	Jezus ozdravi deset gobavih. Luka 17., 11.—19.
15	Nedelja 13. pobink. Vneb. M. Dev.
16	Pondeljek Rok, sp.; Joahim, oče M. D.
17	Torek Hijacint, sp.; Emilija, dev.
18	Sreda * Helena, kr.; Agapi, muč.
19	Četrtek Ludovik Tol., šk.; Julij, muč.
20	Petek Bernard, Of., sp.; Samuel, prer.
21	Sobota Ivana Fr. Sant., vd.; Adolf, sp.
34	O božji previdnosti. Mat. 6., 24.—35.
22	Nedelja 14. pobink. Timotej, muč.
23	Pondeljek Viktor, šk.; Filip Ben., sp.
24	Torek Jernej, apost.; Ptolemej, šk.
25	Sreda Ludovik, kr.; Patricija, dev.
26	Četrtek Zeferin, pap.; Samuel, muč.
27	Petek Jož. Kal., spozn.; Gerhard, šk.
28	Sobota Avguštin, c. uč.; Hermes, muč.
35	Jezus obudi mladeniča v Najmu. Luka 7., 11.—16.
29	Nedelja 15. pobink. Obgl. Jan. K.
30	Pondeljek Roza Lim., dev.; Feliks, muč.
31	Torek Rajmund, spozn.; Izabela, dev.
Lunine mene.	
● Mlaj	6. ob 15. uri 37 m.
☾ Prvi krajec	14. ob 3. uri 28 m.
☽ Ščip	22. ob 1. uri 47 m.
☾ Zad. krajec	29. ob 0. uri 55 m.
Nebesno znamenje in dolgot dneva:	
Sonce stopi dne 23. avgusta ob 14. uri 58 minut v znamenje Device.	
Dan se skrči od 14 ur 45 min. na 15 ur 18 min. — torej za 1 uro 27 min.	

O P O Z O R I L O.

Davki. — Od desetega do vštetelega osemnajstega se mora plačati četrti obrok tako glavnega kakor dopolnilnih davčnih seznamov.

Vino. — Do petnajstega morajo naznaniti preostanek svojega vina in sicer tako pridelovalci kakor tudi trgovci na debelo.

Kratka navodila za kmete.

Na njivi. — Poruj strnišča in izoraj njive globoko, da tako pripraviš tla za ozimino. Zatiraj turšično snet s tem, da izruješ in sežgeš napadena stebila.

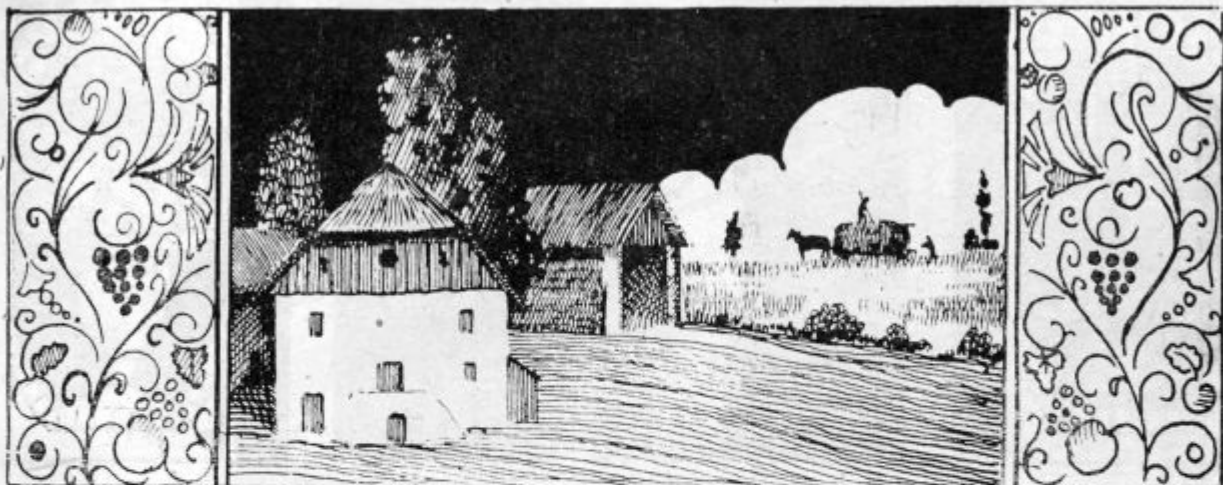
V hlevu. — Napajaj močno vroče živali šele potem, ko so se popolnoma ohladile.

Na vrtu. — Sejaj jesensko korenje, motovilec, zimsko špinačo, prej pa zemljo dobro pognoji. Zatiraj gosenice na zelju. Rastline okopavaj posebno o vročini in suši.

V vinogradu. — Zatiraj plevel. Kjer opaziš na grozdih črva-kiseljaka, poškropi jih z vodo zredčenega tobačnega izvlečka.

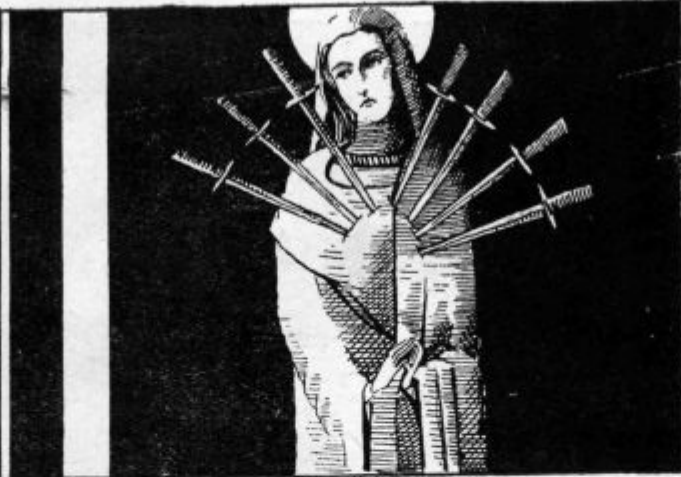
V sadovnjaku. — Obiraj poletno sadje previdno in skrbno, da ne poškoduješ drevja. Odpadlo in črvido sadje poberi in odstrani, da ne izlezejo iz njega molji, ki zlezejo potem na drevje in tam prezimijo.

V čebelnjaku. — Pelji čebele na gozdno ali močvirnato pašo. Preskrbi si dobre matice.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

SEPTEMBER - KIMAVEC

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji.	
1	Sreda	Egidij, op.; Verena, dev.
2	Četrtek	Štefan, kr.; Antonin, muč.
3	Petek	Evfemija, Tekla, Doroteja, muč.
4	Sobota	Rozalija, dev.; Ida, grof.
36 Jezus ozdravi vodeničnega. Luka 14., 1.—11.		
5	Nedelja	16. pobink. (ang.) Lavrencij
6	Pondeljek	Hermogen, muč.; Pelazij, muč.
7	Torek	Marko in tov., muč.; Regina, muč.
8	Sreda	Rojstvo Marije Device
9	Četrtek	Peter Kl., sp.; Gorgonij, muč.
10	Petek	Nikolaj Tol., sp.; Pulherija ces.
11	Sobota	Prot in Hijacint, muč.
37 O največji zapovedi. Mat. 22., 34.—46.		
12	Nedelja	17. pobink., Ime Marijino
13	Pondeljek	Virgilij, muč.; Notburga, dev.
14	Torek	Povišanje sv. Križa; Ciprijan, muč.
15	Sreda	Kvatre. Nikomed, muč.;
16	Četrtek	Ljudmila, vd.; Kornelij, muč.
17	Petek	Kvatre. Lambert, šk.
18	Sobota	Kvatre. Jožef Kupert, spoz.
38 Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9., 1.—8.		
19	Nedelja	18. pobink. Marija 7 žalosti
20	Pondeljek	Evstahij, muč.; Suzana, muč.
21	Torek	Matej, apost.; Jona, pr.
22	Sreda	Mavricij in tov., muč.
23	Četrtek	Tekla, muč.; Lin, pap.
24	Petek	Marija, rešiteljica ujetnikov
25	Sobota	Firmin, šk.; Kleofa, spozn.
39 Prilika o kraljevi ženitnini. Mat. 22., 1.—14.		
26	Nedelja	19. pobink. Ciprijan, muč.
27	Pondeljek	Kozma in Damijan, muč.
28	Torek	Venceslav, kralj; Marcijal, muč.
29	Sreda	Mihael, nadang.; Evlihij, muč.
30	Četrtek	Hieronim, c. uč.; Honorij, šk.
Lunine mene.		Nebesno znamenje in dolgost dneva:
● Mlaj	4. ob 23. uri 54 m.	Sonce stopi dne 23. septembra ob 12. uri 15 min. v znamenje Tehtnice. Začetek jeseni. Noč in dan sta enako dolga.
☾ Prvi krajec	12. ob 21. uri 57 m.	Dan se skrči od 15 ur 18 min. na 11 ur 44 min., torej za 1 uro 34 min.
☽ Ščip	20. ob 12. uri 32 m.	
☾ Zad. krajec	27. ob 6. uri 45 m.	

O P O Z O R I L O.

Davki. — V prvi polovici meseca se objavijo dopolnilni sezname tretje kategorije direktnih davkov in naklad.

Ljudska šola. — Uradni občinski predstojnik (podeštat) objavi razglas glede obveznega pouka in izdela seznam otrok, ki so dopolnili šesto leto. Starši morajo vpisati take otroke v šolo in predložiti rojstni list in izpričevalo o cepljenju koz (brez kolk).

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Izoravaj in spravljalj krompir. V goratih krajih se seje ozimina (pšenica, rž, ječmen). Skrbi sploh, da se ozimina pred zimo dodobra obraste. Za setev pripravi zemljo pravilno in posejaj izključno le zdravo, čisto, izbrano, kaljivo, debelo, težko, polno in zrelo zrnje.

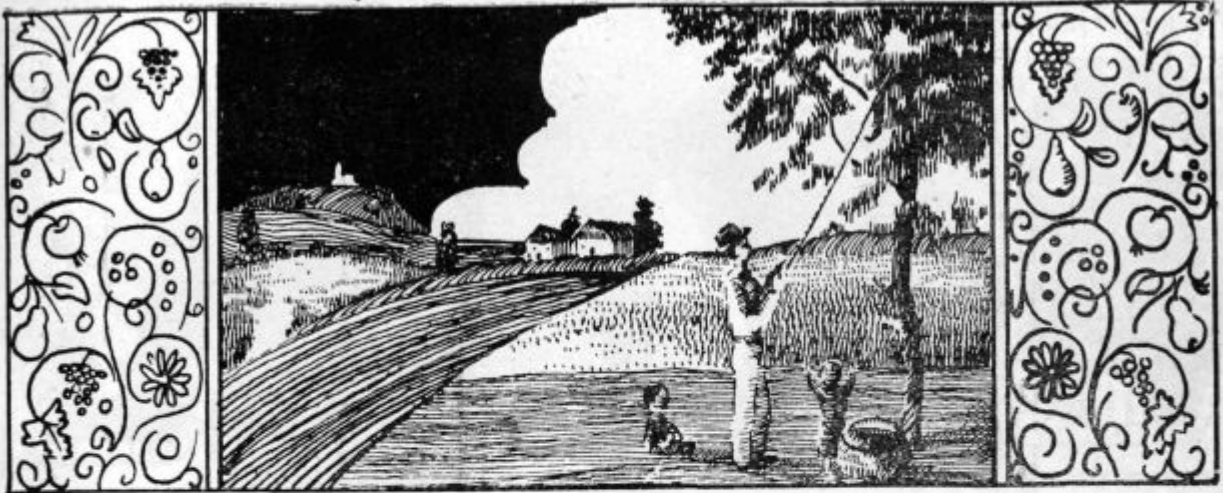
Na travniku. — Kosi otavo.

V vinogradu. — Ne trgaj grozdja prezgodaj.

V sadovnjaku. — Obiraj sadje le o lepem vremenu. Začni pravočasno s sušenjem sadja. Prezračuj shrambe, v katerih hočeš shraniti zimsko sadje.

V kleti. — Pripravi potrebno posodo za trgatvev in stiskalnice.

V čebelnjaku. — Ko se je končala jesenska paša na ajdi in žepku, misli na uzimovanje. Skrbi, da bodo imele čebele dovolj medu za zimo v panju. Zoži žrelo radi os in sršenov.

B e l e ž k e

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

OKTOBER - VINOTOK

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji.
1 Petek	Remigij, šk.; Areta, muč.
2 Sobota	Angeli varuhi; Leodegar, šk.
40	Jezus ozdravi kraljevega sina. Jan. 4., 46.—53.
3 Nedelja	20. pob. (Rožn. ven.), Evald
4 Ponedeljek	Frančišek Ser., sp.; Edvin, kr.
5 Torek	Placid in tov., muč.; Gala, vd.
6 Sreda	Brunon, spoz.; Fida, muč.
7 Četrtek	M. D., kr. rožn. venca; Justina
8 Petek	Brigita, vd.; Simeon, starček.
9 Sobota	Dionizij, šk.; Abraham, očak.
41	Prilika o kraljevem racunu. Mat. 18., 23.—35.
10 Nedelja	21. pobink. Franč. Bor., sp.
11 Ponedeljek	Nikazij, šk.; Firmin, šk.
12 Torek	× Maksimilijan, šk.; Serafin, sp.
13 Sreda	Edvard, kr.; Koloman, muč.
14 Četrtek	Kalist, pap.; Domicijan, šk.
15 Petek	Terezija, dev.; Brunon, šk.
16 Sobota	Gal, op.; Maksima, dev.
42	Dajte cesarju, kar je cesarjevega. Mat. 22., 15.—21.
17 Nedelja	22. pob. (Posv. cerk.) Hedviga
18 Ponedeljek	Luka, evang; Just, muč.
19 Torek	Elbin, opat.; Peter Al., sp.
20 Sreda	Janez Kanc., sp., Felicijan, šk.
21 Četrtek	Uršula, dev.; Hilarijon, op.
22 Petek	Kordula, dev.; Marija Sal., muč.
23 Sobota	Severin, šk.; Klotilda, muč.
43	Jezus obudi Jajrovo hčer. Mat. 9., 18.—26.
24 Nedelja	23. pobink. Rafael, nadang.
25 Ponedeljek	Krizant in Darija, muč.
26 Torek	Evarist, pap.; Marcel, muč.
27 Sreda	Frumencij, šk.; Sabina, muč.
28 Četrtek	** Simon in Juda, apost.
29 Petek	Narcis, šk.; Ida, dev.
30 Sobota	Klavdij, muč.; Alfonz R., sp.
44	Jezus pomiri vihar na morju. - Matej 8, 23 - 27
31 Nedelja	24. pob. (Krist. kr.) Volbenk

Lunine mene.

- Mlaj 4. ob 12. uri 58 m.
- ☾ Prvi krajec 12. ob 16. uri 47 m.
- ☽ Ščip 19. ob 22. uri 48 m.
- ☾ Zad. krajec 26. ob 14. uri 26 m.

Nebesno znamenje in dolgost dneva:

Sonce stopi dne 23. oktobra ob 21. uri 6 min. v znamenje Škorpiona.
Dan se skrči od 11 ur 44 minut na 10 ur 9 minut, torej za 1 uro 35 min.

OPZORIL O.

Davki. — Od desetega do osemnajstega treba plačati peti obrok direktnih državnih davkov in občinskih in trgovskih davčnih naklad.

Hišni davek. — Davčni urad sprejema do petnajstega dne poprave glede zmanjšanih oziroma zvišanih dohodkov iz hiš.

Vino. — Do petnajstega je zadnji čas naznaniti vinski pridelek letošnje letine.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Spravi pozni krompir in turščico in pripravi takoj zemljo za setev ozimine. Setev opravi v prvi polovici meseca, ko si zemljo dobro pognojil.

V hlevu. — Prehod od zelene krme k suhi izvrši polagoma. Pokladaj živini vsak dan manj zelene, zato pa od dne do dne več suhe krme.

Na travniku. — Spravi otavčič, če ga imaš. Pognoji travnike z gnojnico, a uporabljaj tudi umetna gnojila: Thomasovo žlindro, superfosfat in kalijevo sol.

Na vrtu. — Poberi doraslo pozno zelenjad in spravljaj jo le ob lepem vremenu v shrambo. Pospravi z vrta fižolovke in shrani jih pod kakim ostrešjem.

V sadovnjaku. — Ne otresaj in ne klati poznega sadja, marveč obiraj ga skrbno. Po končanem obiranju sadja pripravi tla za nove nasade. V tem mesecu je najprimernejši čas za nastavljanje lepilnih pasov po deblih sadnega drevja.

V čebelnjaku. — Pičle zaloge izpopolni z medom. Slabiče združi.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

NOVEMBER - LISTOPAD

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Ponedelj.	God vseh svetnikov
2 Torek	* Vseh ver. duš dan.
3 Sreda	Viktorin, šk.; Hubert, šk.
4 Četrtek	** Karl Bor., šk.; Vital, muč.
5 Petek	Caharija, oče Jan. K.; Emerik.
6 Sobota	Lenart, op.; Sever, šk.
45 O dobrem semenu. Malej 13, 24. 30.	
7 Nedelja	25. pob. (Zahv.) Engeibert
8 Ponedeljek	Bogomir, šk.; Deodat, muč.
9 Torek	Teodor, muč.; Orest, muč.
10 Sreda	Andrej Av., sp.; Trifon, muč.
11 Četrtek	* Martin, šk.; Mena, muč.
12 Petek	Martin, pap. muč.; Livin, šk.
13 Sobota	Stanislav Kost, sp.; Didak, spoz.
46 O gorčičnem zrnju. Mat. 13., 31.-35.	
14 Nedelja	26. pob., Jozafat Kunč., šk.
15 Ponedeljek	Leopold, vojv.; Jedert, dev.
16 Torek	Edmund, šk.; Otmar, op.
17 Sreda	Gregorij, šk.; Viktorija, muč.
18 Četrtek	Odon, opat; Hilda, muč.
19 Petek	Elizabeta, kr.; Poncijan, pap.
20 Sobota	Feliks, sp.; Edmund, kr.
47 O razdejanju Jeruzalema. Mat. 24., 15.-35.	
21 Nedelja	27. pobink. Darovanje Mar.
22 Ponedeljek	Cecilija, muč.; Maver, muč.
23 Torek	Klemen, pap.; Felicita, muč.
24 Sreda	Janez od Kr., sp.; Hrizogon, muč.
25 Četrtek	Katarina, muč.; Jukunda, m.
26 Petek	Konrad, šk.; Silvester, op.
27 Sobota	Virgilij, šk.; Ahacij, šk.
48 O poslednji sodbi. Luka 21., 25.-33	
28 Nedelja	1. advent. Eberhard, šk.
29 Ponedeljek	Salurnin, šk.; Filomen, muč.
30 Torek	Andrej, apost.; Justina, muč.

Lunne mene.

- Mlaj 3. ob 5. uri 16 m.
- ☾ Prvi krajec 11. ob 10. uri 33 m.
- ☽ Štip 18. ob 9. uri 10 m.
- ☾ Zad. krajec 25. ob 1. uri 4 m.

„Nebesno znamenje in dolgost dneva:

Sonce stopi dne 22. novembra ob 18. uri 17 minut v znamenje Streica.
Dan se skrči od 10 ur 9 min. na 8 ur 58 minut, torej za 1 uro 11 min.

O P O Z O R I L O.

Premično bogastvo. Hišni in zemljiški davek. — Do petnajsteга se mora predložiti naznanilo o nepostavnem vpisu v dopolnilne sezname druge serije.

Tehtnice in uteži. — Najkasneje 30. t. m. se morajo trgovci, ki so odprli nanovo trgovino in ki morajo imeti overovljene tehtnice in uteži, priglasiti na občinskem uradu in predložiti omenjene priprave v overovljenje.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Pospravi pozni jesenski pridelek. Njive, ki so namenjene za pomladansko setev, moraš globoko preorati. Ne puščaj črez zimo nobene njive nezorane. Hlevski gnoj razvozi, raztrosi in podorji.

Na travniku. — Pobranaj z mahom prerasle travnike in pognoji jim s superfosfatom in kalijevo soljo.

V sadovnjaku. — Zasajaj v prvi polovici tega meseca sadno drevje. Snaži in pretrebi starejše sadno drevje. Za pobelitev debel je skrajni čas.

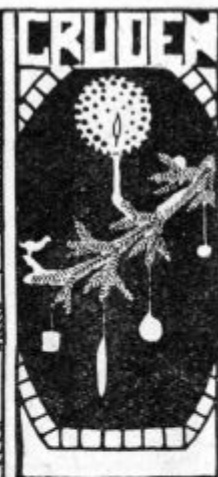
V kleti. — Skrbimo za primerno toploto, da mošt docela povre in se učisti. Sode zapolni do vrha in jih zamašuj z lesenimi kipelnimi vehami.

V čebelnjaku. — Zavaruj čebele pred mrazom in nezgodami s tem, da zamažeš vse razpokline panja s kitom. Mišim v čebelnjaku nastavi past, da ne bodo vznemirjale čebel v zimskem počitku.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.

DECEMBER - GRUDEN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Sreda	Natalija, spoz.; Eligij, šk.
2 Četrtek	Bibijana, muč.; Pavlina, dev.
3 Petek	František Ksav., sp.; Lucij, šk. ●
4 Sobota	Barbara, m.; Peter Zlat., c. u.
49	Janez Krstnik v Ječi. Mat. 11., 2. - 10.
5 Nedelja	2. advent. Krispin, muč.
6 Ponedeljek	Nikolaj, šk.; Apolin, muč.
7 Torek	Ambrozij, c. uč.; Agaton, muč.
8 Sreda	Brezn. spoč. Mar. Dev.
9 Četrtek	Peter Four., šk.; Valerija, muč.
10 Petek	Lavret. M. B.; Melhijad, pap.
11 Sobota	Damazij, pap.; Trazon, op. ☉
50	Janez Krstnik pričuje o Kristusu. Jan. 1., 19.-28.
12 Nedelja	3. adventna. Maksencij, muč.
13 Ponedeljek	Lucija, muč.; Otilija, dev.
14 Torek	Spiridijon, opat; Nikazij, šk.
15 Sreda	Kvatre. Jernej, šk.
16 Četrtek	Evzebij, šk.; Adela, vd.
17 Petek	Kvatre. Lazar, šk. ●
18 Sobota	Kvatre. Gracijan, šk.
51	Janez Krstnik poklican v prerokovanje. Luka 3., 1.-6.
19 Nedelja	4. adventna. Nemezij, muč.
20 Ponedeljek	Liberat, muč.; Peter K., sp.
21 Torek	Tomaz, apost.; Glicerij, muč.
22 Sreda	Demetri in Honorat, muč.
23 Četrtek	Viktorija, muč.; Dragobert, kr.
24 Petek	* Adam in Eva; Irmina, dev. ☾
25 Sobota	Božič. Rojst. Gospodovo.
52	Simeon in Ana oznanjata Gospoda. Luka 2., 33.-40.
26 Nedelja	Ned. pr. N. letom. Štefan, m.
27 Ponedeljek	Janez Evang.; Fabiola, vd.
28 Torek	Nedolžni otročiči; Kastor, muč.
29 Sreda	Tomaz, šk.; Trofin, muč.
30 Četrtek	David, kr.; Evgenij, šk.
31 Petek	* Silvester, pap.; Pavlina, dev.

Lunine mene,

- Mlaj 3. ob 0. uri 11 m.
- ☽ Prvi krajec 11. ob 2. uri 12 m.
- ☾ Ščip 17. ob 19. uri 52 m.
- ☾ Zad. krajec 24. ob 15. uri 20 m.

Nebesno znamenje in dolgot dneva:

Sonce stoji dne 22. dec. ob 7. uri 22 min. v znamenje **Kozoroga**. Začet. zime. Najkrajši dan, najdaljša noč. Dan se skrči do 22. za 19 min. in zraste nato do konca mes. za 4 min.

O P O Z O R I L O.

Davki. — Direktnim državnim davkom in občinskim in deželnim nakladam zapade zadnji obrok dne desetega tega meseca. Kdor ga ni plačal v dobi osmih dni, plača šestodstotno globo.

Dohodki iz premožnega bogastva za zavode in bitja, obdavčena na podlagi računskih zaključkov. Predložiti se mora pred zadnjim dnevom tega meseca, če je bil potrjen računski zaključek pred najmanj tremi meseci.

Licence. — Prenosišča, kavarne, gostilne i. t. d. morajo zaprositi za obnovitev licence za bodoče leto. V ta namen položijo prenehajočo licenco na občinskem uradu.

Kratka navodila za kmete.

Na polju. — Če si zemljo preoral, osnaži poljsko orodje in hrani ga v suhem prostoru. Pokvarjeno orodje popravi.

V hlevu. — Pazi, da so hlevi topli, da je zrak v njih zdrav in čist.

Na travniku. — Velja isto, kar za november.

V vinogradu. — Če ni hudega mraza, obrezavaj trte. Če je zemlja suha, okopavaj in gnoji trte.

V sadovnjaku. — Gnoji sadnemu drevju. Brez gnoja ni sadja.

Beleške

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.

Rudosledec

Spisal Johan Bojer. Prevedel Tone Čemažar.

Johan Bojer, norveški pisatelj, rojen 6. marca leta 1872, v Oerkedalen-u pri Drontheim-u. Zaslovel je z družabnim romanom «Et folketo» (1896.). Spisal je tudi več povesti in dram.

V mraku je bil prišel čez pobočja soteske med gorami in stopal navzdol. Bil je še mlad, z rjavo brado, kučmo si je bil potisnil globoko na ušesa, v rokah je nosil palico, a na hrbtu torbo. Noge so mu bile urne. Ljudje so ga radovedno opazovali, toda nihče ga ni videl že kdaj prej. Ali je prišel iz gozda, iz mesta, ali je le kak potepuh? Oziral se je pazljivo na obe strani, včasih se je okrenil, kakor da se boji zasledovalcev. Bilo je nekaj na njem, kar je spominjalo na obstreljenega medveda. Ko mu je kopica dečkov izpred neke hiše zaklicala: «Krošnjar!» — je nenadoma obstal in jim zagrozil s palico.

Proti večeru je vstopil v neko hišo spodaj ob fjordu in prosil za prenočišče. Vstopil je s palico v rokah, tudi na ušesa potegnjena kučma mu je obstala na glavi, vzravnal se je in momljaje voščil dober večer. Družina je sedela pri večerji in še preden mu je kdo rekel, naj sede, je začel eden izmed otrok jokati, neki deček pa je prasn timer smeh. Tedaj se je tujec prestopil še za korak, zapretil s pestjo in rekel: «Fej, fej, fej!» Nato je stekel skozi vrata. Nekaj mrzlega je ostalo za njim v izbi in trajalo je precej časa, da se je upal kdo sprégovoriti. Ko so hoteli ugasiti luč, preden so šli spat, so se sprva obotavljali; zunaj je bilo temno in neznanec bi se utegnil vrniti.

Ta je stopal mimo mnogih razsvetljenih hiš, preden je zopet poizkusil svojo srečo. Morda je naletel na občino, v kateri domujeta zgolj posmeh in režanje. Ko je dosegel

neko hišico zunaj na polotočiču, se je vendar upal k oknu. V izbi sta sedela ob lojenki dva starca, mož in žena.

Pri njiu je dobil prenočišče. Iz torbe je potegnil kavo, ki si jo je sam skuhal, in kruh, ki je bil celo iz mesta. Starca sta bila pogoščena, nato so vsi trije obsedeli do polnoči in klepetali. Starca sta vprašala, odkod tujec prihaja. O, je dejal — zelo od daleč. In kako se imenuje? No, to jima pa lahko kdaj drugič pove. Kaj pa počenja? No, tako vse mogoče.

Legel je v podstrešnici in si slekel samo jopič ter si sezul škornje. Kučmo pa si je povlekel še niže na ušesa. Nato je ugasil svečo, četudi je imel občutek, da bo ponoči tam strašilo. Nihče ga ne bo imel za norca, da se v tisti hiši ni kdaj kak človek obesil in zdaj tava njegova duša okrog. Kljub temu je obležal in gledal predse, kakor da nečesa pričakuje. Prikazni so hude, toda če zapre oči, bo zagledal še kaj hujšega. Proti jutru je vendar nekoliko zadremal, a je takoj začel ječati v spanju. Starca sta se prebudila, mož je šel v podstrešnico in prižgal luč. Tujec je sedel na postelji in se preplašen oziral okrog. Nenadoma je planil kvišku, si obul škornje in si oblekel jopič ter pobegnil iz hiše.

Poslej ga nekaj časa niso več videli. Nekega lepega dne pa je zopet prišel po poti z isto lahko hojo in z istimi čuječimi očmi, ki so prežale na vse strani. Tedaj mu je natrpana torba visela čez prsi, zakaj na hrbtu je nosil težko vrečo, iz katere sta gledala sveder za mine in ročaj železnega kladiva. Zopet je šel skozi sotesko, tam pa so ga videli ljudje zaviti s poti in plezati v gore.

V mraku je dosegel neko dolinico in začel iskati. Da, slednjič je našel zevajočo jamo, kjer je nekoč vrtal. Toda bila je polna

vode. Ker na to ni bil pripravljen, ni imel s seboj ničesar, s čimer bi jo črpal.

Tri ure je romal navzdol do prvega trgovca in tri ure se je vračal v temi. Toda proti polnoči je bil zopet na mestu in tedaj je imel dve vedri s seboj. Zakuril je, obesil nad ogenj kotliček za kavo, si prižgal pipo in se razgledoval. Nad steno gorâ je visela

mila, zvezdnata jesenska noč. Daleč zunaj na severozapadu je njegov pogled slutil nekaj, kar je bilo bržkone morje.

Naslednji dan je nanesel vejâ in si je zgradil kolibo. Nato se je spravil na delo, da izčrpa vodo iz jame. Toda kako, da je to šlo tako počasi? Ali je na dnu jame dotok, ki donaša vode v isti meri, kakor jo on črpa? Najprej si je slekel jopič, nato telovnik, slednjič je vrgel tudi kučmo z glave. In je črpal, črpal, črpal. Od glave se mu je kadilo in slednjič je vendar spoznal, da je delo nekoliko zaleglo. Tako je minil dan. Toda na žalost se je v treh, štirih urah spanja nabralo v jami prav toliko vode, kolikor je je bil prej izplal. Voda je rasla in rasla. Kadar je obedoval, je opazil, da voda ne počiva. Moral je spati, sicer bi izgubil moč, toda vodi ni bilo treba spanja. Končno ni več vedel, koliko dni je tako zapravil, tedaj pa je nastopila zima z metežem. Pošla mu je kava, mesto nje je pil vodo. Tudi prekajeno meso se mu je stisnilo, moral se je zadovoljiti s suhim kruhom. A tudi kruha je bilo vedno manj — kaj tedaj? Človek vzdrži brez jedi dan ali dva, dljé ne more. Slednjič bo le moral v dolino, toda voda se bo v njegovi odsotnosti neumorno natekala. Gazil je po snegu navzdol, to še ni bilo tako utrudljivo, toda pri vračanju sta mu bila natrpana torba in vreča in na vreči je nosil zvito odejo iz ovčjih kož. Končno je dospel

s svojim bremenom, a tedaj se ni mogel takoj spraviti na vodo.

Ležal je v kolibi in se zibal med trudnostjo, spanjem in mučnimi predstavami. Te so mu prihajale z zasneženih poljan, mu vstajale pod zvezdnatim nebom, se mu rezale od severa in se mu pačile od zapada: «Ako boš črpal leto ali dve, bo jama morda prazna, toda ne boš ničesar našel na dnu. Tu ni več rude. Če je tvoj tovariš tu nehal vrtati, je to storil le zaradi tega, ker se mu ni več izplačalo zametati dinamita. Ne bi bil smel porušati po... u sebe vodiš za nos.»

Obrnil se je na drugo plat. Slišal je, kako tam spodaj v jami voda žubori in sika, toda on kratko in malo ni mogel vstati.

Poizkusil je spati. Toda tam spodaj na snežni poljani je stala neka mlada ženska z otrokom v naročju. «Zakaj si pobegnil? Ali mi nisi obljubil, da me vzameš v jeseni?»

Prevrgel se je zopet, toda tam je stala neka starka, hu! «Mati, mati, tiho vendar! Ubijaj se s posestvom toliko časa, da obogatim in se bom mogel vrniti. Nato mi boš vse odpustila.»

Tam spodaj v jami pa se je neumorno nabirala voda. Če bi jo mogel le toliko izčrpati, da bi lahko zamašil vodne žile. Te gotovo ležijo še nekaj komolcev globoko.

O božiču ga je vendar prepodil mraz, da se je moral zateči k ljudem v dolini: Bil je suh ko prikazen, ko je dospel k najbližji kmetiji.

Tak je bil začetek bivanja tega posebneža v naši okolici. Spočetka je nameraval ostati le nekaj mesecev. Toda ostal je nekoliko dljé časa. Bivanje se mu je raztegnilo na petdeset let.

Ko je spomladí sneg nekoliko skopnel, da je zopet zgrabil za delo, je moral začeti prav od kraja. Vse delo, ki ga je bil izvršil v jeseni, je bilo zastoj. Med poletjem je prišel do dna in tedaj je začel vrtati in zažigati mine. Vode niko!i ni popolnoma ukrotil. Jama je lovila vso deževnico, skozi propuščajoči grušč so cmizili viri, ki jih ni bilo lahko zamašiti. Tedaj je začel nositi v dolino vzore kamenja. Nekajkrat je splezal po železnih stopnicah na parnik in se je odpeljal v mesto. Stal je na prednjem krovu, kučmo je imel potegnjeno globoko na ušesa in vreče ni izpustil iz rok. Ljudi je gledal mračno in ni nikomur zaupal. V mestu pa so imeli na tisoče drugih stvari po glavi, vsakokrat je moral po tedne in mesece čakati na odgovor. Končno je spoznal, da bi ga radi ukanili. De'ali so se, kakor da ni stvar po njihovem mnenju nič vredna, on pa jih je spregledal, da se le pretvarjajo, ker bi radi vse skupaj dobili za pipo tobaka. In k sreči niso bile mačje solze, kar je bil

iztaknil, ko se je tiste prve dni klatil po gorah. Povsod so ležale velike množine dragocene rude. In medtem, ko je čakal na odgovor katerekoli velike osebnosti v drugem mestu, je našel marmor, ki ga je pokrila z dračjem — in takoj na to svinčeno rudo, ki jo je prav tako pokrila — saj ne manjka nepoštenjakovičev na svetu. Imel je toliko opravkov v gorah, da ga včasih po cele mesece ni bilo v dolino, toda kdaj pa kdaj je le moral med ljudi, da si je nakupil dinamita in živil. Ob takih prilikah se je prikazal z istimi naglimi koraki kot nekdanj in čuječe oči so mu švigale na vse strani: Ali se mu kdo smeje? Ali je kdo kaj izvedel o meni?

Kadar je kak pastir zatopljen v misli zašel med gore, je nenadoma zaslišal tak pok in tresk, da se je zemlja stresla, in on in čreda so jo udrli proč, kakor da je zlodej za njimi. Bil je gorski norec, ki je zažigal mine. Zaradi njega je bila tista okolica na milje daleč nevarna. Bilo je že dovolj strašno slišati treskanje, še hujše pa je bilo, ako mu je kdo prišel v neposredno bližino.

Neka deklica je pasla na pobočju ovce, nenadoma je zagledala dim, ki se je dvigal izza neke skale in je slišala v bližini neko brundanje. Bežala je, zakaj če to ni bil medved, je bil gotovo gorski norec. Tedaj se je

dvignil izza skale bradati gozdni mož s pipo med zobmi in s kučmo na ušesih. Gledal je za preplašeno deklico, ji zapretel s pestjo in se zarežal. V vseh ženskah tiči hudič. Naj le teče.

Nato je znova legel h kotličku za kavo, se oslonil na komolce, kadil in strmel predse. Bilo je v poletju, ko nudi prenočišče vsak grm, kožuž zaleže, torba je za vzglavnik in za shrambo, kladivo, dinamit in sveder so

tovariši, s katerimi se je mogoče prijetno pomenkovati. Ti se ti ne posmehujejo. Ti so v vsem edini s teboj.

* * *

Že kake tri ali štiri leta je bil v tisti okolici, a še nihče ni vedel, kako se prav za prav imenuje. Klicali so ga za gorskega norca in tudi njemu se je to zdelo čisto v redu. Nekega dne pa se je pripeljala s parnikom neka ženska in začela povpraševati po svojem sinu. Povedala je ime, ki ga nihče ni slišal, a nazadnje so ljudje vendarle razumeli, da gre za gorskega norca. Na srečo prav tistega dne ni bil v gorah, ljudje so ga videli pri neki kmetiji pod hribom. Starka je bila čedno, nedeljsko oblečena in je nosila culico na rokah; hodila je počasi, toda nazadnje je le prišla na mesto. Vstopila je v kuhinjo in tam je sedel mož s kučmo na ušesih, s pipo v ustih, in je mlel kavo, da je kar hrumelo.

Nenadoma je planil kvišku, pipa mu je padla na tla, na široko je razprl oči.

Starka ga je pozdravila in obstala na vratih.

«Mati!»

Umaknil se je za korak in se prestrašen ozrl, v skrbi, da ju morda kdo vidi. Nato jo je zgrabil za roko in jo je vlekel iz hiše, peljal jo je v skednjič, ki je stal nekoliko v stran od ostalih; poslopij, in zapahnil vrata. Preden se je starka zavedela, kaj se z njo godi, je že sedela na neki nečki, medtem ko je sin sedel na golido. In nato sta začudena strmela drug v drugega in glasno so pla.

«Karel — ali si ob pamet? Ali se sramuješ svoje matere?»

«Kako si prišla sem?»

Vzdihnila je in za trenutek pogledala predse. Končno:

«Župan je bil tako dober.»

Sin se je zdrznil.

«Župan? Kaj me še zmeraj sumi?»

«Ne, ni zaradi tiste stvari, kot ti misliš, toda iskal te je kljub temu — zaradi mene. Delal je tako na tiho, ker smo se bali, da boš sicer pobegnil kam drugam. Karel — za božjo voljo — zakaj se ne vrneš domov?»

«Kmalu se vrnem. In tedaj se ne bom vrnil praznih rok. In kako se zdaj godi o-nim doma?»

«Ona te še zmeraj čaka. In tvoj sin je lep in velik.»

Spačil se je, si oslonil komolce na kolena in si zagrebel obraz v dlani. V prsih mu je zastokalo od bolečine, slednjič je mogel pognati iz sebe:

«Mati, ali je bilo med tem kako ženitovanje?»

Zopet je vzdihnila.

«O, da, tista, na katero misliš, je že stala pred oltarjem.»

Sklonil je glavo in nategnil obraz, kakor da ga muči zobobol, nato je bil nekaj časa tiho. Starka je opazila, da je pobledel.

«Karel, ako se zdaj ne vrneš, pride pestvo z vso živino na boben. Mučila sem se in mučila, toda zdaj — zdaj ne morem več.»

«Saj se bom vrnil, prej kot si ti misliš, mati. In ne bom prišel s čisto praznim mošnjičkom. Vse se bo še dobro izteklo. Prosite župana in banko, naj še nekoliko počakata. O božiču bom gotovo doma.»

Pogledala ga je kakor bolno dete, potegnila robec iz žepa in si obrisala oči.

«S konjem in kravo si bil odšel, pa smo mislili, da si šel nakupovat za ženitovanje.»

«Ni mi bilo do ženitve, mati, zakaj nevesta ni bila prava zame. In denar, ki sem ga prejel za konja in za kravo, sem na visoke obresti naložil pri banki, mati, veruj te mi!»

«Pri banki?»

Dvignila se je od golega začudenja in ga je gledala.

«Da, to gorovje je najboljša banka cele dežele. Niti tisočaka še nisem porabil, a mi bo povrnjen milijon.»

«Povej mi, Karel», si je starka znova obrisala oči, «kdo te je izvabil sem?»

«Izvabil?» Razjezil se je. «Govoriš o stvareh, o katerih nič ne razumeš. Z nekim fantom iz te okolice sem bil nekaj časa v bolnišnici. In preden je umrl, mi je vse zaupal.»

Zamahnil je z roko proti goram.

Vzdihnila je in opazila, kako strašno je shujšal. Toda — ali kaj pomaga, če govori?

«Ali zdaj tu stanuješ?»

Zarežal se je in divje pogledal.

«Stanujem! Stanujem tu in tam in povsod, sta vsem kakor volk ali medved. Toda povej,» mati, ali imate dovolj denarja za pot domov?»

«Prav toliko sem si bila lahko izposodila, da sem prišla sem.»

Tedaj je potegnil kučmo z glave, odtrgal podvleko s konico noža, vzela izpod nje nekaj bankovcev in jih poňolil materi.

«Kakor vidiš, mati, nosim blagajno na glavi. Denar mi je trajal štiri leta. Zdaj gre sicer h koncu, toda vsak dan lahko zadenem milijon. In zdaj greva v trgovino in kupiva kaj za pod zobe. Drevi pride parnik, s katerim se odpelješ.»

«Ali ne smem nekaj časa ostati pri tebi?»

In si je zopet obrisala oči.

«Ne, ne, ti se moraš še danes odpeljati. Nocoj odidem v gore.»

Nato se je dvignil, odprl vrata, potaknil glavo skozi špranjo in poprežal okrog. Slednjič jo je prijel za roko in jo odvedel na prosto in po travnikih navzdol. Mati je hotela stopiti v neko hišo, si kupiti skodelico kave in si odpočiti, a ni smela. Sin je hotel vedeti, koliko je povedala o njem, odkar je stopila na suho. Bil je olajšan, ko mu je zagotovila, da ga ni izdala. Na neki gozdni jasi ji je rekel, naj sede — tekel je nazaj in prinesel torbo in kotlič. Pod milim nebom ji je skuhal kavo in tako sta obedovala na vresju in se dobro imela, kolikor je bilo mogoče. Nato je mati legla, položila glavo na sinovo torbo in si nekoliko odpočila. In ko je popoldne pristal parnik, sta oba stala na ostrogu.

«Zbogom, mati!»

Ni hotel gledati, kako je poslednjič izvlekla žepni robec. Okrenil se je in odšel.

Starka je sedela na prednjem krovu in opazovala kmetije, ki so izginjale druga za drugo, čimbolj se je parnik oddaljeval v notranjost fjorda. In je mislila na preteklost, ko je njenemu sinu začelo iti vse narobe. Ko se je bil neke zimske noči vračal od svoje ljubice, bogatega kmečkega dekleta, so ga bili napadli njeni bratje in neki fant, ki jo je tudi snubil. Premagali so ga, ga privezali za neko drevo, mu potegnili obleko s telesa in jo odnesli s seboj. Ko so ga naslednjega dne našli drvarji in nesli domov, so mislili, da nosijo mrliča. Ko je okreval, so se mu ljudje začeli posmehovati.

Ta posmeh je bil, ki ga je povsod srečeval in od katerega je bil bolan. Postal je razuzdan, imel je otroka z neko bajtarsko, ji obljubil zakon, ki ga je pa zmeraj zopet odlašal. Njegovemu tekmeču so neke noči pogorela poslopja, osumili so Karela. So-

dnija ga je sicer oprostila, toda ljudje so ga gledali, kakor da bi ga najrajši nagnali s kamenjem. In tako je nekega dne pobegnil, poslej ni bilo več glasu o njem. Skril se je kakor obstreljena žival. In še zdaj, po toli-kih letih, ni smela mati za kratko dobo o-
stati pri njem. Morala je odpotovati in on — je hotel zopet v goré, ves zagriznjen v svoje načrte.

* * *

Toda tisto, od česar si je še pred božičem toliko obetal, tudi zdaj ni prišlo. Visoka go-
spoda v drugem mestu mu je odgovorila nekega dne, da je v kamenju pre malo rude in da bi se kopanje ne izplačalo. «Stara pe-
sem», si je mislil. «Z onimi so se zmenili — vsi skupaj so sodrga.» In kar se tiče ma-
tere, je morala nanj zaman čakati vso zimo. K sreči je vedel še za več drugih sledov rude, v celoti za kakih pet ali šest, naj ljudje le nekoliko potrpijo.

Nekega dne pa je nastala praznота pod podvleko kučme in tako se je znašel v tuji občini brez počenega groša v žepu. Že ko je došel, je bil plah pred ljudmi, zdaj se mu je ta plahost še stopnjevala. Ostal je v hri-
bih, dokler ga zima ni prignala v dolino, tedaj pa je moral za eno noč ali za dve iskati zatočišča pri tej ali oni hiši, dlje pa ni vzdr-
žal na enem mestu. Strastno je pazil, da se mu kdo ni preveč približal; če so v kaki hiši postali z njim predomači, je zgrabil culo in odšel drugam. Delal se je še bolj čudaš-
kega kot je bil, pa naj so tudi govorili, ako so hoteli, da je norec, da ga le niso nadle-
govali. Toda o božiču je neobhodno potreboval nekaj denarja, a si ga za nič na svetu ni hotel izposoditi, zakaj kakor hitro bi bil komu kaj dolžan, bi ga ne mogel več poslati k vragu. Če bi pa hotel iskati predujem na gore svinca in na ležišča marmorja, bi se mu ljudje samo rogali.

Nekega dne je z naglimi koraki šel sko-
zi dolino in sam ni vedel, kaj naj počne. O-
gledoval je hišo za hišo, postal tu in postal tam, da bi vstopil, toda vedno znova se mu je zdelo, da se mu režijo še okna. Dospel je do soteske med gorami, preplezal visoka pobočja in se ustavil prav na vrhu ter se razgledal čez fjord, ki je rumenel pod ža-
rečim, nevihto označujočim nebom. Oziral se je po okolici, kjer se je v mraku prižigala luč za lučjo, a vse so mu mežikale in mu dopovedovale, da je v slednji hiši tujec. Na-
to se je znova vračal, a ni vedel, kam gre; pred njim je ležala obširna občina, a on je klonil pod zavestjo da nima strehe. Polago-
ma se je utrudil, zdaj pa zdaj je privzdignil torbo, da bi si olajšal breme, zavedel se je, da ne more več tako naglo hoditi, nekje si je moral dobiti zatočišča, zakaj čez noč ni mogel ostati na prostem. Pri Lindegaardu

je zavil navzdol proti Austbygd — tam se mu ljudje še zdaleč niso tako režali kot dru-
god, morda ga bodo v Myri ali na Bergu vzeli pod streho. Toda že pod Dyrendalom ga je presenetil metež in ta ni pomenil nič dobrega, okrenil se je naglo in se z muko vračal po isti poti. Slednjič je nameril ko-
rake proti hišici ob fjordu, v kateri je bil našel prenočišče prvi dan, ko je bil prišel v tisti kraj. Sicer je pljunil pod pristrešje, ko je došel, vendar so mu bili ljubši strahovi, kakor prenočevanje v hiši, v kateri se mu posmehujejo.

Tako se je pretolkel skozi najhujšo zi-
mo in spal eno noč tu, drugo noč tam. Do-
tlej so mu ljudje še zmeraj ponudili tudi jedi, kadar je stopil v kako kuhinjo, da bi si skuhal kavo. Žal, da prav zdaj ni imel niti zrnca kave več v torbi in je moral po kakem drugačnem opravku v kuhinjo. To je bilo sicer ponižujoče, toda ljudje so bili prijazni in so ga vabili kot prej: «Karel, ali ne bi z nami južinal?» In kučme ni več ob-
držal na glavi, kadar je prisedel, in si je ni več potegnili na ušesa, kadar je spal.

Zdaj je lahko vsakdo videl glavo gorske-
ga norca; imel je kakor krzno goste lase, ki so mu s čela uporno štrleli kvišku, bra-
da mu je bila razmršena in mu je silila na vse strani, a brki so mu na poseben način s'čili navzgor. Morda jih je negoval in si jih vihal za kdo ve koga.

Nekega dne po božiču ga je ustavil žu-
pan na cesti.

«Čujte, neko obvestilo je prišlo za vas — saj ste vi Karel Fredriksen Moe?»

Karel je nekaj zamrmral. Ali bi bilo smiselno tajiti?

«Naročeno mi je, naj vam naznanim, da... da vam je umrla mati.»

Rudosledec je sklonil glavo, obraz mu je pobledelel.

«Če hočete prisesti, se lahko z menoj peljete v urad, tam vas čaka še neko drugo obvestilo.»

Karel mu je bolščal v obraz. Ali je ka-
ko sporočilo o njegovi rudi? Ali se mu sled-
njič uresniči bajka?

«Morda mi gospod župan lahko kar tu pove, za kaj gre?»

«No, da, za to gre, da vam bodo dom prodali na dražbi, ako se takoj ne vrnete in ne uredite zadeve.»

Tedaj se je gorski norec naglo okrenil in dobesedno pobegnil. Za nič na svetu bi se ne hotel vrniti domov tako ubog, kakor je bil tedaj.

Bližala se je pomlad, a on je tekal okrog in pogledoval na gore, toda ni videl izhoda, saj niti ni vedel, kje naj dobi živeža in di-
namita.

Nič ni pomagalo, zopet se je moral ukloniti, šel je k trgovcu in z njim govoril na štiri oči. Izdati je moral del svojih skrivnosti, oči so mu gorele in glas se mu je tresel od razburjenja, razlagal je in pripovedoval, ogrel trgovca. Ni dobil samo kredita v trgovini, ampak tudi družabnika; s trgovcem, ki se je navdušil za načrt, sta podpisala pogodbo. In nato je rudosledec izginil s polno vrečo, še preden je bil sneg v gorah docela skopnel.

In nato je zopet ležal v kolibi, pil je kavo in kadil pipo, vse je bilo tako, kot si je želel. Znova so se mu porajali različni načrti. Videl se je, kako prihaja kot bogat mož v domačijo, kako se maščuje nad sovražnikom in kako ono dekle še zmeraj čaka nanj. Odkupil bo zopet dom, mesto bornih poslopij bo sezidal palače, a materi bo postavil na grob tako velik kamen, da ne bo ime! vrstnika na pokopališču.

Hkrati pa so se mu porodila še druga vprašanja. Če bi mu kdo na mestu nasul denarja, ali bi se mogel odpeljati? Rudniki bi bili gotovo zanemarjeni, tako da bi kar vpili po njem. In na vzhodu in na zapadu gora ležijo globoko v tleh bogate žile, ki ga čakajo, da pride in jih odkrije. Na severnem pobočju gorovja se brez dvoma skriva debela žila srebrne rude. Če bi le imel dovolj časa, da bi vse to odkril! Recimo, da bi nekega dne res živel doma v veliki palači, ali ne bi neprestano slišal kavljanje vode, ki bi zalivala jame? Ali bi vzdržal ob poljih žita in krompirja — on, ki je lahko kralj gora?

Dolgo, svetlo poletje je bilo dobro, toda še boljše je bilo, ko so ljudje in živali odšli v dolino in je sam ostal v gorah. Prve mesečne noči v jeseni so ga včasih našle na poti h kolibi, ko se je vračal od dela na severu ali na jugu, in je postal in opazoval veliki obraz meseca na nebu. Nekega večera je visel njegov bakreni blesk nad prvimi grebeni gora, nad drugimi je bil ko srebro, a nad tretjimi ko zlato, in se je razlival čez gozd. O, da, mesec in on sta se dobro razumela. Veselil se je pobočij in potokov, za katere se kdo drugi niti ni zmenil. Vresje in breze so bile v poletju svinčene barve, a v jeseni so žarele ko zarjavelo železo, in on je tam stal in jim je kimal z glavo. V tistih zvezdnatih nočeh so se porajali v gorah različni glasovi, ki jih je le on razumel. Pogosto se je dvignil s svojega ležišča in sedel na kako skalo, preden se je popolnoma stemnilo, da je užival okolico. Sonce in veter, megla in dež so mu bili tovariši, ki mu nikoli niso storili česa hudega.

Nekega dne je prišel trgovec, njegov družabnik, z dvema izvedencema iz mesta. S seboj sta prinesla neke priprave in

postavila na dolge, tenke nožice. Eden izmed njiju si je pripasal nekak predpasnik, ki je bil s krivnostno verižico zvezan s tisto pripravo. Rudosledec je stal pred njimi in pridrževal sapo. Ali mu bodo na mestu ponudili milijon?

Govorili so tiho med sabo, vzeli s seboj nekaj kosov rude, zanj pa se niso mnogo zmenili. Le trgovec mu je rekel, naj najme nekaj fantov za delo, po denar naj pride v trgovino.

V jeseni je rudosledec znova prišel v dolino, da si napolni torbo, a tedaj je bil trgovec neprijazen in posmehljiv. Da meščana v kamenju nista našla toliko svinca, da bi bilo vredno besed, in da mora zdaj odpustiti delavca, vse skupaj je le zavržen denar, je trdil kramar. Rudosledec je poblebel ko stena — povsod ista sodrga.

Tako se je ubijal še leto ali dve, nato je prišel nekdo in pokupil vsa ležišča marmorja, kar jih le mogel iztakniti. To je bilo slednjič medlo zadoščenje za rudosledca. Svoj kamnolom je prodal za čistih pet sto kron in si je izgovoril visoke odstotke, ko bodo začeli lomiti marmor. Nato se je oglašil nekdo, ki je trdil, da je posestnik tiste zemlje, in je zahteval polovico vsote.

Dolgo je čakal, da bi pričeli z delom, prosil je druge, da so zanj pisarili v mesto, a ni prejel niti odgovora. Doživel je težke čase, begal po okolici tako brez doma in tuj, kakor še nikoli poprej. Le redko se mu je posrečilo, da je dobil novega družabnika, nato vrečo in torbo znova napolnil z živili in z dinamitom, zažigal mine in črpal vodo, dokler ga mraz ni prepodil med ljudi, leto za letom vedno isto. Zdaj pa zdaj je izsledil nove, bogate žile rude, ki so ga v nočeh mamile s sanjami; ležal je na smrekovini in si vse tako dolgo slikal v mislih, da so mu rudnine začele prepevati v globinah gora. Bila je pesem o svincu, o srebru, o bakru in njegove žile so se vlekle po cele milje od vzhoda do zapada. Ob tem petju je zaspal, kakor da ga je zazibalo. In ga je zopet zbudilo, da se je znova lotil dela.

V duhu je že videl dan, ko pride končno poštenjak, ki se res nekaj razume na stvar. Potem ne bo dolgo trajalo, ko zgrade tam nove ceste in železniške zveze. In na kraju, kjer zdaj stoji občina, bo zraslo veliko, prometno mesto.

Nekega dne je izračunal, da že osemnajst let živi v tisti okolici. Izenadila ga je misel, da ima že odraslega sina, ki morda povprašuje po svojem očetu. In če se mu nekega dne prikaže pred oči? Poslej je bil le še budnejši, kadar je pristajal parnik, se ni rad mudil v bližini pristajališča. Ni bil še čas, da bi ga sin smel videti. Morda prihodnje leto; ko bo bajka postala resnica, bo

sam pisal fantu. Rudosledec je začel hrepeneti po nekom, ki mu nazadnje ni bil tako zelo tuj.

In tako so prebegnila leta. Bolj ko se človek stara, hitreje mu minevajo. Danes so lasje in brada še rjavi, jutri so že sivi. Kako beži čas! Vsa številna in težka bremena, ki jih je znosil v gore, poleg tega vsi neuspehi. Prvo skrivi hrbet, a drugo človeka postara.

Lepega dne je prišel iz mesta neki Šved; z možem, ki ga je spremljal, sta govorila nerazumljiv jezik. Hotela sta, naj gre z njima in naj jima pokaže, kaj je našel tu v gorah. Rudosledec je bil ves prevzet — ali se mu uresničijo sanje? Toda bil je nezaupljiv. Ali nista morda kaka malopridneža? Kljub temu je šel z njima. Zdaj že dolgo ni hodil več tako naglo ko nekdanj. Vodil ju je na vzhođ in zopet na zapad, pogosto je bilo po več milj od enega kraja do drugega. Šveda sta se potila in izgubljala sapa, toda imela sta s seboj več ljudi, ki so jima nosili slastnih prigrizkov. Zdaj pa zdaj sta sedla in tedaj ni manjkalo jedi ne pijače. Ni ju razumel, kar sta govorila; in ko sta odhajala, sta mu stisnila velik bankovec v roko. Nato je zopet čakal leta in leta in ni nikoli več kaj slišal o njiju.

Ali res še ne bo kakega poštenjaka?

Polagoma je postal priljudnejši in je govoril s tem in onim. Dovolil je, da so se mu približali, in zgodilo se je, da je ob močni kavi presedel z njimi vso noč in govoril ter razlagal. Toda nikoli ni govoril o svoji domačiji. Tudi izpraševanje ni nič zaleglo.

Srečal je otroke, a ga nič več ni pripravilo k temu, da bi jih strašil. Postal je in jih prijazno ogovoril. S seboj je nosil čudovite kamne z gora, ki jih jim je daroval. In ti otroci so mu rasli pred očmi in postali veliki. In je prišel dan, ko je izvedel, da se je ta ali oni oženil.

Na cesti je srečaval sprevođe in v krsti je morda ležal kdo izmed tistih, pri katerih je kdaj prenočil. Toda niso ga vabili na pogrebščino. Občina je živela in umirala, a on je to gledal le iz daljave.

V tridesetih letih, ki jih je preživel v tisti okolici, ni nikoli osem dni zaporedoma prebival na istem kraju, nikoli ni imel kake sobe, ki bi jo lahko imenoval svojo, nikoli pražnje obleke, v kateri bi se lahko pokazal v cerkvi. Ko je moral zaradi protina večkrat ostati v postelji, se je zavedal, da je ljudem le v breme.

In če se je tedaj zgodilo, da se je v hiši kdo zasmel, je planil kvišku, naj se je počutil še tako bednega, pograbil svojo torbo in pobegnil. Tako je tisti hiši zaprisegel večno sovrašтво in ni nikoli več prestopil njenega praga. Toda tudi v sosednji hiši morda ni bilo nič boljše — in že je bil zopet skozi vrata. Na ta način je polagoma preklel vso okolico in ko je njegovo preklestvo viselo nad slednjo hišo, mu ni preostajalo drugega, kakor da je začel zopet od kraja, odpustil namišljeno krivico in stopil nekega dne bled in siv v kuhinjo ter prosil, če bi smel nekaj skuhati. In tako se je prav lahko zgodilo, da so bili otroci, ki jih je videl, ko je bil zadnjič v hiši, med tem že odrasli.

Ko si je lepega dne v neki hiši kuhal kavo, se je namerilo, da je stopil v kuhinjo krošnjar, ki se mu je zdel znan. Res, bil je iz njegovega kraja.

Rudosledec se je izmuznil skozi zadnja vrata na prosto in ko je bil krošnjar zopet na cesti, mu je šel naproti in se mu dal spoznati. Vpraševal ga je po tem in po onem. In kako čudovito — vsi so bili že pomrli. Vseh tistih ljudi, s katerimi se je trajno sestajal v mislih in z njimi živel — ni bilo več, le on je še živel. Njegovi sovrstniki so izginili ko žito, ki so ga prejšnje leto poželi.

Poslej je hodil rudosledec vedno bolj sključen okrog in če je dvignil glavo, jo je dvignil le zato, da je lahko strmel v daljavo.

Zdaj je moral hoditi ob palici, kadar je hotel v gore; ni imel več moči, da bi iskal novih rud. Ogledoval si je le stara mesta in če je bila to ali ono jamo napolnila voda, jo je samo opazoval, bil je prešibek, da bi jo črpal.

Nekoč je sredi poletja zopet prišel v dolino, bil je ves sključen in se je opiral na dvoje palic. Protin ga je bil polagoma čisto pohabil. Toda — ali res še ne bo poštenjaka? Bilo mu je že skoraj osemdeset in dlje ni mogel čakati.

Nekega dne ni mogel več vstati, ležal je pri nekem kmetu, ki se ga je bil usmilil. Lasje in mogočna brada so mu bili snežno beli, toda čop las nad čelom mu je še zmeraj uporno štrlel kvišku; in brke si je še vedno vihal navzgor, kakor da se lepša za kdo ve koga. In vročične oči mu od bajnih predstav niso nič manj žarele ko nekdanj.

In tako je nekega dne umrl in so ga pogrešale le samotne poti in grebeni gora.

Dete z Bogom govori

Dete z Bogom govori,
prstek v ustecih drži;
Bog mu pravi to in ono,
dete drobno se smeji...

A Marija z zlato krono
glavico mu okraši;
angel bel ga k sebi vzame,
dve peruti da na rame...

Skrivnostna pisava

Po stari legendi spisala Selma Lagerlöf

Selma Lagerlöf se je rodila 20. novembra 1858. na posestvu Marbacka (Srednja Švedska). Učiteljevala je nekaj let v Landskroni in se nato posvetila izključno le pisateljevanju. Leta 1909. je bila odlikovana z Nobelovo nagrado.

Grešnici so razlagali sodbo. Vedela je, da bo morala umreti. Tisti, ki so jo bili dobili v prešustvu, so jo privlekli gori do svetišča in jo postavili pred duhovne in pismarje. In duhovni in pismarji so razglasili, da bo morala biti po Mozesovi postavi kamenjana.

Grešnica je bila bedno, revno bitje. Stala je pred sodniki z raztrganim oblačilom. Obraz ji je bil zabrekel od sunkov in udarcev. Toliko, da je še dihala od samega strahu. Niti poskusila ni, da bi se zagovarjala. Ni se branila. Popolnoma je bila onemela. Tudi upirala se ni, ko so jo možje, ki so bili prišli z njo do svetišča, pehali in vlačili do kraja, kamor so jo morali dovesti po razglasitvi smrtne obsodbe.

Naj je bila videti še tako skrušena, vsa njena notranjost se je le penila od jeze in srda. Kesanja ni čutila gotovo nobenega. Njen mož je bil vedno surov, brezsrčen do nje, pretepal jo je, mučiti in ubijati se je morala, in nikdar ji ni privoščil lepe besede. Zato mu tudi ni bila dolžna zvestobe. Ženske njenega okraja, ki so poznale njeno usodo, so se čudile, kako je mogla toliko časa strpeti in ostati takemu možu zvesta in vdana in kako, da ni bila nikdar poskusila, vračati zla z zlom.

Nenadoma je rezko zavreščala. Uprla se je z nogami. Zavedela se je bila, kam jo peljejo.

Že kot otrok je slišala šušljati, da je v Jeruzalemskem templju kraj groze, kamor ne gre nihče prostovoljno. Ta kraj je bil ozko, štirioglato dvorišče, posuto s črno prstjo, stisnjeno med zidove iz samih velikih skal. Tu na tem kraju ni bilo ne žrtvenika ne golobnjakov niti miz, da bi na njih tehtali in računali prodajavci in menjavci. Tam v kotu je bil le velikanski kup prav navadnih kamnov, kakršne videva človek povsod po poljih, sivkasto-belih, med njimi ko moška glava velikih. Tega kraja še ni videla s svojimi očmi, toda sedaj, ko so se odprla druga vrata in je zagledala nenadoma pred sabo kup sivkasto-belih kamnov, je videla, kje je.

Kadarkoli je slišala govoriti o tem praznem dvorišču z grobljo, kjer so se morale pokoriti po Mozesovi postavi za svoje grehe

prešuštnice, jo je vedno izpreletela groza. Dvorišče se ji je zdelo grozljivejše ko Gehenna*), in zdaj njo samo vlačijo tja.

A nič ji ni pomagalo, naj je še tako vpijala, naj se je še tako upirala z rokami in nogami. Možje so jo potisnili s krepkim sunkom skozi vrata, nakar se niso nič več trudili, da bi jo ohranili pokoncu, marveč so jo kar izpustili, da je padla na tla. Skrila se je v kot in tu je ležala usmiljenja vredna in brez pomoči. Strmela je na grobljo, kakor bi prihajala vsa groza, ki jo je čutila, iz onega le kupa.

Naj je bila še tako ostrašena, v njeni notranjščini sta besnela še vedno jeza in srd, ki nista dopuščala, da bi se bila zavedela svojega greha. Če bi bila mogla govoriti, bi se prav nič ne bila opravičevala, prav nič bi ne bila prosila usmiljenja, ne, besnečim možem bi bila zavpila, da se oni huje pregrešujejo nad njo, kakor se je ona nad njimi, in da jih bo kaznoval Bog Izraela, če jo usmrte. Na nič drugega ni utegnila misliti ko na kamenje in zato ni vedela, odkod je bil prišel mož, ki je stal nenadoma pred grobljo. Je li bil tu že pred njenim prihodom, ali je pa bil eden izmed radovednežev tam zunaj na svetiščnem dvorišču, ki je prišel za njo tudi sem?

Čemu neki se je bil postavil med njo in grobljo? Kaj namerava? Ali bo on prvi, ki bo začel?

Bil je visok, slok mož, odet s črnim oplečkom in črno haljo. Lasje so se mu kodrali preko ramen. Obraz je bil lep, toda okoli oči in okrog ust mu ga je bilo trpljenje precej nagubilo.

«Nad tabo se vendar nisem še pregrešila», si je mislila, «zakaj me hočeš torej soditi?»

Da je utegnil priti na pomoč, ji nikakor ni prišlo na um. Vkljub temu, nekaj se je v njej sami izpremenilo, kakor hitro ga je bila zagledala. More na svojih prsah ni čutila več. Zopet je lahko zadihala. To pot pa ni sličil njen dihljaj hropenju umirajočega človeka.

Drugi: njen oče, njen mož, njen brat, možje iz okraja, ki so jo bil privedli semkaj in jo nameravali usmrtiti, so se za trenutek ustavili. Cela truma mož, ki so preživljali svoje dneve v templju, zatopljeni v molitve in pobožne pomenke, je bila prišla z njimi na mračno dvorišče in eden med

*) Gehema je svetopisemski izraz za pekel kot kraj trpljenja, imenovan po dolini Hinon blizu Jeruzalema, starem žrtvenišču otrok Molohu na čast.

njimi je zaukazal, naj nekoliko še odlože u-smrtitev.

Nato je čula grešnica, kako so nekate-ri v gneči za njenim hrbtom hlastno šepetali. Razložila je približno: «Izkušajmo ga! Prerok je iz Nazareta. Lepa prilika se nam nudi! Dajte, da ga slišimo, se bo li drznii in bo li zatajil Mozesovo postavo!»

Nato je videla žena, kako sta se pribli-žala dva izmed pismarjev, dva stara moža s snežno belima bradama in s krznom obrob-ljenima haljama, temno oblečenemu tujcu in se mu priklonila: «Mojster», je dejal eden med njima, «to žensko so dobili v prešu-stvu. Mozes zapoveduje v postavi, da treba take kamenjati. Kaj praviš pa ti?»

In tujec, ki sta ga bila nagovorila pis-marja z mojstrom, je dvignil svoje težke ve-ke, pogledal oba pismarja, ki sta mu bila zastavila vprašanje, nato očeta, zakonca, brata in može spodaj iz mesta, ki so bili prišli za njo gori do templja, pismarje, farizeje in vse one, ki so spadali v svetišče in imeli v njem opravka.

Ko je bil s pogledom oplazil vse obraze, se je sklonil in pisal s prstom na tla, kakor bi se mu ne bilo zdelo vredno odgovoriti. Toda oba pismarja sta silila vanj, naj jima odgovori, in on se je vzravnaval in jima re-ke:

«Kdor je med vami brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo!»

Ko je množica to slišala, je odgovorila s hrupnim smehom. Kajti kak odgovor naj bi bil ta? Če postane kaj takega pravilo, uide vsak zločinec svoji zasluženi kazni.

Grešnica je tiho zaječala. Upala je v svojem srcu, da izreče tujec besede, ki bi jo utegnile rešiti. Sedaj se je zavedela, da je bilo vsako tudi najmanjše upanje ničevo. Povesila je glavo in se potuhnila, pričako-vaje, da se zdaj pa zdaj usuje nanjo plo-ha že pripravljenih kamnov, medtem ko so oni, ki so hoteli sodelovati pri kaznovanju, že odlagali plašče in si privihovali oplečke.

Tujec se ni bil premaknil s svojega me-sta. Zdelo se je, da ga nadaljnji dogodki nič več ne mikajo. Zopet se je bil sklonil in pi-sal s prstom po črni prsti.

Prvi, ki se je približal groblji, je bil rod-ni oče obsojene grešnice. Iz njegovega ro-du je izviralo ženšče, radi česar je občutil on najgloblje sramoto svoje hčere. Sklonil se je, da pobere kamen, pri tem je nehote pogledal na tla. In videl je, da je bilo pi-sano, mogoče ne s črkami, a vendar raz-ložno in umljivo, o strašnem umoru, ki ga je bil storil pred mnogimi leti in ki ga do-slej še niso bili odkrili.

Ko je prebral oče pisanje na tleh, je od-skočil ves osupel. Z brezumno naglico, niti odloženega plašča ni bil pobral, je odhitel z dvorišča.

Nato je prišel njen brat bliže, da po-ravna čudno vedenje očetovo, ki si ga je razlagal kot umljivo mehko bo starega mo-ža do svojega otroka. Ko je počenil, da po-bere kamen, ki ga je nameraval zagnati v sestro, povzročajočo mu tako sramoto, je tudi on pogledal na tla.

In videl je zaznamovano, mogoče ne s črkami, a vendar razložno in umljivo, o-skrumbo templja, ki jo je bil zagrešil ne-koč v mladeniški prešernosti in ki bi ga bila oropala državljanstva v Izraelu, kakor hitro bi bila prodrla v javnost.

Tudi njega, brata, je popadla groza. Z nogami je drsal po pisavi, da jo zabriše, a pisava se je svetila ko ogenj. Tudi on je nato odbrzel, pahnivši vstran vse one, ki so mu zastavljali pot.

Grešnica je prilezla nekoliko iz kota. Lasje so ji padali vsi zmedeni čez čelo. Zgladila jih je zopet nazaj na teme. Urav-nala si je tudi raztrgano oblačilo.

Sedaj je bil njen mož, ki je stopil ne-kaj korakov naprej. Ogorčen radi popustlji-vosti svojega tasta in svaka se je sklonil nad grobljo. Njegovo telo je kar gorelo sa-me maščevalnosti. Ni si mogel misliti več-je in slastnejše naslade od smrti pregrešne žene. Toda v tem je vzplamtela na tleh pi-sava, mogoče so bila le znamenja. Toda ta znamenja so poročala o zaroti zoper rim-skega prokuratorja, ki je bil vanjo zaple-ten tudi on in ki bi ga bila spravila na križ, če bi jo bili pred časom odkrili.

Dvignil se je, ker je bil moder mož, je ublažil spačene poteze svojega obraza do sočutja in pomilovanja, češ, da je tudi on noče soditi, in odšel.

Med vsem tem se je polastila pismarjev, ki sta bila prej nagovorila mojstra, osup-lost. Popolnoma zbegana sta prihitela, ne toliko, da pobere vsak svoj kamen, marveč da spoznata, kaj neki je moral mojster pi-sati po tleh, da je utegnil s temi znaki po-vzročiti take učinke.

In eden med njima je videl, da je bilo zapisano, kako je on nekoč skrivaj premak-nil mejnike med svojo njivo in njivo svo-jega soseda, drugi pa, da si je bil prisvojil dobršen del premoženja, ki ga je moral u-pravljati za svojega varovanca.

Spoštljivo sta se priklonila oba pismar-ja mojstru — izresnila sta se bila, kakor bi ju bila obšla nenavadna ginjenost — in od-daljila sta se strumno in možato.

Ko sta se oddaljevala pismarja, ki sta bila tudi med njenimi sodniki, se je grešni-ca dvignila s tal na kolena. Val novega po-guma je zaplul po njenih žilah. Le medlo-je pojmla, kako se je vse vršilo, a doumela je, da se ji bliža rešitev, oziroma, da se ji ni treba več bati smrti. Veselje do življenja

jo je prevzelo do razposajenosti. Čutila je nenavadne stresljaje po vsem telesu. Skoraj bi ne bila verjela, toda njej je bilo pri srcu, kakor da mora zarajati.

A še se ni čutila popolnoma izven vsake nevarnosti, kajti v tem so se zagnali ostali ljudje do groblje, da zagrabiyo kamne in izvrše razsodbo. Toda drug za drugim so se umaknili, kakor hitro so bili zagledali pisavo na tleh. Mesto da bi pobrali smrtne kamne in izvršili sodbo, so hiteli vstran, tresoči se, mrtvaško blede, s plašnimi pogledi in stisnjenimi ramami.

Ko ni bilo nobenega od njih več v bližini, se je dvignila grešnica. V medle oči se je bilo vrnilo življenje in prej bleda lica so že pordevala. Še je bila tiha in mirna, a v njej ni plula samo radost gotove rešitve. Ona je videla tudi svoje sovražnike splasene in ponižane. Sladkost maščevanja jo je bila omamila. Plesati se ji je hotelo tu na tem prekletem kraju, plesati pred usodnimi kamni, ki bi jo bili morali prav za prav zmečkati. Ni še začela plesati, a se je že bila vzravnała ko kaka plesalka in glasno zavriskala v svoji omami.

Tudi mojster se je v tem dvignil in jo pogledal.

«Kje so tisti, ki so te tožili?» je vprašal. «Ali te ni nobeden obsodil?»

«Nobeden, gospod!» je odgovorila. In mislila je pri tem, da ne sme več krotiti svojega veselja, da mora plesati. A mojster jo je še vedno gledal.

Videl je nebrzdano, živalsko radost, ki je bila v njej. Videl je, da se svojega greha ne kesa. Videl je, da jo prevzemajo le srd, maščevanje in pohotnost.

In ona je vedela, da je on vse to videl in veselje do plesa jo je minilo. Zbala se je tega moža, ki jo je bil rešil. Videla je, kako ga obzarja nebeška svetloba, in strah jo je izpreletel. Menila je, sedaj je prišla gotovo vrsta nanj, da jo sodi. Ta sodba bo strožja od prejšnje, kajti ta mož je imel pravico mrzeti greh, ki je bil v njej.

Toda sredi svojega strahu je zaslišala njegove besede:

«Tudi jaz te ne obsodim! Pojdi in nikar več ne greši!»

Ko je bil izpregovoril nad žensko te besede, polne milosti in ljubezni, se je dovršil v njeni duši velik čudež. Zatelela je majhna iskrica, medel žarek večne krasote. In iskrica se je večala počasi v strahu in trpljenju mnogih prežitih dni in mnogih prečutih noči. In prišli so trenutki, ko si je želela žena, naj bi ji iskrica ugasnila, ker ona ni bila prava posoda za takega gosta. Toda

iskrica ni utegnula zamreti, ona je pisala v ženinem srcu neizbrisno pisavo o ostudi greha in lepoti pravičnosti, dokler ni svetost prežarila uboge, zabredle ženske.

50-letnica Esperanta

Dr. L. L. ZAMENHOF
Izumitelj Esperanta.

Letos obhajajo Esperantisti pomenljiv jubilej — 50-letnico — odkar je poljski zdravnik Dr. L. L. Zamenhof l. 1887. v Varšavi objavil mednarodni jezik Esperanto. Od tedaj do danes se je ta potrební jezik razširil že v vse kulturne dežele sveta, vrši plemenito delo zblízanja med narodi, izenačuje male z velikimi, pospešuje kulturne in tržovske stike med njimi, skratka, uspešno se uveljavlja in služi kot praktični jezik na vseh toriščih modernega življenja.

Svetonočna

Priroda vsa je v belem snegu,
odeta s haljo mesečine,
v svetlobi jasni zvon iz line
oznanja mir vasi v bregu.

To noč se srca radostijo,
ko molijo nebeško Dete,
ki ga Marija položila
sred hlevca v jaslice je svete,
v nebo nam duše hrepenijo,
ko zremo ovce in pastirce
in svete Kralje, ki iz dalje
po mahu v Betlehem hitijo,
da Jezuščka ne zamudijo —
in tudi mi bi radi z njimi...

Adolf Šinkovec

Sokol

Spisal Arturo Loria

Arturo Loria, roj. 17. nov. 1902. v Carpi (prov. Modena), spada med najkrepkejše pisatelje Mlade Italije. Njegovi poglavitni spisi so: «Il cieco e la Bellona», «Fannias Ventosca» in «La scuola di ballo». V zadnjem času se je posvetil časnikarstvu in njegov podpis srečujemo pod mikavnimi in duhovitimi potopisi.

Nagačevalec je stopil naproti tujcu, prihajajočemu v delavnico v trenutku, ko jo je nameraval lastnik zapreti. Tujec se je približeval z boječimi koraki. Pred seboj je nosil majhno zaprto košaro kakor kak listek, s katerim bi bil rad upravičil svoj vstop.

«Česa želite? S čim naj vam postrežem?»

Tujec se je oziral po sobi, opazoval nekaj časa pernato, mumificirano smrt na mizi, na policah in v stekleni omari in dejal: «Tu imam sokola, kajpada živega.»

Ko je videl, kako se je začudil nagačevalec, je hitro dodal:

«Ne vem, kako naj ga usmrtim. Bojim se namreč, da ga kaj skazim. Bi mi li hoteli pomagati kot izvedenec? Potem, se razume, ga boste tudi nagatili, kajti rad bi ga imel nagačenega.»

«Prav za prav...» se je umikal nagačevalec, «prav za prav delam jaz le z mrtvimi ptiči. Sokol postane lahko nevaren... in če mi odleti?»

«Ne more odleteti, je mirno zavrnil mož s košaro in se namuznil. «Le pogledjte! Napravil sem mu čepico», in pri tem je začel odvezovati majhne jermene ob pokrovu.

«Uboga žival!» je zamrmral in razvozlal slednjič jermene. «Najbrž je na potu semkaj mnogo trpela, upam pa, da si je ohranila svojo ponosno postavo. Tako lep je bil sokol. Pogledjte, kakšen je sedaj!»

Dvignil je pokrov in položil, obotavljaje se nekoliko, svojo roko na sivo perje, ki ga je bila košara polna.

«Živ je še in še gorak», je dejal in uglajal z roko razmršeno perje.

Zaslišalo se je puhanje, nato zadušen, mačje rezek krik.

«Kako ste ga našemili!» je vzkliknil nagačevalec veselo. «Videti je ko kako staro ženšče!» Ves zatopljen je opazoval sokola, ki se je bil dvignil v košari in iztegnil glavo. Bilo je precej umazane, razcefrane, tenke tkanine, ki mu je tesno ovijala glavo in puščala le majhno režo za zakrivljeni kljun.

Ostrašena žival je dvignila nogo do zavezanih oči, iztegnila jo je, kakor bi hotela

pretipati temno praznino pred sabo, in jo zopet povesila. S kremplji se je oprijela roba košare in obstala na njem.

«Menim, da bi ga z debelo iglo...» je dejal tujec in razgaljal ptiču s prsti puh na prsah in s tem razodeval vso svojo grozno naslado, prisostvovati taki operaciji.

Nagačevalec ni odgovoril; le smehljal se je in kazal svojo roko, ki jo je bil zavoroval s sukнено cunjo. Nato je dvignil žival in jo postavil na stojalo za papige.

«S čepico na glavi se ne bo drznil ganiti», je zatrdil in zamahnil, hoteč izpričati svojo trditev, z brisačo proti ptiču, ki se je skušal, mahajoč s perutmi, vzdržati na železnem drogu.

«No», je zopet začel sokolov lastnik in počasi zapiral košaro, «ali ga boste usmrtili ali ne?»

«Lahko ga seveda tudi usmrtim, toda sedaj ne! Ali ne vidite, da že odhajam? Jutri zjutraj, ko zopet odprem svojo delavnico, poskrbim tudi to. Sicer je vsekakor bolje, da nekoliko počakamo, medtem se živali izčisti črevo.»

«Toda žival shujša in postane grda.»

Nagačevalec se je nasmehnil. «Za to sem vendar jaz tu, da popravim s slamo in vato morebitne napake! Lahko ga pustimo čez noč kar tu na drogu. Plašen je ko pišče.» Polagoma je odrival tujca s košaro iz delavnice. Na ulici je potegnil navojna okna navzdol, zaklenil visečo taščico in odhajal s tujcem, ki ga je tačas čakal na pločniku, da se dogovorita radi cene.

V zaprti delavnici je bil pa pustil gospodar iz same razmišljenosti goreti srednjo luč, ki je razlivala precej močno svetlobo po prostoru.

Ropot zapirajočih se oken je ostrašil sokola. Trdno se je oklenil s kremplji droga in zakril glavo pod perut.

Nenadoma se je dvignil in iztegnil vrat. Zavohal je bil puh in perje, zadišalo mu je kakor po kakem zapuščnem, že ohlajenem gnezdu.

Dolgo ujetništvo v košari je bilo zadušilo v njem ves čut za prosto letanje v taki meri, da ga je dozdevno premedil nenadni duh v skalnato duplino na goli gori, v njegovo navadno domovanje. Le, da ni okoli njega tiste širne sape, ki dviguje perje in ga zopet izglaja kakor ljubkajoča roka.

Po prvem gromu ni udarilo nič groznejše več na njegovo uho; majhni daljni udarci so se ponavljali, zašumelo je še in zabobnelo tu pa tam na viharnem nebu, a že pré-

cej daleč, mogoče že tam nad daljno ravnino.

Pomirjen je poskušal perupati s peruti. Razprostrl jih je v težkem ozračju, ki se je zagibalo in vzbudilo preveč neposreden odmev; vsepovsod so šipe skrivnostno zabrnele.

Malj prostor je takoj obtežil njegove plašno pomirjene peruti. Tresoč se in obotavljajoč je dvignil kremplj do čepice na svoji glavi in prepričavši se, da se da tu nekaj raztrgati, se je skušal z velikim naporom oprostiti neprijetnega pokrivala.

Ko besen se je bil s kremplji in se večkrat ranil na glavi in na vratu. Med že popuščajočimi zadrgami se je lotil s svojim kljunom kar na slepo majhnih koncev in pukanic in jih trgal, zvijajoč se pri tem na vse možne načine. Vsak voz cestne železnice, vsako vozilo, ki je drdralo mimo, je pomenilo zanj bučanje vetra med gorskimi grebeni, bučanje, vse polno novih odmevov, katerim ni našel v svojem spominu nobene primere.

Da se vzdrži nad neznanim prepadom, ki ga je čutil od vseh strani, je mahal razvnet s peruti in napolnjeval ves prostor s hrupom in ropotom.

Močnejše ko prej mu je udaril po razgibanem zraku duh zapuščenih gnezd pod nos. Zadrge so se mu bile še tesneje ovile okoli oči.

Sokol je iztegnil vrat. Zavpil je petkrat, desetkrat zaporedoma, kakor bi bil imel sovražnika pred sabo. Nato je upehan umolknil in skril glavo pod perut.

Ko jo je zopet dvignil, je bil že popolnoma miren. Kremplje je zasadil med perje in tkanino, da jo raztrže od znotraj navzven, ker se je je lažje lotil od te strani. Krvaveče je potegnil kremplje nazaj. Tresel se je od napora. Ves je bil zapleten v niti in cunjice, katerih se je le s težavo oprasčal.

Nenadoma so zdrknile sokolu zrahljane in omajane vezi z glave na vrat. Ostal je pa tako negiben, da se je zdelo, kakor bi se bil z vezmi povetil nanj tudi velik strah.

Preveze je zadrževalo samo še prvo sršasto perje na vratu. Sokol si ga je zgladil, zamahnil na rahlo nekaj kratov s peruti in pripomogel, da so mu veze polzele niže in niže.

Bil je prost. Takoj je odprl črne, razbolele veke.

Krik, in že je bil ko blisk nad golobom, mastno, napeto živaljo, pritrjeno na trhlo, vejo predstavljajoče stojalo.

Zasekal se je s kremplji v golobov hrbet in zadril z enim samim sunkom svoj lačni kljun v njegov tilnik. Videlo se je, kako mu pluje po mišicah od peruti do vratu silni napor, da zasadi kljun še globlje v žrtev.

Toda plujoča kri mu ni ogrela grla, krika ni slišal nobenega niti ni čutil drgeta zadnjega krča; samo mrzla in vlečna zmes.

Izdril je stisnjeni kljun iz rane: slamnate bilke so visele iz nje. Slep in blazen se je zopet lotil golobovega trupla, dokler ni imela njegova besnost drugega pod sabo ko kupček razmrščenega perja in lesne volne.

Dvignil je krvoločne oči k žarnici. Ni mogel doumeti, odkod toliko sonca. Zagnal se je zopet na svoje prejšnje mesto.

Ves razmrščen se je divje razvnel, ko je gledal toliko strašnih ptičev, stoječih na majhnih podstavkih po vseh kotih obsežne sobe.

Žareč plamenec, pelikan z veliko, visečo mošnjo, pa zopet temu podoben ptič, strašen in s čopom na glavi so nepremično strmeli vanj. V stekleni omari njemu nasproti je čepela drugačna perutnina z dolgim repom. Gnezdo tam blizu je izzivalo njegovo lakoto, ki jo je večala cela vrsta majhnih taščic do neznosnosti.

In vsepovsod grobna tišina, tišina ko v gozdu, ko so bile opazile živali njegove širne kroge visoko gori v zraku.

Ko puščica se je zagnal. Sunil je s kremplji v šipo in videval med padcem veliko, strašno senco.

Pri padcu si je bil poškodoval perut. Vsaj ga je bolela. Le z veliko muko in bolestjo jo je zganil.

Prestapljuje se je umaknil v senco hišne opravde, kakor da išče zavetja. Tu je vpil in pihal. V kratkih presledkih je večkrat zaporedoma iztegnil glavo iz svojega zavetja in se ogledal, kakor da opozarja druge ptiče na svojo navzočnost.

Vsi tisti ptiči tam okoli so bili resnobni, negibčni in strogi, kakršnih ni videl še nikoli. Plamenec je stal na eni izmed rjavih, z drobcenimi lističi posutih nog, drugo je držal kvišku, kakor da bi se hotel popraska-

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Most v sidney-skem pristanišču (Avstralija), dolg 1250 m, se ponaša z najdaljšim oblokom na svetu.

ti po prsnem puhu. Ptiči s pisanim perjem so vsi kljuvali, ta je načenjal košček lesu, drugi je brskal po pesku, tretji se je loteval pestrega zamaška. Nekatero skupino so se gnetle z zaupnostjo, v gozdu popolnoma nepoznano, okoli temne podlasice, druge so počivale na veji, na kateri je čepela istočasno tudi veverica s pokončnim kosmatim repom. Žolna pričakuje, naslanjaje se na svoj rep, novih sil za svoje nadaljnje napore kljuvanje. In slednjič je strmela še sova, sedaj ona sama okamenela čarovnica, z rumenimi očmi iz vrtinca sivih peresc, za lov in plen popolnoma brezbrizna.

Lega posameznih živali, ujemajoča se z njihovim naravnim nagibom, je zagotavljala, da se ne izpremeni več, kakor da je bilo pospremlilo ozračje najlepšega jutra v gozdu ali na močvirju vsako žival na njeno stajalo ali njeno mesto v stekleni omari. Živali niso čutile niti mej svoje utesnitve, kajti boljši letalci so razprostirali ponosno svoje peruti in da niso odleteli, se je zgodilo le iz veselja, pokazati se v vseh svojih živih barvah, ki v zraku tako rade zbledo, in v svojih pravih merah, ki jih ne more nobena višina popačiti.

Sokol je stopil iz sence svojega zavetja. Zdelo se je, da išče v plamencu vzroka za to zavidanja vredno skrivnost. Slednjič, po dveh, treh poskokih je zletel plamencu na hrbet in mu zadiral oprezno kljun med perje.

Čutil je na nepristnem telesu suho kožo, pod njo pa ne krvi ne mesa.

Po tej poskušnji je letal, kakor bi ga bilo prevzelo hipno veselje, po sobi. Ni iskal nobenega oporišča. Sence njegovih razprostrtih peruti so begale po stenah, po stropu in po podu, ko je začel ko večča obkrožati visečo žarnico.

Upehan, z modrim žarom pod očmi, se je slednjič spustil na tla. Duh po zapuščenih gnezdih se je bil še ojačil; toda njega ni zamamljala nobena izkušnja več. Togost njegovih oči in varljivo zrcaljenje šip sta mu razširili meje v omari, kjer so stala nepremično nema bitja. Mnoga žival se je hotela dvigniti — od samega veselja do poleta — in je dražila na ta način še bolj nemir sokola, ki je že menil slišati flafotanje peruti. Ko je pa opazil, da je ostalo vkljub temu vse mirno, je sam dvakrat, trikrat sprostrl precej hrupno svoje peruti.

Iz sosednje sobe je priletela skozi režo zavese črna senca. Bil je netopir, Privabila ga je bila svetloba. Ker se je težko vzdržal na tresočih se opnâh, je obkrožil nekaj kratov žarnico in obvisel slednjič na njenem posteklenjenem krožniku.

Vznemirjen je opazil sokol, kako se je bila žarnica nad njim zazibala. Brskal je po svojem spominu, da si raztolmači senco,

ki jo je videl švigniti po tleh. Frfotajoča, nemirna senca, popolnoma drugačna ko njegova lastna, ki jo je videval s pravim zanosom tolikokrat v opoldanskem soncu, kako je hitela preko zemlje pod njim. O neznanem letalcu je pogodil le baržunaste tresljaje na robu visečega krožnika.

Vse to ga je bilo preplašilo in le z napotrom je razprostrl peruti, da jih je takoj zopet stisnil ko nekako obrambno prevezo k svojemu mršavemu truplu. Iz strahu, da ga zdaj pa zdaj kdo napade, je neprestano vpil in pihal zamolko in hripavo. Prisotnost drugega bitja v sobi je popolnoma razbila njegovo preudarnost, omajala varnost vandalskega samosilnika in ustvarila okoli nje ga ledeno samoto groze.

Žarnica se je gibala le rahlo; kakor bi bil prenašal sovražnik, viseči mrakulj, najo le nežne tresljaje svojega dihanja.

Ko je na ulici zarožljalo in je begnila po stropu rdeča in modra svetloba, prišedši skozi stekleno polkrožnico nad zaprto oknico, je bilo to znamenje za boj.

Sokol se je dvignil visoko gori nad luč. Črno peresce je zdrknilo s krožnika in letalo blazno od strahu po stenah, umikajoč se s spretnimi obrati roparici. Po brezuspešnem zasledovanju je zletel sokol, čigar peruti nista bili tako gibčni in nagli, na stekleno omaro in čakal tu nepremično in mirno svojega sovražnika. Videl je, kako se je ta bližal skozi svetlišče žarnice, kako je nenadoma izpremenil smer in nadaljeval globlje pod njim svoj polet. Silovito se je zagnal sokol vanj in bil ko blazen s svojim kljunom po njem; a pogodil je bil le kožico, ki se je razparana odprla. Netopir se je bil le s težavo rešil tega prvega napada. Izpremenil je svojo postavo. Zdelo se je, da ima tri peruti, in leteč je izbrizgnil kri, ki se je zasvetila med nagačenimi ptiči.

Sokol je prežal negibčen in napihnjen med nagačenimi ptiči.

Ranjeni mrakulj se je skušal z obupno trmo oprijeti belega obočnega zidu. Toda razparana perut ga ni utegnila več vzdržati, padal je vkljub razvnetemu mahanju z zdravo perutjo polagoma globlje in globlje. Padel je slednjič na mizo in izčrpoval tu svoje zadnje sile z brezuspešnim frfotanjem.

Krvoločno se je spustila roparica na mizo in usmrtila netopirja, divje kljuvaje vanj. Zdelo se je, da mu mrakulj uide, ko je v smrtnem boju nekoliko zdrknil po opolzli, okrvavljeni mizi.

Zmagovalec je sfrlel na kletko, črni, krvaveči plen se mu je bil pristudil.

Utrujenost, mogoče tudi neznanost slepeči luči mu je zapirala oči. Le s težavo se je skušal vzdržati s kremplji na opori in

le s frfotanjem so mu njegovi poskusi kolikor toliko uspeli.

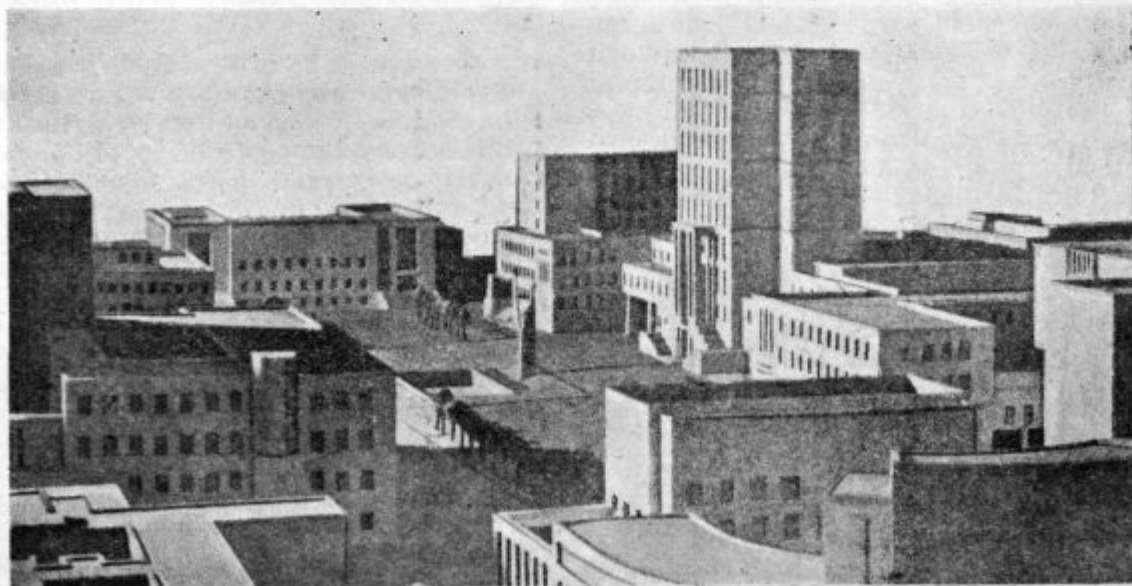
Počasi se je stiskal. Postajal je manjši in okroglejši. Skrčil je vrat, kakor da ga je zazeblo. Vsak trenutek se je stresel, odprl široko svoj kljun tja do majhnih open, da vdihne nekaj prostega in polnega zraku. Vedno teže mu je prihajal iz grla hripavi krik.

Ko je zopet odprl oči, je zastrmel v zmedeno skupino ptičev v stekleni omari. Pla-

menca je pa pogledoval z vzhičeno gorečnostjo in vedno je zamahnil s perutmi, kakor da poskusi svoj zadnji polet.

Sokol je bil videti višji in veličastnejši. Peruti so ga nekoliko dvignile. S kremplji se je tesno oprijemal opore.

V tem trenutku je bil v resnici drzen in strašen. Vedel se je, kakor se vedejo ptiči na tistih grbovnihih ščitih, ki jih tako radi posnemajo nagačevalci.

Pogled na novo vseučiliščno mesto v Rimu, končano in posvečeno ob koncu meseca nov. 1935.

Pogled na novo vseučiliščno mesto v Rimu z druge strani.

Dom groze

Danski spisal Morgens Lorentzen

Prišlo je nad me ko navdahnjenje, ko sva pridrljala po gozdni stezi.

«Poslušaj, Kaj!» sem dejal, «pri sodniku dobiva češnje.»

Ustavila sva se in Kaj je zamahnil s svojim mečem nekolikokrat po zraku. Preudarjal je.

«Domov se vrne menda šele z vlakom ob petih», je pripomnil.

S tem sva bila potolažila svojo vest in ugladila pot svojemu novemu započetju.

Jaz sem skril svoj jesenov lok in puščice pod grm, Toda Kaj se ni hotel ločiti od svojega meča, ker se ni spuščal nikoli v nove pustolovščine brez orožja. Tesno drug poleg drugega sva legla s trebuhom na obzidek med gozdom in sodnikovim vrtom, da se dodobra razgledava in se izčrpno domeni, kaj in kako. Najino razgledišče je bilo del tistih, mnogo, mnogo milj dolgih obzidkov, ki ograjajo tako rekoč vse danske gozdove. Mak jih pokriva in belouške se plazijo po njih. Lepi se zde očem, ker nihče ne misli pri tem na to, koliko tlake je tu nakopičene; tisoč in tisoč delovnih dni tisočerih ljudi, ki so pobirali po vsej okolici kamne, prinašali jih, prilagali drugega k drugemu in jih razvrščali v trden obzidek. Sedaj je videti, kakor da se je bilo vse skupaj sklopilo samo od sebe.

Tik za obzidkom, ki ga je tam blizu pretrgal lesen plot, je rasla gosta vrsta malinja s še trdimi, kislimi, sivkasto-zelenimi jagodami. Za malinjem se je pa šopirilo drevo, prepólno velikih, težkih, rumeno-rdečih češenj, svetlikajočih se med listjem. Od temne sence gozdne steze je bil videti sodnikov vrt miren, zanesel si se lahko nanj popolnoma. V opoldanski tišini so ga obletovale žuželke s svojim najrazličnejšim brenjenjem in zdelo se je, da vidiš in slišiš, kako vse dozoreva. Prav na drugem koncu vrta je počivala gosposka vila, zgrajena iz temno-rdečih opek in pokrita s skrilsto streho.

Zdrknila sva z obzidka, plazila se pod malinjem in hitela preko trate do drevesa. Škorčeva dvojica je odfrfotala gori iz vrha, ko sva se bila oprijela spodnjih vej, uprla se s stopali ob deblo in se zavihtela v vejevje. Vse to ni trajalo dalje ko en sam dihljaj in že sva sedela dobro skrita vsak na svoji veji in se začela mašiti z okusnim sadežem.

Češnje so bile velike, debele. Še malo dni in popokale bi bile vse od kraja, tako so bile zrele. One, ki so jih bili ptiči opikali, so se nama zdele najboljše, sicer sva se pa

ravnala po pravilu, znanem le predobro mladim ljudem, kakršna sva bila midva t. j. rajši več pograbit, ko se zatapljati v uživanje. Ker sva že tako grešila, sva se samo še za to trudila, da se pri ropanju čim največ okoristiva. Imela sva vsak svoj dober sedež in ponašala sva se oba z zelo razvito tehniko: ena roka je plenila, medtem ko se je druga že vračala s plenom domov. Dve brizgalnici sta delovali enakomerno in metali neprestano vlažne in gole koščice v travo.

«Brrrrr!» je zamrmral Kaj. Otrpnila sva, kakor otrpno osebe na platnu, ko se ustavi film. Sodnik je prihajal po vrtu naravnost proti drevesu. Mirno mu je plulo oko po razkošju njegovega imetja. Zadovoljnost se mu je izražala na obrazu, v njegovi meščanski duši se mu je pa porajalo začudenje, da sploh še kaj rase in poganja na njegovem svetu, ko ni ne kmet ne vrtnar. Skoraj gotovo ni slutil, da sva sedela dobršen meter nad njegovo glavo. Ustavil se je in se sklonil k grozdličju. Pobral je kamen z gredice in ga zalučal preko obzidka. Sonce ga je obsevalo in ni se branil njegovih žarkov. Midva sva sedela, kakor bi bila naslikana... In zgodilo se je, da je padel Kaj, temu koštrunu, meč izpod pazduhe. Udaril je klopotaje ob vejo, zavrtel se in padel v travo. Sodnik je pogledal med veje s takim izrazom na obrazu, kakor da bi se mu bila prikazala na nebu pravičnost sama. Ko se je zavedel, za kaj gre, se je premaknil s svojega mesta proti debelu. Kaj in jaz sva se zleknila in se spustila navpično skozi listje in vejevje na tla — slišal sem, kako je ropotala za mano odlomljena veja — toda jaz sem došel preko obzidka, skozi koprive, po gozdni stezi navzdol, preko dolinice, po ilovnati rebri zopet navzgor, pod temnimi jelkami do najine votline, preden sem se sploh zavedel. Kaj jo je bil pa ubrisal kar skozi bukovo goščavo, pametno presojojč položaj, da odrasel človek ne more zasledovati paglavca po podrašti.

«Meč!» je vzkliknil Kaj, ko je prišel ves zasopel do mene. Mrko me je pogledal. Njegov meč je bil v resnici krasno delo, uspeh večdnevnega rezbarstva, po vasi so ga vsi občudovali, saj se je ponašal s posebnimi lastnostmi: preprečal je vsako grozečo tepežko, če se je le pojavil v roki svojega lastnika. In tak meč sva bila prepustila sovražniku!

Nato se je moralo dogoditi nekaj, pri čemer nisva več sodelovala, kajti brž drugi dan sva že korakala Kaj in jaz na ukaz na-

jinih staršev po pravi poti in skozi glavni vhod svoji usodi pri sodniku naproti.

Ko sva stala na stopnicah pred vrati, sem imel občutek, da je bil svet doslej prost, širna ravan, da bo svet čez približno pol ure zopet prav tako prost in širen in raven, da se je bil pa prav v tem trenutku zožil v šivančno ušesce, skozi katero sva se morala preriti. Nevarnost pri najinem podjetju je bila enakomerno porazdeljena, kajti zamisel in ulomljena vejo sem imel jaz na rovašu, medtem ko je bil zastavil Kaj svoj meč. Kaj zato, da so naju čakali udarci — no, in čeprav! — poleg tega sva bila podložila hlače z eno kunčjo kožo — v glavnem naju je pestilo le vprašanje, nama li bodo vrnili meč, ko bova zapuščala sodnikovo vilo! Kaj je predlagal, naj ga oni, ki bi bil meču najbližji, ko ga ugledava, kratko malo popade in zbeži z njim, kar ga poneso noge. Meni se je pa dozdevalo, da je bil meč že davno izginil v goreči peči.

Gospodinja se je pojavila med vrati in povabila naju, naj vstopiva. Najbrž ni vedela še prav nič, kajti njen glas je bil mil ko poletna sapica. Peljala je naju v sobo z nekako podmorsko svetlobo: ovijavka je namreč zagrinjala celo okno. Visoke police, natrpane z nešteti zakoniki, so se pretegovale v somraku od tal do stropa. Od tistega dogodka se ob pogledu na kako zbirko zakonikov ne morem niti sedaj, že odrasel mož, iznebiti vedno enakega, v tisti dobi še nepojasnjene čustva, da je popolnoma nemogoče živeti pošteno, če je že zakonitih predpisov več, kakor bi jih utegnil človek za časa vsega svojega življenja prebrati.

Sodnik je vstopil, velik, a prijazen.

«No, dečka!» je dejal veselo in naju natančno povpraševal po priimku, starosti, rojstnih podatkih in šolskem razredu. «Nič drugega ne manjka», sem si mislil, «ko: obglavljena ta in ta dan meseca junija leta tisoč devet sto in toliko in toliko radi kraje češenj...»

«...Loti se naju vendar!» sem prosil natihoma. «Zgrabi palico tam v kotu, da bova imela neprijetnosti čimprej za sabo. Prosim te!» Ta birič z veselim glasom, temačna

soba, tam zunaj pa sonce — to je bilo za naju neznosno, brezmejno, počasno mučenje.

«Sedaj bo, hvala bodi Bogu!» sem si mislil, ko je stopil sodnik do vrat.

«Mogoče imaš kaj jagod za dečka?» je vprašal v sosedno sobo.

«Ne, žal mi je!» je odgovoril pohlevni glas njegove žene. «Sicer pa si lahko natržeta nekaj češenj na vrtu!»

«Pogodila si jo!» je pripomnil sodnik. «Kar za mano dečka!»

Peljal je naju k češnji.

«Češnje so vama na uporabo!» je dejal in pokazal v vejevje.

Odlomljena veja je bila že postavljena pokonci in s cunjo privezana k deblu — ranjen vojščak. Ob deblu so rahlo viseli koščki olupljene skorje, kakor bi bilo drevo pravkar prebolelo škrlatico. Ubogo drevo, kako grdo so ravnali s tabo in ti se nisi branilo! Človeku se je kar srce trgalo v prsih.

«Ne, hvala!» sta zajecljala dva zadušena glasova.

«Ka-aj? Dečka nočeta zobati češenj? Kaj takega pa zares še nisem slišal...»

Stala sva nepremično kake pol minute, a obema se je zdel ta čas cela večnost.

«Da, da!» je pripomnil nato veliki mož z neizčrpljivo prisrčnostjo in dobroto. «Da, da, no, potem srčna hvala za vajin obisk.»

Priklonila sva se mu, dala mu roko kakor dva mesečnika, zaprla za sabo vrtna vrata in stopila onkraj obzidka že na mravno gozdno stezo, ko sva zaslišala za sabo sodnikov glas:

«Postojta! Tu sta nekaj pozabila!» In podajal je nama leseni meč.

Gori, v najini votlini sva potegnila Kaj in jaz molče kunčjo kožo vsak iz svojih hlač. Doma niso nikdar več govorili o tem dogodku, toda od tistega dne sva se izogibala v širokem loku rdeče vile, ki je zamišljeno čepela pod skrilsto streho in hranila v sebi skrivnost posebne vrste kazni, ki je mnogo, mnogo hujša od dobrih, nedvoumni in gorkih udarcev.

Od tistega časa gojim grozno spoštovanje do juridičnih metod.

Draga se ozira

Spredaj se luči sekajo,
v njih se pletó glasovi,
iz src kipé, pripekajo
mogočni, žarki slapovi.

Med lučmi in mano morje glav;
oči se v slapove zabadajo,
priznanja viharijo, padajo
kot plohe rož z okroglih višav.

Tam sredj morjá pa draga žari,
ozre se včasih vame,
globoko zamišljene njene oči
kristalne odklepajo hrame.

Ni luči ne src, ni rož ne slapov,
le njene oči brezdanje
krešejo istino mladih dnov —
ta istina pa je kot sanje.

Pastúškin

Toto

Francoski pisatelj Paul Reboux

Paul Reboux, francoski pisatelj, roj. 21. maja leta 1877. v Parizu. Najprej je izdal nekaj zvezkov izbornih pesmi, nato priobčil znamenite npravstvene romane kakor «Plesna hiša», «Le Phace», «Romulus Cocou» in «Beli in črni».

Kdorkoli bi bil hotel podrobneje dočiti njegovo pleme, bi se bil kaj kmalu prepričal, da si je bil naložil popolnoma neizvršljivo nalogo.

Njegove črno-bele pege so spominjale na lovca, njegove kratke tace na jazbečarja, njegova sršava glava pa na ovčarskega psa. Brez dvoma — bil je mešanec. Toda Toto je bil zvest, razumen in dobrodušen pes. Lahko bi imenovali njegovo bistvo skoraj človeško, toliko izraza je tičalo v njegovih rjavih pasjih očeh, ko je pogledal človeka z nekoliko vstran nagnjeno glavo.

Gospodar in lastnik tega psa je bil neki Vetrillard, čigar poklic je bil prav tako dvomljiv ko pleme njegovega psa. Bival je v hišici, zadnji tam zunaj že ob robu vasi. Na vrtiču, ki ga ni obdajal noben plot, je gojil nekaj zelenjave, razna zelišča, iz katerih si je pripravljajl svoje skromne obede.

Vetrillard je znal vzpostaviti razpadljivo zidovje, puščati bolnim prašičem, prežagati kako drevo, napraviti iz starih za-bojev pasti ali kletke; prav posebno pa je umel — in to mu je donajšalo največ zaslužka — priskrbeti komu ribe, ko je bil ribji lov še prepovedan, in divjačino mnogo, mnogo pred otvoritvijo lova.

S temi priložnostnimi zaslužki se je preživljal skromno in si ni dovoljeval drugačne potrate razen tobaka, ki ga je tlačil od ranega jutra do poznega večera v svojo pipo.

Vetrillard bi bil s svojim obrazom, ki ga je bilo sonce posušilo, mraz pa oskoril, lahko sličil kakemu gozdnemu božanstvu, kakemu favnu, toda radi ozkih ust, ki so bila kakor z dletom izrezljana v trdo obličje, kakor tudi radi majhnih, ozkih oči in plahega pogleda si ni mogel pridobiti pri svojih sovaščanih ne naklonjenosti ne sočustvovanja.

Edina dobra in hvalevredna poteza njegovega značaja je bilo neskaljeno sožitje s psom Totom.

Toto ni prosjačil, a je vedno vedel, v kateri hiši pečejo meso. Prišel je, da si izprosi svoj delež, nikdar ne vsiljivo, vedno le ko kak ljub hišni znanec, ki prihaja le slučajno mimo hiše. Za vsako igro je bil pripravljen, naj je tudi ždela vaška ulica v po-

letni vročini. Nikdar ni naskočil nobenega otroka; nežno je oblizal umazan otroški obraz, to je pa tudi bilo vse, kar si je dovoljeval.

A Toto je imel dve napaki.

Lajal je in bil slab lovec.

Lajal je iz samega veselja do življenja. List, ki ga je dvignil veter s tal, voz, ki je pridrdral po cesti, krošnjar z vrečo na hrbtu so zadostovali, da so razveselili njegovo iskreno dušo.

Prav ta lajež je pa motil najbolj dobičkonosno obrt njegovega gospodarja. Kakor hitro je bil zapustil starec svojo kočo, da nastavi v gozdu pasti in zanke, je izdajal lajež bližnji in daljnji okolici, kako samotnega se čuti Toto doma v zaprti koči. Če je pa spremljal svojega gospodarja, so lahko zasledovali čuvaji in logarji iz cele okoličje njegovo pot.

Radi tega je sklenil Vetrillard, da se iznebi psa.

Toda, kako naj se ga iznebi? To mu je delalo velikih preglavic.

Psa so imeli v vasi vsi radi, česar se o Vetrillardu nikakor ni moglo trditi. Javna usmrnitev bi utegnila povzročiti sovražnost, katere se je hotel Vetrillard na vsak način izogniti. Nakup strupa v lekarni ali strel iz puške bi pomenila toliko, kakor samega sebe označiti kot morilca.

Nesreča je nanesla, da je srečal Vetrillard kamnolomca, ki je delal nekje v sosesčini, v trenutku, ko je ta zapuščal svoje delo in odnašal s seboj svoje orodje. Delavec mu je rekel:

«Tu imam dinamični naboj. Nerad bi ga jemal s seboj, radi takih stvari zabrede človek lahko v hude neprilike. Mogoče ga kdaj utegneš rabiti.»

Vetrillard je vzel naboj, ob enem tudi dobršen kos stenja in dolgo vrvico, ki mu jo je dal delavec za nameček.

Misel se mu je porodila: naboj pritrdim psu na hrbet, psa privežem k drevesu, in ko vžgem stenj, izginem kakor hitro me poneso noge. Toto se razprši na drobne koščke in ne zapusti izdajalskega trupla. Čez nekaj dni si lahko že s prihranki za pasjo krmo kupim več tobaka.

Drugo jutro je korakal Vetrillard s svojim psom proti gozdu. Toto je zalajal zdaj na sončni žarek, zdaj je prinesel, migajoč neutrudno z repom, velik kamen v gobcu. Njegova pasja nedolžnost ni slutila, kake zle misli se skrivajo za čelom njegovega gospodarja.

Poslušno si je pustil Toto pritrditi naboj na hrbet. Ves zaverovan se je nato dal privezati k drevesu in ni niti opazil, kako je že zatlel stenj sredi njegovega črno-belega kožuha.

Šele, ko je odhajal Vetrillard z naglimi koraki od njega in ko mu je udaril v nos duh po smodu, je začel Toto trgati in vlačiti konopec.

Konopec ni bil brezhiben. Na mestu, kjer je bil nekoliko odrgnjen in oguljen, je popustil in Toto se je zagnal skozi gozd. Na hrbtu je nosil naboj z gorečim stenjem kakor nosi konj svojega jezdeca.

Ko se je zavedel Vetrillard, da mu je pes za petami, ga je obšel grozen strah. Pes pridirja do njega, skoči nanj, da mu izkaže svojo vdanost, in naboj raznese istočasno oba, psa in gospodarja.

In začel se je blazen beg skozi goščavo in preko skalovja. Bila je to nenavadna skrivalica. Vetrillard se je zdaj skrival za debe-

limi debli, zdaj brzel preko jas, kakor bi ga bile podile besne furije.

Ko je došel do reke, se ni prav nič premišljal. Skočil je v vodo, da preplava reko in se reši na nasprotni breg. Toda noge so se mu zapletle v gostih podvodnih koreninah. Obupno je otepal z rokami, voda mu je prihajala že v grlo in grgraje je klical na pomoč.

Ljudje so prihiteli. A prišli so prepozno. Toto se je bil že zagnal v vodo, popadel gospodarja za rokav in ga privlekel plavaje do brega. Stenj na njegovem hrbtu je bil seveda v vodi ugasnil.

Ko se je bil Vetrillard oddahnil, so mu dejali kmetje:

«Srečen si, da imaš takega psa!»

«Seveda, seveda!» je potrdil Vetrillard.

Njegova ozka usta so se hinavski nasmehnila psu, ki je skušal z lajanjem in miganjem repa izraziti svoje veliko veselje, da je rešil svojega ljubljenelega gospodarja.

M. Zamfirescu :

Tiha sreča

(Iz rumunskega.)

Samo svetli mesec vedi,
ki z neba prijazno sije, da se ljubiva brez meje.
Tiho hodiva ob gredi,
tiha sreča srci greje.

Samo noč, ki vse v molčeči
plašč zagrinja, kar se tiho, tajno ljubi,
znaj, kako da so goreči
dolgi najini poljubi.

Le na vrtu cvetka tvoja,
tiha ti družica vedi in nikjer ne razodevaj,
da si ljubljena in moja,
pesem sama to opevaj.

Prevel : Josip Jurca

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

«Mavrični most» v Arizoni (Sev. Amerika). Voda si je izkopala pot skozi goro v teku mnogih tisočletij.

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Najlepše razgledišče na svetu. Pogled iz Rio de Janeirske luke (Brazilija) na polotok, nazvan radi svoje oblike «čok sladkorja». Na vrh tega «čoka» vodi vzpenjača.

Corridonia in Corridoni

Corridonia — neznanтно mestece v pokrajini Marche (Srednja Italija) v provinciji Macerati, od koje istoimenskega glavnega mesta je oddaljena le deset km. V zračni črti se ta razdalja znatno skrči, ker sta obe mesti zidani na gričih, kakor sploh vsa mesta po Srednji Italiji. Z okna v Corridonii sem z lahkoto ugotovil z navadnim gledališkim kukalom, koliko kaže ura na municipalnem stolpu glavnega mesta.

Proti jugovzhodu je lep pogled na Jadransko morje, od katerega je mesto odda-

poskrbljeno le na obdelanih njivah, ki so posajene z raznimi travami, deteljami in bobom.

Corridonia sama čepi na razmeroma nizkem, le 256 m nad morjem ležečem griču. Vsi ostali griči proti Apeninu in Abrucem so mnogo višji, vendar je svet tudi tu vsaj do višine 800 m popolnoma obdelan, kar je za naše oko nekaj izrednega.

Umevno je, da ni gričev brez dolin. Posebno ob rekah in potokih so globoke, ravne doline, vseskozi obdelane, a zelo redko naseljene. Med Corridonio in Macerato teče reka Chienti, ki se vanjo izliva tik pred železniško postajo dotok Fiastra. Tako imamo med obema mestoma od 2 do 3 km široko ravnino, popolnoma obdelano, da spominja pogled nanjo na milimetrski papir, kajti po njivah, posejanih z žitom, so v geometrično natančni razdalji nasajeni kleni in bresti v obliki kelihov, okoli katerih se ovija vinska trta. Iz tega lahko sklepamo, da sta tu, kakor sploh v pokrajini Marche, žito in vino poglavitna pridelka.

Corridonia ima kot celotna občina nekaj nad 12.000 prebivalcev, od katerih živi približno polovica v mestu samem, kjer je posebno razvita čevljarska obrt. Okolica se preživlja s poljedelstvom. Mesto samo nima nikakih znamenitosti, podobno je dočela svojim bližnjim in daljnim sosedom, ki čepé po gričih in se razločujejo med sabo le po velikosti.

In vendar je to neznanтно mestece znano danes po vsej Italiji. Kako to? Rojstni kraj je enega največjih ljudskih tribunov. Filipa Corridonia, čigar delovanje na političnem in socialnem torišču je odločilno vplivalo na socialni razvoj italijanskega delavstva in današnjega sindakalnega gibanja.

Corridonia se je pred 87 leti imenovala Montolmo (Brestov hrib), kakor ga še danes imenuje vsa kmečka okolica. Po tej dobi se je prekrstila v Pausulo, s katerim imenom se je ponašala dobrih 83 let.

Filip Corridoni je padel v svetovni vojni na Krasu v kraju Trincea delle Frasche dne 23. oktobra leta 1915. Vojna vilhra ni dopuščala, da bi se utegnila domovina brigati s to nenadomestljivo izgubo, a takoj po vojni se je narod zavedel te izgube. Filipu Corridoniu so začeli postavljati spomenike in spominske plošče in danes ni italijanskega mesta, ki bi po njem ne nosilo imena ulice, trga, šole, vojašnice itd. Le njegovo rojstno mesto Pausula si ni znalo pomagati, četudi je spomin na pokojnega Pippa še popolnoma svež med odraslimi meščani. V Parmi so postavili Corridoniu mogočen

Filip Corridoni.

ljeno le 22 km in še to, če se pelješ z litorino s postaje Corridonia do prve postaje ob morju — Porto Civitanova. V nasprotno smer proti severozapadu je prav tako lep pogled na Sibilinski Apenin, gorovje poprečno 1500 m visoko, ki je v zimskih mesecih pobeljeno s snegom, kar zelo vpliva na podnebje nižjih, proti morju ležečih gričev.

Vsa okolica je gričevita, po vrhuncih so nataktnjena mesta, vendar to gričevje ni podobno našim Brdom, ker je tu ves sveč obdelan. Ni videti gozda, pašnika, senožeti, travnika; kaj še celo gmajne. Vsa, vsa zemlja je obdelana in tudi za živalsko pičo je

spomenik, začele so izhajati knjige o njegovem delovanju, le rojstno mesto je bilo tiho. Ni prekrstilo v njegov spomin nobene ulice, nobenega trga, nobenega zavoda — a prekrstilo je z dovoljenjem pristojnih oblastnj samo sebe in tako je nastalo iz Paulsule pred štirimi leti mesto Corridonia in zaslovelo po vsej državi.

Mesto samo je revno, nima sredstev, da bi dostojno proslavilo svojega velikega sina, zato so mu priskočila na pomoč druga večja mesta: Milano, Roma, Genova, Parma, Venezia, Napoli in nabrala vsoto 500.000 L, s katerimi odkrijejo dne 23. oktobra 1936. tudi v rojstnem kraju krasen spomenik.

* * *

Prostor mi ne dopušča, obširneje opisati delovanje Filipa Corridonia, zato se

letom, kar ga je sicer hudo potrlo, a ne uklonilo.

Pridružil se je očetu in mu postal pomagač pri težavnem delu v opekarni, kar je trajalo pol leta. Bližal se je konec šolskega leta in tedaj je stopil Filip pred očeta ter izrazil željo, naj mu preskrbi 25 lir za pristojbino pri zaključnih skušnjah na industrijski šoli, ki so se vršile tedaj še v Macerati. Oče ga je debelo pogledal. «Pol leta nisi imel knjige v roki in sedaj misliš prebiti izpit?» — Filip ni odnehal. prosil je, dokler ni izprosil zaželenih 25 lir in hajdi k izpitu v Macerato!

Napravil je vse izpite z izredno dobrim uspehom in si prislužil štipendijo, ki mu je omogočila vpis na višjo industrijsko šolo v Fermu, ki jo je zapustil po treh letih kot diplomiran izvedenec (perito) in strojni ri-

Corridonia, rojstni kraj Corridoni-ja.

omejim le na kratak življenjepis, a upam, da spoznate tudi iz teh vrstic velikost tega izrednega moža, ki ga je Mussolini označil za: «Apostolo del lavoro e l'Eroe della Patria».

Corridoni se je rodil dne 19. avgusta leta 1887. in bil najstarejši sin družine, sestojče iz očeta Henrika, matere Henrikete, sinov Filipa, Josipa, Hubalda in hčere Marije. Oče je bil preprost delavec v opekarni domačega mesta in si je s pridnostjo in varčnostjo poskrbel lasten dom.

Sin Filip je bil izredno nadarjen. Pohajal je domačo ljudsko šolo, a bil že po končanem osmem letu premeščen v četrti razred. Po ljudski šoli se je vpisal v industrijsko šolo, ki jo je pa obiskoval le dve leti in pol, ker je moral radi neugodnih gmotnih razmer pretrgati študije med šolskim

sar. Takrat je imel 18 let. kmalu je dobil službo strojnega risarja v Milanu. Ta korak je bil odločilen zanj in za njegovo delovanje. Sam član delavske družine, sam duševen in fizičen delavec, poln ljubezni do bližnjega in drugih idealov, je zašel med delavce, vzljubil jih in sklenil posvetiti svoje življenje gmotnemu izboljšanju delavskega stanu.

Za njegove dobe je bil sicer socializem med delavstvom severnih italijanskih mest dobro razvit, a bil je premalo radikalen in, ker je slonel na Marxovih naukih, je Corridoni kmalu uvidel, da socializem severnih narodov ne ustreza živahnemu italijanskemu temperamentu. Zato je bilo treba po njegovem mnenju zrevolucionirati vse socialno življenje in ga postaviti na lastne noge. Tako je nastalo sindikalno gibanje. Začelo

se je z majhnimi valovi, ki so se večali, naraščali ter poplavlili danes že vse socialno življenje.

Corridoni je bil revolucionar, proletarec, antimilitarist. Videl je v militarizmu najnevarnejšo zaslombo delavstvo zatirajočega in izsesavajočega kapitalizma, ustanovil zato list «Rompete le file!», ki ga je ponajveč sam vzdrževal in tudi osebno utihotapljal brezplačno po vojašnicah, kar mu pa ni prineslo zaželenega uspeha, pač pa

Corridonijev spomenik v Parmii.

prav nasprotno: bil je obsojen v štiriletno ječo. Radi pomilostitve je bil sicer po nekaj mesecih oproščen, vendar mu je policijsko nadzorstvo onemogočalo nadaljnje bivanje v Milanu. Prenesel je svoje delovanje v Parmo, kjer je kmalu postal duša socialnega gibanja. Stavka je sledila stavko. Corridoni je bil govornik, ki je umel poslušalce navdušiti. Kjerkoli se je pokazal, brž se mu je delavstvo pridružilo in poslušalo njegove govore, ki jih je imel dvakrat na dan.

Seveda ni omejil svojega delovanja le na Severno Italijo. Pod tujim imenom je prepotoval Italijo od Veneta do Puglie, od Ligurije do Toscanne, povsod spodbujaje de-

lavstvo, ustanavljajoč sindakate in potujoč za izpmembo iz zapore v zapor. Bežal je zdaj v Francijo, zdaj v Švico in se zopet vrnil v Milano, ker je čutil, kako potrebna je tu njegova prisotnost.

V devetih letih je preстал nad 30 zaporov, bil nekajkrat izgnan, a bil je neklonljiv! Zelo ga diči tudi nepodkupljivost. Lahko bi bil imovit, saj so mu ponujali kapitalisti velike vsote, dobro vedoč, da utegne le on preprečiti kako stavko. Corridoni ni podlegel nobeni skušnjavi. Ostal je zvest svojim načelom.

Sam pravi o sebi: «Trpel sem, mnogo trpel, a ponosen sem, da smem pričati pred vsem svetom, da sem prenašal svoje trpljenje z največjim pogumom in mirnodušnostjo, da mi nihče ne more zalučati v obraz malodušnosti in drugih duševnih nevrednosti. Trpel sem lakoto, mraz, bil sem brez strehe, mučile so me druge nadloge, a nikomur nisem kazal svojega trpljenja. Poizkusil sem vse «dobrote» pregnanstva. Kot navaden zidarski podajalec sem si zaslužil za življenjske potrebe. Dohodki so bili pičli, a vendar zadostni, da sem del njih žrtvoval svojim idealom. Pekel in prodajal sem kostanj, zadovoljil se dnevno s krožnikom pšete za 4 solde in vendar sem še tukaj, moja vest je neomadeževana in vnovič sem pripravljen nastopiti križev pot za svoje nesmrtnne ideje.»

Potem nadaljuje: «V teh osmih letih sem imel govore po vsej Italiji. Povsod sem naletel na prijatelje, seveda tudi na nasprotnike, a na sovražnike nikdar! Moja duša je nezmožna sovraštva, kar si pa ne prištevam v čednost, ker je to kratko malo moja narava. Sovražim zlo, ne sovražim pa oseb, ki zlo povzročajo. Ako pobijam zločinca, delam to z namenom, da ga ozdravim njegovega zla in moj bratovski objem je vedno odprt tistemu, ki spozna svoj greh in se popravi. Moje ideje mi ne donajajo drugega ko zapore in uboštvo. Toda če me zapor utrja v vztrajnosti za nadaljnje boje, mi hrani hkratu dušo in intelekt. Uboštvo me navdaja s ponosom. Ako bi bil špekulant, bi se bil lahko dokopal do lagodnega, brezskrbnega življenja, toda jaz čutim, da bi mi ustvaril vsak nepošteno pridobljen sold nezno stanje in me duševno ubil. Tako sem tudi jaz deležen uboštva, v kakršnem sta živel Fra Giacomone da Todi in San Francesco d'Assisi — in to uboštvo me bo vedno spremljevalo v mojem kratkem življenju.»

Ostal je revež vse svoje žive dni. Ni si privoščil nobenega priboljška. Dogodilo se je, da je hodil po Milanu z raztrganimi čevlji. Njegovi tovariši bi mu bili pač radi pomagali, a kaj, ko pa on podpore ni sprejel.

Kot pregnanec v Švici se je nekoč na delu kot podajač ponesrečil, preстал 50 dnevno bolniško oskrbo in si kot invalid pridobil zavarovalnino, nekaj stotakov, ki jih je pa kmalu razdal med revnejše sotrpine. Ostal je reven in živel naravnost neverjetno skromno.

Bodi dovolj v tem, saj je s temi vrsticami označeno delovanje nepozabnega «apostolo del lavoro» in lahko pridemo k drugemu poglavju: Eroe della Patria.

Umor avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda v Sarajevu je bila iskra, ki je povzročila požar, svetovno vojno. Vse je bilo na to že pripravljeno, manjkal je le še impulz. Vojna je izbruhnila poleti 1914. in kmalu je bila vsa Evropa v plamenu. Italija je ostala nevtralna.

Po izbruhu vojne je prebil Corridoni večinoma po zaporih in šele na pozno jesen se je oprostil zapora in se odpravil deloma prostovoljno deloma neprostovoljno v Francijo, v Pariz, ki so ga takrat že obdelovali dalekostrelni nemški topovi. Belgija je bila popolnoma strta in Pariz sam, ta zibelj revolucije in prestol življenja, je postal mesto, ki se je v polnem obsegu zavedalo položaja in trpelo.

Na Corridonia je napravilo to najmučnejši vtis. Bil je skrajno razočaran. Dogle je verjel neomajano v mednarodnost socializma, a ob izbruhu vojne so izjavili Nemci, da se čutijo v prvi vrsti Nemce in šele potem socialiste. Listu «Il Popolo d'Italia», ki ga je bil med tem ustanovil Mussolini, je postal Corridoni vnet sotrudnik. Ob enem je postal tudi strasten intervencionist. To se zdi nekam čudno, ako pomislimo, da je še pred leti utihotapljal v vojašnice protimilitaristične letake in članke. Je li menjal svoja načela? Ne, zato je bil preveč mož, ostal je zvest svojim idejam, ostal še nadalje antimilitarist, menjal je le taktiko za pobijanje militarizma. «Če me kdo napade z jeklom, se ne morem braniti z moko cunjо.»

Po prizadevanju Corridonia in drugih veljakov je nastala v Italiji nova politična smer intervencionizma. Po naših krajih smo bili tedaj sredi vojnega meteža, ni bilo časa, poglobljati se v politične razmere drugih sosednih držav, zato nimamo pojma, kako težko stališče so imeli tako zvani intervencionisti. Treba je bilo ogromnega dela, napora in muk, preden so prej navedeni somišljeniki uveljavili potrebnost intervencije.

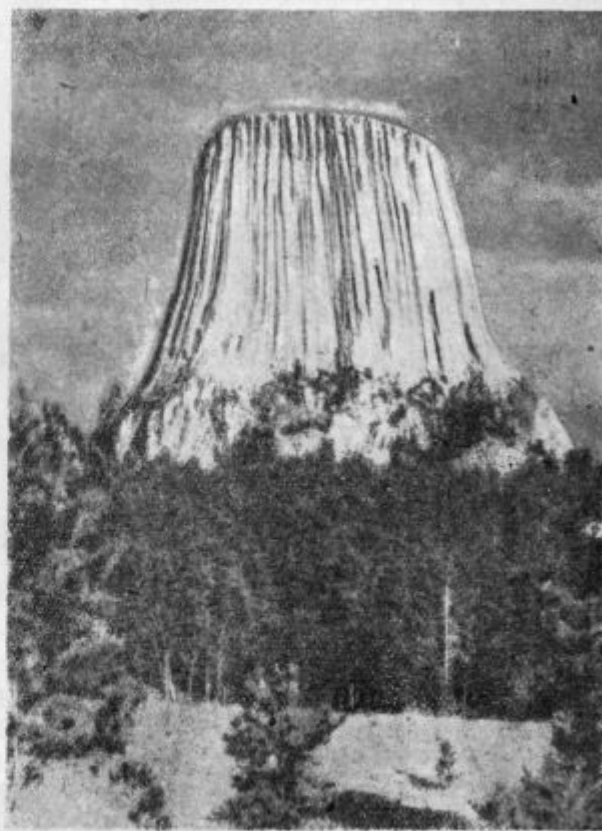
Corridoni in njegovi tovariši so imeli vsak dan shode. On sam je imel prvotno le malo uspeha, čeprav se ni mogel nihče upirati njegovi govorniški sili. A vztrajnost in železna volja premagata vse ovire. Led

se je pričel tajati in smisel za intervencijo je zadobival vedno večji obseg. Vendar nasprotnikov ni manjkalo in tako je prišel Corridoni meseca februarja l. 1915. zopet v zapor. Giolittieva vlada je padla. Vrste intervencionistov so naraščale po vseh italijanskih mestih. Corridoni je bil neumoren. Čim hujša je bila napetost, tem bolj se je bližal prelom. Nastopil je dan 24. maja. «To je prva italijanska zmaga. Italija je zmagala sama sebe!» je vzkliknil Corridoni.

Corridoni pa ni bil intervencionist samo z jezikom, marveč je hotel pokazati svoje ideje, svojo ljubezen do domovine tudi na bojišču. A trčil je ob zapreko. Ko se je vpisal med prostovoljce, ga je naborna komisija spoznala za nesposobnega. Po dolgotrajnem moledovanju mu je slednjič le uspelo, da so ga uslišali. Z drugimi 234 milanskimi prostovoljci je odšel k vojakom, da se primerno izvežba in v kratkem času je bil že na fronti. Bil je vzgled vsem tovašem. Po strelskih jarkih na Krasu se mu je zdravstveno stanje precej poslabšalo, toda o bolnišnici ni hotel slišati ničesar.

Prišel je usodni dan: 23. oktobra. Regiment 142. je dobil ukaz za napad. Nataknili

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Bazaltni stebri «Hudičevega stolpa» v Wyoming-u (Sev. Amerika) štrle iz ravne prerije 300 m v zrak ko snop belušev.

so bajonete, pripravili ročne granate. Corridoni je bil v prvi vrsti. Srečno so dosegli sovražnikovo črto in jo zavzeli v sredi, bila je pa nevarnost, da jih obkolita levo in desno krilo. Zato je bilo treba zavzeti tudi ti dve. Nastal je nepopisen metež, boj na nož. Corridoni je bil zadet od krogle v čelo in padel. Prijatelji so videli njegov padec, a v tej sili ni bilo časa misliti nanj. Po tem brezprimernem navalu je nastal mir, med obema nasprotnikoma se je pojavilo nekako nedogovorjeno premirje in po bojnem polju

so pobirali ranjence in pokopavali mrliče. Toda vkljub najskrbnejšemu poizvedovanju ni bilo mogoče izslediti Corridonievega trupla, tako da razžaloščena domovina in junakova preostala družina ne moreta najti prostora, kjer počivajo ostanki njunega sina.

Ko so pet ali šest dni potem zvedeli o smrti Corridonievi v Milanu, je bila žalost splošna. Shajale so se nepregledne množice in šele tedaj je bilo videti, kaj je bil Corridoni milanskim delavcem.

R. Š.

Križ

Na križu lesenem, o Bog moj, visiš,
ob nogah se kri Ti nabira...
O, zame, le zame tako Ti trpiš!
Bolest Ti obličje zastira...

Trnjeva krona se glave tišči,
kaplje krvave po čelu polzijo...
Človek in Bog naš na križu visi,
trdi ljudje Ga brezsrčno morijo...

Vedno še križam Te, ljubi moj Bog,
vedno prehude so vse mi težave!
Padam, vzdihujem pod težo nadlog,
k Tebi oziram, o Bog, se v višave...

Pesem matere

O tihi spev noči brezkrayne,
o rož dehtenje sladko, bajno,
ki je v globoko, silno tajno
zazibalo vse moje sanje,
da prerोजना čutim rasti
v seménu svojega telesa
skrivnostna, mistična čudesa,
in vsa sem v njihovi oblasti...

O zdaj več nisem roža bleđa,
ki zase le v samotí rase,
zamaknjena vsa sama vase;
zdaj žena sem, ki se zaveda
dolžnosti svoje in poslanstva,
in vé: da je posoda tajna,
ki nosi v sebi vsa brezkrayna
življenja večnega prostranstva...

Radivoj Rehar

Najnovejša vseučiliščna poslopja na svetu. Klinika vseučilišča Columbia v New Yorku, po bogastvu in številu dijakov največji zavod na svetu. Vseučilišče ni državno, marveč zasebno podjetje.

Tudi rekord

Češki spisal Karl Čapek

Karl Čapek, češki pisatelj, roj. 9. januarja leta 1890. v Malih Svatovicah. Spisal je zbirko novel «Mučne povesti». Njegova dramska utopija «Wur» je vzbudila občo pozornost. Med komedijami omenimo «Življenje žuželk» in «Zadeva Makropulos». V družbi z bratom Josipom je spisal novele «Repoštevov vrt» in «Blesteče globine». Pisatelj živi v Pragi.

Orožnik Heida je postavil puško v kot. Nato je dvignil težak, v modro ruto povezan predmet na mizo, razvozlal culo in izložil iz nje kamen, velik ko človeška glava.

«Čemu?» je vprašal sodnik in požokal s svinčnikom kamen. «Kremenec.»

«Seveda in še dobršen kos ga je. Debelo boste gledali, toda povedati vam moram vse po vrsti. Torej, pred tremi dnevi je bilo, ko me je dal poklicati Pudil. Prejšnji večer je bil stopil na vrt, da vidi, kaj in kako je s češnjami, in zalotil na enem izmed

Karel Čapek, češki pisatelj.

sadnih dreves dečka pri kraji. Pudil rad nekoliko pobesni. Povleče tatiča za nogo z drevesa in ga začne mlatiti. Nenadoma zavpije nekdo: «Izpustite dečka!» Pudil nima dobrih oči, najbrž radi pijančevanja. Le to vidi, da stoji na drugi strani reke, tekoče mimo vrta, nekdo, in reče: «Tebi nič mar, lump, kaj jaz delam!» in maha kar naprej po dečku. «Izpustite dečka!» ponovi oni drugi tam onstran reke. Pudil si misli: prav nič mi ne moreš, in odvrne: «Ti me prav lepo...» In že leži na tleh in čuti grozne bolečine v levi rami. Mož na drugem bregu pa vpije: «Ti že pokažem, pes!» Pudila so morali nesti v hišo. Poleg njega je ležal kamen. Še ponoči so se peljali po zdravnika. Zdravnik bi bil rad spravil Pudila v bolnišnico radi polomljenih kosti. Toda Pudil noče sedaj ob žetvi v bolnišnico.

Ko so mi pokazali kamen, sem odreve nel. Cenil sem ga šest kilogramov. Manjka mu pa samo eden in petdeset gramov do te teže. Tak kamen treba znati vreči. Ogle dal sem si nato vrt in reko. Kjer je bila trava poteptana, je ležal Pudil. Od tega mesta do reke sta še dva metra. Reka je tam na prvi pogled dobrih šestnajst metrov široka. «Tako dolgo vrv!» zavpijem, zabijem na mestu, kjer je ležal Pudil, kol v tla, privežem nanj vrv, slečem se in priplavam z drugim koncem vrvi v ustih na nasprotni breg. Ali mi boste verjeli, gospod sodnik, dvajset metrov dolga vrv je segala prav do brega. Prišteti treba še nekoliko nasipnega pobočja in šele vrh nasipa je pot. Trikrat sem meril. Od kola na vrtu do poti je točno eden in dvajset metrov in sedem centimetrov.»

«Pasja dlaka, to je daljava! Ali ni stal mož v vodi, mislim, v sredini reke?»

«Na to sem tudi jaz najprej mislil. Toda reka je tam dva metra globoka. Mož je izdrl kamen iz nasipa. Še je videti luknjo, kjer je tičal. Kamen je utegnul vreči le s poti. Če bi bil plaval, bi nikakor ne imel toliko moči in na nasipu bi se mu gotovo izpodrsnilo.»

«To pomeni, da je vrgel eden in dvajset celih metrov in sedem stotink daleč. Toda mogoče je imel kako pračo», je menil sodnik.

«Ne, gospod sodnik! Poskusite sami vreči dvanajst funtov težak kamen s pračo. Za kaj takega bi morali uporabiti že lučalni stroj. Dva dni sem se trudil s tem kamnom, poskusil sem vse, napravil zanko, da dam kamnu z mahanjem pravi zagon, kakor delamo to pri metanju kladiva. A kamen zdrsi iz zanke. Možen je bil edino le sunek. In veste li, veste li, kaj je to? To je svetovni rekord!»

«Ne, kaj takega!» se je začudil sodnik.

«Svetovni rekord», je ponovil orožnik slovesno. «Dosedanji rekord v metanju krogla znaša še ne petnajst metrov in pol. Šele letos je sunil neki Američan kroglo skoraj šestnajst metrov daleč. Mi pa imamo tu osebo, ki vrže kamen eden in dvajset metrov, in to brez vsakega sistematičnega vežbanja. Sedemnajst metrov! Že več let mečem kroglo, toda doslej sem jo sunil najdlje štirinajst metrov in pol. Ta kamen sem zabrusil le šestnajst metrov daleč. Eden in dvajset metrov! Vražja zadeva, povem vam, tega tiča moram iztekniti. Ta bi lahko Ameriki odšavsnil rekord!»

«In kaj je s Pudilom?»

«Vrag naj ga pobere. Tu gre za svetovni rekord, za narodno zadevo! Zato sem zajamčil storilcu nekaznjenoost.»

«Oho!» je ugovarjal sodnik.

«Zajamčil sem mu nekaznjenoost, če vrže v resnici šest kilogramov težak kamen eden in dvajset metrov daleč. Povsod sem raznašal, kako bajen uspeh je bil to in kako se da s takimi uspehi zaslužiti cel kup denarja. Samo da bodo tudi drugi govorili o tem. Nato so zapustili vsi fantje žetveno delo, drli na nasip, da vržejo kamen na nasprotni breg. Nasip je že popolnoma iztrebljen. Sedaj so se lotili milnikov in mejnikov, ker so jim bili drugi kamni pošli. Seveda ne vrže nobeden dlje ko do srede reke. Menim, da bo struga kmalu do polovice zasuta s kamni. Pa pride nekdo in pravi, da je on vrgel kamen na Pudila. Prav, pravim, tu imaš drug kamen, prav tako težak je, sedaj ga pa zaženi na Pudilov breg. Mož prime kamen — roke ko lopate — postavi se na nasip in meri. Tehnike nima nobene, si mislim. Izraza tudi ne posebnega. Štrbunk, kamen pade v vodo, kakih štirinajst metrov daleč. To je zelo lepo, mu rečem, toda ti se moraš tako le postaviti: desno ramo nazaj, in ko vržeš, moraš istočasno suniti tudi s to ramo, razumeš? Da, je odgo-

voril, zasukal se ko sv. Ivan Nepomuški in vrgel kamen — deset metrov daleč.

Nato sem se pa raztogotil. «Lump», sem zavpil, «ti, da si pogodil Pudila?» — «Da, prosim», je dejal. «Pudil je psoval, to me je razljutilo in vrgel sem kamen.» Zagrabil sem tička, potegnil mu jopič s telesa. Moj Bog, kake mišice! In prsi! In ramena! Le trebušne mišice niso dovolj razvite. Za metanje krogle treba trebušnih mišic. Tudi noge so prešibke. In nobenega zamaha nima. «Lažnivec, slepar, lump», vpijem, «ti nisi vrgel kamna!» — «Gospod stražmojster», mi odgovoril, «Bog mi je priča, da sem bil jaz tisti. Naj se le še enkrat postavi Pudil, pes, jaz ga pogodim, to vam prisegam na svojo glavo!»

Letel sem k Pudilu. «Tu gre za svetovni rekord», mu rečem, «takoj greste z mano na vrt, takoj morate z mano, psujte na vse kriplje, Vaclav bi vrgel zelo rad še enkrat kamen na vas. Toda — vi mi boste verjeli — Pudil noče in noče. Za nič na svetu se ne postavi, zatrjuje slovesno. Vaclav pa meni, da tako v prazno ne more pogoditi cilja.»

«Da», Heida je globoko vzdihnil, «ljudje ne poznajo več višjih koristi!»

Zdaj moje sanje . . .

Zdaj moje sanje niso več dehteče,
omamne rože: pusti so vrtovi
in tihi so, brez pesmi moji dnovi,
in ugásnile so želje koprneče...

Pogreznjen v bistva svojega globine,
v iskanje smislov - sem ko tiha reka,
ki v morja globočino se izteka,
in vsa spoji se ž njo in v nji izgine.

V deželi bajni, kamor duh le more
prodreti v uri čudežno dobrotni,
blešče šotori moji se samotni
v razkošnem jutru - onostranske zore...

Radivoj Rehar

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Patosi, najvišje mesto na svetu v Boliviji (4150 m nadmorsko). Nekdaj slavno rudniško mesto z nad 200.000 oseb jih šteje sedaj le še 30.000.

Alkohol v starem veku

Kulturno-zgodovinski paberki

Med najstarejše kulturne dokumente človeštva štejemo glinaste plošče z vdelenimi klinastimi znaki, izkopane na ozemlju nekdanje babilonske države. Učenjaki so razrešili to čudno pisavo in nas seznanili na ta način z eno najstarejših kultur.

Taka plošča iz petega tisočletja pred Kr. nam pravi, koliko žita — ječmena in pira — so dobili pivovari neke uprave. Pivovari so potrdili prejem žita in naznanili, kakšno pivo so zvarili iz dobljenih surovin in koliko so ga oddali kletarju.

Kakor hitro so začeli prebivalci Mezopotamije uporabljati plug, so si tudi že začeli napravljati iz žitnih rastlin pivo. Varjenje piva je torej prav tako staro ko pečenje kruha. Pripravljanje kruha in piva iz žita pomeni, da se je bilo babilonsko ljudstvo že za stalno naselilo med rekama Evfratom in Tigrisom in si tako napravilo s svojo stalnostjo podlago za svojo kulturo.

Spomin na to pradavno dobo se je prav razločno ohranil v verskih navadah. Boginja žita je bila istočasno tudi boginja piva. Najstarejši verski prazniki so bili prazniki kruha in piva. Kruh in pivo so darovali bogovom od najstarejših časov pa tja do propada države. Zamaknjenost in vzhičenje, ki so ju zahtevali obredi, sta bili posledica požitega piva. Ne smemo se torej čuditi, da je postalo pivo pri Starih Babiloncih življenjska potreba ko vsakdanja hrana.

Delavci, nastavljeni, uradniki so dobivali na dan določeno mero piva kot del svoje mezde oziroma plače. Višja stopnja je bila združena z večjo količino in boljše kakovostjo piva. Varili so namreč različne vrste piva in teh vrst je bilo devetnajst, ki so se vse razločevale med sabo po kakovosti žita — ječmena in pira — kakor tudi po dodanih dišavah. Posebna plošča nas seznanja s količino piva — kot delom plače. Poljski delavec je dobival poleg hrane in obleke na dan še en liter navadnega, delavci pri črpalnem kolesu, zidarji in tesarji enako količino boljšega piva, nižji uradniki so se morali zadovoljiti z dvema litroma, dijaki po dovršenem študiju na tempeljski šoli, nadalje haremske dame in dvorni nastavljeni so dobivali po tri litre, oskrbniki, pregledniki in ravnatelji pa po pet litrov piva na dan.

V najstarejši dobi so varili Babilonci pivo doma in sicer so si ga pripravljali sproti toliko, kolikor so ga potrebovali. V tretjem tisočletju pred Kr. se je pa razvila pivovarska obrt in je popolnoma izpodrinila varjenje pri posameznih družinah. Pivovari

so bili tudi lastniki točilnic in njihovi prostori so bili vedno precej dobro obiskani.

Hammurabi, ustanovitelj babilonske države (okoli 2100 pred Kr.), je grozil v členu 108. svojega kazensko-civilnega zakonika krčmarjem z veliko kaznijo, če bi se predrznili in dovolili skrivne politične sestanke v svoji pivnici. Neki drugi člen se bavi z odeduževanjem in ponarejevanjem. «Krčmarja, ki zahteva za pivo denar mesto žita in ki toči slabše, manjvredno pivo, naj vržejo za to določeni oblaščniki v vodo!» Za krčmarje je bila to strašna, grozna kazen, kakršne ni izteknil za Hammurabijem, ki je bil sestavil najstarejši zakonik na svetu, še noben zakonodajec.

Pivo so pili Babilonci iz plitvih čaš, kamor so ga precejali iz velikih vrčev skozi vrbova sita, da so odstranjali morebitna zrnca, ki so ostala v pijači. Po obedu so se mudili možje še pri pivu, «dokler se niso začeli zibati in dokler niso videle oči predmetov pomnoženih», kakor se tako poetično izraža glinasta plošča. Ob takih prilikah niso pili piva iz čaš, marveč so srebali pijačo po ceveh iz velikih vrčev.

Iz Babilonije se je razširila uporaba takih cevi po vsem vzhodu in pri vseh naro-

Izkopana glinasta tabla predočuje babilonskega vojščaka, okrepčujočega se s pivom. Klinopis pojasnjuje sliko.

dih, ki so bili prevzeli od Babiloncev s pridelovanjem žita tudi pripravljene piva. Ksenofon, grški zgodovinar, se je vračal po bitki pri Kunaksi s svojimi desetimi tisoči skozi sovražno ozemlje domov (400 do 399 pred Kr.) in prišel medpotoma tudi v deželo južno od Črnega morja, kjer je vzbudila navada, srebat pivo po ceveh, njegovo pozornost. Izrecno poudarja poveljnik v popisu svojega umika, da je njemu in njegovim vojakom pijača zelo ugajala.

Sicer so se seznanili Babilonci v poznejši dobi tudi z vinom, toda vina niso nikdar pridelovali sami, marveč so ga uvažali iz sirskih in kurdskih dežel. Zato pa ni moglo vino nikdar izpodrinuti piva, ki je ostalo do zadnjega prava ljudska pijača.

Če so vino uvažali v Babilon, so pa izvažali pivo iz Babilona in sicer v taki meri, da se je ponašal egiptovski faraon Ramzes II. (13. stoletje pred Kr.) s tem, da je daroval thebenskemu svetišču 466.303 vrče piva, ki so mu ga bili dobavili Babilonci.

Tudi vinska trta spada med najstarejše kulturne rastline. Njeno pradomovino moramo iskati v deželah, ki leže južno od Kavkaza in Kaspiškega morja. Od tu je prišla trta preko Sirije v Egipt. Že Stari Egipčani so pustili vreti vino. Vrče so zaznamovali po dobroti in izvoru kapljice. Papirus (egiptovski trst in iz njega napravljen papir) Harris, ki ga hranijo v londonskem muzeju, pravi, da je dobivalo svetišče v Thebnu v dar vsako leto poleg zlata in srebra še 25.000 posod zlahtnega vina.

V Grčijo je prišla trta, in sicer v južni del po Feničanih, v severni pa po Trakih iz Male Azije. Za časa Homerja je bila trta razširjena že po vsej Grčiji in Mali Aziji. Grki so pili vino mešano z vodo, kajti njihova vina so bila ognjena in močna. Da se niso upijali, so zvečili pri gostijah čebulo in grenke mandeljne. Ta navada se je ohranila do današnjih dni. Sokrates, slavni, če ne najslavnejši modrijan, je bil dober pivec,

Babilonci sreba jo pijačo po ceveh iz velikih loncev.

prenesel je mnogo vina in govoril pametno tudi po zaužiti večji količini. Tudi Aleksander Veliki, macedonski kralj (356 do 323 pred Kr.), je rad srkal dobro kapljo.

V Italijo je prišla trta pozno in šele po poljedelstvu. V najstarejših časih so uporabljali pri daritvah mleko, ker niso še poznali vina. V petem stoletju slavi Sofokles (496 do 406 pred Kr.) Italijo že kot vinorodno deželo. V najstarejši dobi je bilo vino vsem Rimljankam prepovedano, a tudi moški so ga smeli piti šele po 35. letu. V poznejši republikanski dobi je bilo ženskemu spolu dovoljeno le z miro in medom mešano vino. Mož, ki je zasačil svojo ženo, da je pila nemešano vino, je smel zahtevati razporoko. Mecenij je celo pretepel smrtno svojo ženo, ker jo je bil zalotil, da je pila iz vinske posode, a je bil oproščen umora.

Sčasoma se je ponašala Italija že z nešteti vrstami vina. Plinij Starejši (23 do 79 po Kr.) jih našteva devetdeset vrst. Najzlahtnejše vino je bilo cekubsko iz okolice Gaete. Cesar Avgustus je pil najrajši setinca iz Kampanije, pesnik Horacij pa masiško vino. To je bilo baje tako močno, da je začela boleti glava, če ga je človek le poduhal; pesniku Horaciju je pa celo pomirjalo živce. Stari Rimljani so vedeli, da pridobi vino s starostjo. Falernca so začeli piti, ko je bil star najmanj deset let. Pri neki pojedini za časa cesarja Caligule so pili gostje 160 let staro vino.

Kakor Grki so mešali tudi Rimljani vino z morsko vodo, da je postalo trpežnejše in okusnejše. Dodajali so mu tudi zelišča, zdravila in vonjave. Tudi prekajali so vina, da so jih ublažili, in imeli v ta namen vrče v podstrešni prekaževalnici, «apoteca» imenovani.

Vina so Stari Rimljani veliko porabili. Lukul, vojskovodja in znamenit razkošnik, je razdelil, ko se je bil vrnil iz Azije, sto tisoč sodov (cadus — glinasta, stožčasta posoda, obsegajoča nekaj nad šest in dvajset litrov) grškega vina med ljudstvo. Hortenzij, govornik in Ciceronov tekmeč, je zalival drevesa z vinom in zapustil dedičem deset tisoč sodov zlahtnega vina z otoka Hija. Ko je Caesar pogoščal po zmagovitem sprevodu rimsko ljudstvo v 22 tisoč sobah, je dal primesti v vsako po en sod hiškega in po en sod falernškega vina.

Doslej so dobili pri izkopavanju večkrat v posodah iz starega veka posušene vinske ostanke, ki so se pa bili razkrojili in so radi tega onemogočali vsako kemično analizo. Blizu mesta Speyer-ja ob Renu so pa izkopali rimsko kamnito krsto in našli v njej vinsko steklenico s še tekočim vinom. Dognali so, da je steklenica iz druge polovice tretjega stoletja po Kr. Gorenji dve tretjini njene vsebine sta bili postali že smolasti, toda pod

nepropustno smolo je ostalo vino še tekoče. Strokovnjaki so se prepričali po izredni debelosti smole in po okusu tekočine, da so dodajali Rimljani radi trajnosti svojim vinom terpentina t. j. mastili so grozde nad jelovim in smrekovim bodičjem. Še dandanes dodajajo Grki vinu, «recina» imenova-

nemu, smolo obrežnega bora (*pinus halepensis*), ki daje vinu posebni, mnogim pivcem nevšečni duh po terpentinu. Na grških otokih pa hranijo vino v mehovih iz kozlovine, ki so jih bili prej s smolo zadelali. Okus ljudi se pač izpreminja po krajih in dobah.

Tožna pesem

Ni veselja, sonca.
Trate, gaje, polja
krije sneg brez konca.
Moja draga njiva
pod odejo belo
cvete svoje skriva.
Prej zelene veje
kras so izgubile,
v vetru, v silni burji
so se polomile.

In o dobi zlati
sanjam, o pomladi,
ko smo se ko škrati
skrivali med travo,
skakali po trati,
brali vitke make
z lepo rdečo glavo.
Cvetke so cvetele,
šume in livade
z mano so živele.

Moji mladi spevi,
moji zorni smehi,
kam ste pobegnili?
Temni, težki dnevi
so jih umorili.

Peter Gorjan

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Deklici, očetu v Alcoa (Sev. Amerika) po pošti poslani.
Na vratu jima visi očetov naslov.

Prirodni zakladi Abesinije

Priredil Peter Plajšar

Abesinija je velika, skrivnostna, bogata dežela!

V zgodovini se je pojavila z imenom egiptskega kralja Psametiha I. Pod njegovo vlado se je bilo namreč izselilo iz Egipta kakih 240.000 pripadnikov vojaškega stanu, ki so se naselili v abesinskem gorovju in osnovali državo z glavnim mestom Aksum-om. To kraljestvo je bilo v starem veku precej velikega pomena. Pozneje so se preselili v deželo še prebivalci južne Arabije, ki je prihajala včasih pod vlado abesinskih kraljev. Abesinski kristjani pripadajo koptiški cerkvi. To se pravi, da so monofiziti, ki priznavajo Kristusu samo eno naravo. Tri sto let so vladali nad Abesinijo pripadniki židovske vere. V šestnajstem stoletju je bila nevarnost, da preplavi deželo islam. Del prebivalstva je še danes mohamedanske vere. Zlasti v minulem stoletju so divjale v deželi neprestane državljanske vojne. Bojevali so jih med seboj kralji treh dežel, Amhare, Tigréja in Šoe. Šele okoli leta 1850. se je bilo posrečilo Kasi, sinu nekdanjega namestnika, da si je podvrgel skoraj vso Abesinijo.

Novejši potek zgodovine je čitateljem že več ali manj znan.

Dežela je zelo zanimiva. Njeno jedro tvori velikanska visoka planota, povprečno dva tisoč metrov nad morjem. Imenovali bi jo lahko afrikanški Tibet. Režejo jo reke, ki so ustvarile ozke in globoke doline. Planinski svet je poln strmih sten, ravníc, ve-

likanskih bazaltnih in trahitnih stožcev, ki se dvigajo do 4620 metrov visoko. Najznamenitejši vrhunec je Ras Dašan. Tam, kjer se ostro skalovje izgublja v ravnini, se začne «kola», vroči svet, goščavje neprehodnih in močvirnih šum. V njih domujejo zveri. V višavju, kjer je podnebje bolj suho in gozd redkejši, se v velikanskih čredah podijo antilope, tam uspevajo tudi banane in trte. Tam je podnebje skoraj srednjeevropsko. Pokrajini daje značilnost posebno kosolovo drevo.

Prav kakor narava je mnogovrstno tudi prebivalstvo te dežele. Po svojem poreklu so Semiti in Hamiti. V njihovih žilah se zaradi soseščine s prvotnimi afriškimi rodovi pretaka tudi nekaj zamorske krvi. Vendar ne moremo trditi, da bi bili Abesinci zamorci. V šegah in navadah prevladuje arabski vpliv. V glavnem govore amharski, to je neki starodavni semitski jezik. Toda dežela ima še več drugih jezikov in narečij.

Abesinija ima velikanska prirodna bogastva. Vendar je bilo gospodarstvo dežele zelo slabo razvito. Poljedelstvo in živinoreja sta zelo primitivna, četudi rastlinstvo zelo bahato uspeva in nudijo visoki pašniki vse pogoje za rejo živine v velikem obsegu. O izkoriščanju rudninskega bogastva skoraj ni bilo niti govora.

Najvažnejša rudnina Abesinije je gotovo zlato, ki so ga že v starodavnih časih izpirali iz peska velikih rek. Žile kremenjaka, ki vsebujejo zlato, v Abesiniji niso baš redke. Že pred kakimi tridesetimi leti je bila ustanovljena neka italijansko - francoska premogokopna družba, ki je v Nollegi pri Dabbusu pod vodstvom italijanskih

Pogled na Adis Abebo. «Nova cvetlica», kakor se glasi prevod Adis Abebe, leži sredi velikega nasajenega evkaliptovega gozda. V ospredju na jasi koptska cerkev.

Adis Abeba z druge strani. V središču palača neguša, obdana z evkalipti, sportnimi igrišči in vojaškimi vežbališči.

inženjerjev z znatnimi uspehi izkoriščala ondotne z zlatom bogate žile kremenjaka. Pripovedujejo, da je bila Abesinija v starodavnih časih tako bogata z zlatom, da so bili celo sužnji ukovani v zlato verige. Četudi je to morda pretirano, vendar kaže izročilo, da je moralo biti bogastvo zlata zelo izdatno.

Na drugem mestu med rudninami je železna ruda, ki se v večjih in manjših množinah nahaja v vsej deželi.

Bogata ležišča rjavega premoga so bili našli v Debra Libanos in v Entoto pri Ad-dis Abebi.

vsega še skriva v svojih nedrih tista obširna čudovita zemlja, bo še pokazala bodočnost. Kolonista čakajo še lepe možnosti in mnoga vesela presenečenja.

Važna je tudi rudninska sol, ki jo nahajamo v nekaterih krajih v zelo velikih množinah. Sol v ploščicah je igrala v Abesiniji vlogo denarja, četudi ni mogoče trditi, da bi bil tak «denar» posebno priročen.

Toda niso samo rudnine, ki obračajo poglede nase, ampak predvsem pasovi rodovitne zemlje. Reke in hudourniki, ki naraščajo v velikanskem deževju in se podijo v nižave, prinašajo s seboj rodovitnost. Ti-

Etiopska vas, zgrajena po načinu srednjeveških naselbin. Ograje branijo črede domačih živali zoper zveri.

Navadna koptska cerkev, pokrita s slamo.

V nekaterih pokrajinah so našli celo platin in zadnje čase so zasledili ležišča petroleja.

V Tigréju so bili našli bogata ležišča bakra. Znatna so tudi ležišča srebra.

To so bila le slučajna odkritja, ker je bila dežela tujcem prej ko slej zaprta. Kaj

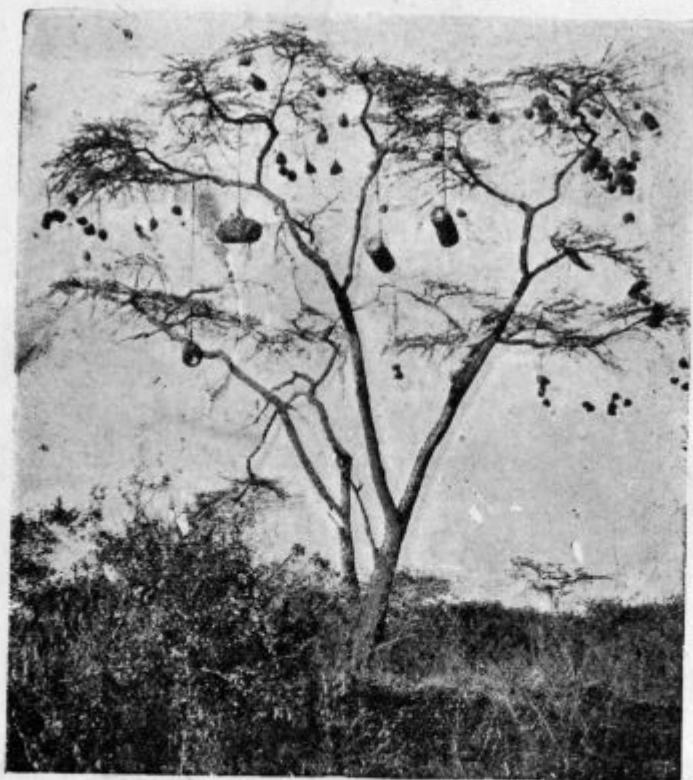
ste ravnine in doline, ki imajo dovolj vode, so zelo plodovite, posebno pripravne za poljedelstvo in živinorejo. Ker je prebivalstvo še razmeroma zelo redko naseljeno in zemlja zelo primitivno obdelovana, je jasno, da lahko postanejo tisti rodovitni pasovi še pravi raj za kolonizatorje. Tam nahajamo

tudi še zelo suhe pokrajine, ki bi se dale spremeniti s smotrenim namakanjem v blagoslovljena, rodovitna polja. Veliko bo pomagalo deželi tudi, ako bodo po nekaterih

Kako je tista zemlja bogata, nam priča dejstvo, da je setev pšenice povrnjena šestnajstkrat, koruze stokrat, ovsu dvajsetkrat, a drugih vrst žita do petdesetkrat. V neka-

Poslopje, ki odkriva način etiopskega stavbnštva.

Panji in viseča ptičja gnezda na drevesih.

krajinah bolj pametno gospodarili z gozdovi kot Abesinci, ki so jih pogosto brez smisla uničevali.

terih krajinah se lahko pridela do petnajst stotov na hektar. Če pomislimo, da ponekod obrqdi zemlja po trikrat na leto, si lah-

ko naslikamo, kaj pomeni ta zemlja za pridnega poljedelca.

Abesinec tiste zemlje ni smoterno obdeloval. Ne samo, da je njegovo poljsko orodje še zelo primitivno, ampak je tudi sejal le toliko, kolikor je potreboval za svojo potrebo. Isto je bilo tudi z živinorejo. In vendar bi se na velikanskih pašnikih lahko pasle brezštevne črede. Za izvoz bi ne manjkalo raznih živalskih produktov, ampak bi lahko izvažali tudi velike količine zmrznjenega mesa.

Na tem mestu ne bomo opisovali raznih sadežev, rastlin in živali — jezera in reke kar mrgolijo rib — ki so za Abesinijo značilne. Omenimo le, da je dežela pripravna tudi za negovanje nekaterih kulturnih rastlin. Med drugimi bombaža in kave. Nekateri predelajo kakor nalašč za bombaževе nasade. In menda ta rastlina, ki je postala neobhodno potrebna za človeštvo, tam ne

bo slabše uspevala kot v Sudanu. Saj sta si deželi vendar sosedi.

V pokrajini Sidamo je posebno razširjen bambus, ki daje deželi značilno lice. Vse je iz bambusovega trsa, koče in celo mostovi, ki se zdijo šibki, a so trdni. Tu je razširjena tudi neka vrsta banane. Njene korenine, ki vsebujejo škrob, so domačinom važna hrana.

Pokrajina Sidamo pa je skupno s pokrajino Kafa pradomovina kave. Tu jo pridelujejo v velikih količinah. Znana je po svoji kakovosti. Iz teh krajev se je bila raba kave v sedmem stoletju razširila v Arabijo in od ondod po ostalem svetu.

Ta pregled velikega prirodnega bogastva ni popoln, podali smo ga le v glavnem. Toda že iz njega je dovolj jasno razvidno, koliko lepih izgledov za bodočnost nudi ta dežela pridnim rokam.

Češka narodna

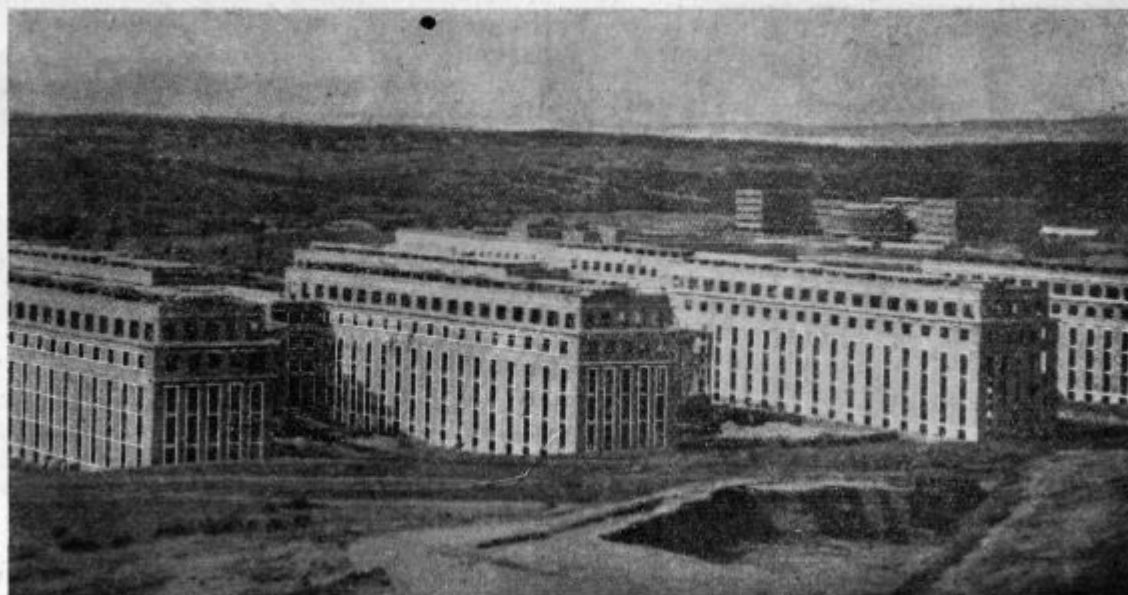
Tam leže grobovi
z lesom ograjeni,
vsi so posejani
z dragimi semeni,
kakor vrt zeleni.

Ah, zakaj nobeno
seme ni še vzkliko!
Morda pregloboko
so jih položili,
da jih je umorilo.

Grm sem zasadila,
kjer spi dragi v jami,
da mu korenine
do srca požene,
ga iz spanja zdrami.

Grm je že odcvetel,
listje v vetru kroži.
Ah, moj ljubček dragi
ni se še prebudil —
moje srce toži.

Ivan Lesjak

Majhen del madridskega novega vseučilišnega mesta. Poslopje medicinske fakultete.

Srečno naključje

V človeškem življenju se dogajajo včasih stvari, ki jim nikakor ne moremo odrekati nekake pravljíčnosti. Pravljíčna se nam zdi nenadna sreča in pravljíčno kako izredno napredovanje tega ali onega uradnika ali državnika. Da se nam dozdeva dogodek pravljíčen, mora viseti tako rekoč med resničnostjo in sanjami. Na veliko srečo se skoraj ne upamo zanašati in izredno napredovanje nas omoti. Ako bi nam naklonila nepreračunljiva usoda kak glavni dobiček ali ako bi doživeli kako drugače srečno naključje, bi se gotovo vščipnili v roko, da nam prežene hipna bolečina domnevek spanja in sanj.

Naključje je velikega pomena v pravljícíchah. Zelo malo pravljících bi nam ostalo, če bi hoteli iztrebiti iz njih naključje. Po mnenju češkega pisatelja Karla Čapka bi seveda ostalo tudi od našega življenja prav malo, če bi iz njega izločili popolnoma vsako naključje. Pravljíčno naključje spoznamo takoj po njegovi veliki pomembnosti. Nepričakovano sreča bedna sirota dobrega starčka ali usmiljeno vilo in bede in joka je konec. In zakaj bi si mirno ne priznavali: vsakdo med nami pričakuje srečnega naključja; ne ve sicer, kaj naj bi mu naključje sploh utegnilo nakloniti, toda ali ne tiči prav v bistvu naključja samem, da nam nakloni to, o čemer niti ne sanjamo.

V nastopnem članku seznanimo bravce z nekaterimi takimi srečnimi naključji, ki so temu ali onemu prinesli obilo bogastva. Bogastvo pa smatrajo za podlago sreče posebno oni, ki se krivijo pod težo vsakdanjih skrbi.

Če zgreši naravoslovec pravo pot.

Proti koncu minulega stoletja se je izselil kmet Grubacher iz Bavarskega v Južno

Brazilijo, kjer si je hotel nakupiti s svojimi pičlimi prihranki nekaj borne zemlje. Tega svojega namena ni mogel dolgo časa udejevstiviti. Zemlje je bilo sicer dovolj in tudi poceni bi jo bil dobil, toda posekati bi bil moral ogromna drevesa, izkoptati korenine in jih sežgati. Že obdelani svet, ki ga je bilo tudi precej na prodaj, je bil namreč le predrag za njegov žep. Potoval je bolj in bolj v notranjost dežele, pragozd se je redčil in za njim so se razprostirale savane, z visoko travo porasle ravni. Tudi tu se mu je zdela cena previsoka. Šele na planoti Cima da Serra je menil, da je dobil, kar je iskal. Podnebje ugodno, zemljišče poceni, svet raven.

Ko je pa začel Grubacher orati, se je prepričal na svojo veliko žalost, da ovirajo njegovo delo precej veliki in obsežni kamni, ležeči nekaj pedit globoko v zemlji. Bal se je za svoje orodje, ki je v taki samoti, daleč v stran od vsake naselbine in trgovine z železnino, za orača velikanske vrednosti, zato je zabadal vile v zemljo in izkopal, kjerkoli je naznanil železni zob trdo oviro, brezpotrebne kamne iz zemlje. Vztrajal je in polagal neutrudno izkoptane kamne ob svoji leseni kolibi z namenom, da si z njimi sezida kdaj pozneje trdnjšo kočo.

Primerilo se je, da je zablodil na to samotno planoto — Grubacher je bil med tem že izčistil svoj svet — tuj gospod, ki je sedel ves truden in zdelan na klop, zgrajeno iz izkopanih kamnov, pred Grubacherjevo barako. Enoličnost teh kamnov je začela tujca zanimati. Razvnel se je, raziskovalnost se mu je vzbudila, pretrkal je tak kamen s kladivcem, prelomil ga in se prepričal, da so ti kameniti gomolji sami ahati s čarobnimi barvnimi slikami. Toda gomolji so bili v sredi votli in v tej votlini je bilo nakopičenih vse polno vijoličastih kristalov, dragocenih ametistov.

Grubacher je postal čez noč bogat. Vse kamne mu je pokupila največja brazilijanska tvrdka, ki se bavi z iskanjem in prodajanjem teh draguljev. Če bi ne bil zašel naravoslovec s pravega pota in prišel po naključju do Grubacherjeve samote, bi ta počival po dovršenem delu vsak dan mogoče do svoje smrti na preprosti klopi pred svojo kočjo in bi se ne zavedal, da je njegov sedež dragocenejši ko prestol marsikakega indijskega maharadže ali perzijskega šaha.

Zavrto kolo.

Pred kakimi štiridesetimi leti je stopal neki digger — tako pravijo v Avstraliji zlatokopom — ob svojem dobro naloženem tovornem vozu po skoraj nevozni poti proti

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Longyear-city, najbolj severna naselbina na svetu. Ima cerkev, šolo, pošto, zdravnika in okoli 600 preb. Tamonjši premožovnik daje 300.000 ton na leto.

kraju Etherigde, opuščnem rudniku v Queenslandu (Severna Avstralija). Svet se je nenadoma nagnil in voznik ze zavrl z vso silo zadnji kolesi, da mu ne zdrkne voz po strmini. Na ta način v obratu ovirani kolesi sta razrili v tleh precej globoko brazdo in v tej brazdi se je vozniku zasvetilo nekaj v sončni svetlobi. Mož je kmalu spoznal, da je pogodil zelo izdatno zlato žilo. Priskrbel si je vse rudosledne pravice in izkopal v malo tednih iz nekaj štirijaških metrov velike jame zlata za kakih pet milijonov lir. Danes se dviguje na tem kraju mestece Charters-Towers, ki se preživlja edino le z rudokopstvom. Mestece šteje že 30.000 prebivalcev. Svet okoli tega kraja je menda najbogatejši v vsej Avstraliji. Če bi se bili zarili zavrti kolesi le nekaj metrov od onega mesta vstran, pred njim ali za njim, bi ostal svet še vedno samota in voznik, ki so ga že tako preganjali ves čas sami neuspehi, bi se moral boriti kdo ve koliko časa z nemilo usodo in ji mogoče slednjič še podleči.

Ko žeja žge.

Ostanimo kar v Avstraliji.

Leta 1896. se je napotilo nekaj digger-jev proti kraju Kalgoorlie-ju na zahodu, da poskusijo svojo srečo v tamošnjih zlatih rudnikih. Sonce je žgalo neusmiljeno na popolnoma izsušeno zemljo. Dokoder so nesle oči, povsod samo ožgana stepla, le tu pa tam kak od suše pokvečen, od sonca ožgan in od vročih vetrov razoran evkalipt. Zaman so iskale oči, da zagledajo kje kaj vode, kajti žeja je postajala že neznosna. Že več ur niso bili užili nobene kaplje.

Eden med njimi, novinec po letih in izkušnjah, je skoraj norel od žeje. Z živalskim glasom je telebnil na tla, njegovi prsti so hlastno vrtali po razgretem pesku, da se dokopljejo do vode. Njegovi tovariši so opazovali s trpkimi čustvi njegovo blazno početje, ko si je kopal ko obseden s krvavečimi rokami jamo. Nenadoma se je zabliskalo v jami. Bilo je zlato.

Tako je odkrila neznosna žeja rudnike Southern-Cross-u, kjer se je izkopavalo vsak mesec iz štirih rudnikov zlata za petnajst milijonov lir.

Tudi kuga odkrije rudnik.

Bilo je pred približno sto leti. Takoj po prvih vesteh o odkritju zlatih žil ob reki Arkansas v Severni Ameriki je drlo na tisoče mož v Kolorado. A množice so bile razočarane, ker niso bile dobile ne dozdevnih zlatih žil, ne hrane ne stanovanja. Pojavila se je med njimi kuga. Na stotine jih je umiralo na dan. Pokopališče bližnje vasi Leadville je bilo kmalu prenapolnjeno. Naselbinsko predstojništvo je odkazalo novim mrličem nov svet in sicer na samotnem griču

nad reko. Ko so izkopavali prvi grob, so odkrili najbogatejša rudišča srebra in svinca, ki so dvignila bližnjo neznatno vasico Leadville v najkrajšem času do sijajnega mesta, čigar meščani so v hipu zasloveli kot največji zapravljevci v vsej Ameriki. Sijajni dnevni zaslužki so ponoči skopneli. Leta 1882. so si zgradili veličastno plesno palačo, vso iz samega ledu, ki jih je stala pol milijona dolarjev. V njej so se zabavali le nekaj tednov, kajti pomladansko sonce jim je popilo ves razkošni sijaj.

Ploha.

Ob obratu stoletja je živel v La Paz-u, glavnem mestu bolivske republike, Simon Patino, ki je krošnjaril po gorskih indijanskih vaseh z drobnim blagom in se preživljal z izkupičkom precej skromno. Nekoč ga je v gorah zalotila grozna ploha. Zlezal je pod veliko skalo, da obvaruje svoje blago in sebe neprijetne in škodljive moče. Nekaj korakov od njega je besnel v nižino po piohi povzročen hudournik, ki je nosil s seboj gramoz, pa tudi skale in se bolj in bolj zagrizoval v svojo strugo.

Ploha je prenehala. Patino je zlezal izpod skale in videl v razdrapani strugi majhno cinasto žilo, ki jo je bila odkrila vodna sila.

Kupil je svet in začel kopati rudo. Kmalu nato je pogodil ogromno žilo. Danes je Patino lastnik mnogih rudnikov, ležečih visoko gori v andskih gorah. Že en sam rudnik med njimi, ki nosi po lastniku svoje ime, mu daja na mesec 900.000 kg kositra, iz vseh pa izkoplje eno petino vsega svetovnega pridelka. Patino je postal «cinov kralj» in zastopa danes kot poslanik svojo domovino pri francoski vladi.

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Poslanska zbornica, mestna hiša in ječa v glavnem mestu andorske republike v Pirenejih. Republika šteje nekaj nad 5000 preb.

Mikavnosti

Preroška riba.

Japonski potresoslovci so odkrili ribico, ki naznanja potres nekaj ur pred njegovim začetkom, naj je tudi oddaljena 1500 milj od mesta, kjer se pojavi potres. Japonci so najboljši potresoslovci na svetu, na Japonskem se namreč zemlja najbolj pogosto stresa (statistika je ugotovila 1.6 t. j. nekaj nad poldrugi potres vsakih 24 ur). Ti potresi seveda niso vsi pogubni, več je med njimi tudi takih, ki jih človek ne opazi in jih zaznamuje šele za to določena priprava (seizmograf). A bodi potres še tako neznaten, ribica, ki so ji nadeli učenjaki ime: parasilurus asolus, ga čuti že nekaj ur prej in izdaja ta svoj občutek z nenavadnim vedenjem. V akvariju se skriva ribica med rastlinami in kame-

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Glava Washingtona, del ameriškega nacionalnega spomenika, izklesanega iz gore Rushmore v Južni Dakoti.

njem. Nič je ne utegne vznemiriti. Nekaj ur pred potresom se pa vzdrami iz svoje nepremičnosti, zaplava dvakrat, trikrat v krogu, kar traja nekaj sekund, na kar zopet nekako omrtvi. Natančni poskusi v enoletni dobi so ugotovili, da je stresel potres zemljo vedno nekaj ur po takem nenavadnem plavanju v krogu. Učenjaki so mnenja, da se ponaša ta ribica s prav posebno občutnostjo do elektromagnetičnih motenj, ki se pojavijo v zemeljski skorji nekaj časa pred potresom. Te motnje izpremenijo ribicam normalno fiziološko stanje njihovih čutnic in mišic in jih usposobijo, da postanejo občutljivi in zelo natančni preroki zemeljskih gibov. Skoraj gotovo si izpopolne vse vremenske postaje na potresnem ozemlju čimprej svoje potresne priprave še s takšnimi akvariji. Ribice bodo s svojo preroško zmožnostjo manjšale življenjsko nevarnost, ki je vedno v zvezi s potresi, in oblasti utegnejo še pravočasno opozoriti ljudstvo, naj pogasi ogenj na ognjišču in naj se reši na prosto.

Na Daljnem vzhodu.

Vsak narod ima svoje posebne šege in navade. Čim bolj sta si dva naroda oddaljena, tem bolj se razločujejo njune navade. Čas iztreblja marsikak običaj in veda in tehnični napredek sta tudi nasprotna starim šegam. So pa narodi, ki se trdno držijo svojih navad v kljub vsem pridobitvam moderne sedanosti. Med te spadata v prvi vrsti kitajski in japonski. Navajamo na tem mestu nekaj njihovih šeg, ki so našim popolnoma nasprotni. Kitajec se smeje, ko nam pripoveduje o smrti svojega sorodnika in izraža s tem žalost. Srečna nevesta joče in zdihuje, ko stopa v svoj novi dom. Kitajec vpraša sorojaka, ki ga sreča, je li že snedel riž. To vprašanje je običajni pozdrav. Če pa hoče biti Kitajec zelo vljuden, povprašuje svojega znanca po poteku prebave do njenega skrajnega zaključka. Če pride obisk h Kitajcu, se ta hiti pokrivati in trese samemu sebi roke. Vsakemu gostu pokaže z nekim ponosom krsto, ki so mu jo darovali otroci in s katero so mu napravili veliko veselje. Žalna obleka je bela. Kitajska knjiga se začinja, kjer se naša konča, ker piše Kitajec od desne na levo v navpičnih vrstah od zgoraj navzdol. Naslov spisa ni zgoraj, ampak spodaj, opazke so nad besedilom. Poljuba Kitajci ne poznajo in ga smatrajo za brezmejno nesramnost. Mati pritisne dete nežno k svojemu nosu. Kitajsko kosilo se začinja s sadjem in se končuje z juho. Za krasotico velja pri Kitajcih dekle s popolnoma okroglim obrazom in z dobro sploščenim nosom. Zato pa stiskajo novo-

rojenkam noske, ko so kosti in hrustanci še mehki, da zagotove na ta način bodočim dekletom lepoto. Odlični Kitajec si pusti rasti nohte; čim daljši noht, tem odličnejša oseba. — Japonci spe na trdih posteljah, glava jim počiva na negibkih blazinah, ženske imajo pod glavo celo lesen klin, da si ne pokvarijo frizure. Japonec si čisti izredno dolgo zobe in si obriše umiti obraz z mokro brisačo. Pri Japoncih se pojavlja ljubezen šele po poroki, ker se zakonca prej navadno ne poznata. Japonec postavlja dežnik z ročajem navzdol, prav tako ga tudi nosi na zanki z držajem navzdol obrnjenim. Preden stopi Japonec v tuje stanovanje, se sezuje. Japonec izroči gostitelju darilo šele pri slovesu in mu zagotavlja, da nima dar prav nobene vrednosti. Pri Japoncih se vrše nاپitnice pred obedom. Na obed čakajo gostje lahko ure in ure, toda takoj po končanem obedu se dvignejo vsi. Japonec se smehlja, ko ga človek ošteva. — Mogoče priobčuje kak kitajski ali japonski letopis prav sedaj članek o šegah in navadah na Daljnem zahodu. Smešni so ti zahodnjaki, piše člankar, pozdravljajo se s stiskanjem rok, odkrivajo se v tuji hiši, nohte si strižejo, oblačijo se v črnino, če jim umre sorodnik, sede pri obedu še ure in ure pri mizi in si pritiskajo ustnice posebno na postajah pred odhodom vlakov. Čudni narodi!

Najstarejši datum.

Na zadnjem zborovanju ameriške družbe prirodoslovcev je obravnaval njen predsednik prof. dr. Ross Aiken z minnesotskega vseučilišča o napredku kot sociološkem problemu. Pri tej priliki je omenil kot «najstarejši zgodovinski datum človeštva» 19. dan junija meseca leta 4236. pred Kr. r., dan namreč, ko sta v jutranjem zoru vzšla istočasno sonce in zvezda Sirij (pasja zvezda, pri Egipčanih sotiš imenovana). S tem dnem so začeli Stari Egipčani svoj koledar in — kakor pričujejo napisi na spomenikih in papirusi — tako zvano sotiško dobo, ki je trajala 1460 let, dokler nista sonce in Sirij zopet istočasno vzšla. Ker je bilo namreč egiptovsko leto (365 dni) za $\frac{1}{4}$ dneva prekratko, je prišlo novo leto šele po (365 x

4 =) 1460 letih na isti dan. S prej omenjenim dnem so sicer uvedli Egipčani svoje štetje in sotiško dobo, koliko časa je pa moralo preiti, da so izračunali vso to neznansko dolgo dobo. Človek se mora zares čuditi opazovalni sili in matematičnemu pojmovanju onih svečenikov, ki so se ponašali že pred mnogimi tisoč leti vkljub nepopolnim sredstvom s tako krasnimi uspehi. Ali smemo trditi, da so bili tedanji učenjaki manj vredni od današnjih?

Mrtvaški dom.

V velikih ameriških mestih, posebno v New-Yorku in Chicagu, imajo posebna poslopja, «Funeral huoses» imenovana, ki so nekaki hoteli za mrliča. Če kdo umre, ga družina navadno ne obdrži doma, ker nima dovolj prostora za obiske. Zato najme zanj sobo v takem mrtvaškem domu. Najodličnejši mrtvaški dom v New-Yorku je poslopje «Campbell» na oglu Broad-waya in šestdeset in šeste ulice. Palača šteje sedem nadstropij. V njej je največje udobje in najstrožja čistost. Že veža je opravljena z dragocenimi kipi, preprogami, vrči in naslanjači, ki pričajo o veliki umetnosti in dobrem okusu. Hodnike krase razni kipi iz mramorja in porfirja. Na vse strani je napeljana osrednja kurjava. Najlepša je tako zvana «zlata soba». Stene, pokrite z dragocenimi preprogami, miza, mrtvaška postelja, vse se blišči v zlatu. Poleg sobe za mrliča so sobe za žalujoče sorodnike in prijatelje rajnkega, v katerih stanujejo tik do pogreba. Tudi te sobe nudijo največjo udobnost. Vsega skupaj šteje palača kakih sto sob. Poleg rastlinjaka z najdražjimi in najredkejšimi cvetlicami so v mrtvaškem domu orgle. Uprava pa oddaja na zahtevo svoj mešan zbor ali orkester, skrbi za lesene, kovinaste in kamenite krste in jih da napraviti celo po meri mrliča in po načrtih znamenitih umetnikov. Seveda stanejo take krste do 24.000 dolarjev. A ni dovolj. Uprava preskrbi celo — za plačilo seveda — primerno zemljo, v kateri bo pokopan mrlič, gorka, peščena tla, zavarovana zoper vlago in mokroto, najme odlične glasbenike, da zaigrajo ob grobu vsak popoldan klasične skladbe, pri katerih se

Enočrtne živali (Animalia unilinealia).

lahko zatapljajo pričujoči v pobožne misli. Stroške za uporabo mrtvaške sobe, za krsto in primeren prostor na pokopališče sredi gozda, v «forest lawn», kjer se vrši vsako nedeljo velik koncert, lahko odplačuje vsakdo že za svojega življenja v mesečnih obrokih, da razbremeni na ta način sorodnike.

Največji dojenček.

Novorojenček našega največjega sesavca na celini, slona, tehta petdeset do šestdeset kilogramov. Tudi kar je prišlo v predpotopni dobi na svet, se je gibalo v določenih mejah. Ogromne kuščarice so legle, kakor znano, jajca in kar se je izleglo, je bilo sorazmerno majhno v primeri z odraslo živaljo. Malič baluhiterija, največjega sesavca, ki je kdaj živel na svetu, je tehtal — tako domnevajo učenjaki — štiri sto kilogramov. Petkrat toliko pa tehta novorojeni dojenček kita, največjega morskega sesavca. Vsako tretje leto ima samica po enega maliča, ki meri že pri rojstvu sedem metrov in tehta 2000 kg. Malič sesa šest do sedem mesecev. Pri odstavitvi je dosegel dolgost petnajstih metrov, rasel je torej povprečno pet centimetrov na dan in postajal za 100 kg težji. Dnevno količino zaužitega mleka cenijo na poldrugi hektoliter.

Adenski tanki.

Na južni obali arabskega poluotoka leži mesto Aden, ki je eno najvažnejših vojaških oporišč angleškega prekomorskega imperija. Tu vlada neznosna vročina. Gole skale okoli mesta se razbelijo in izžarjajo vso vročino. In vendar so tu vkljub dušeči vročini važna trgovska skladišča, kajti Aden je eno izmed postajališč angleškim ladjam, ki vozijo v Indijo, Avstralijo, Novo Zelandijo in nazaj proti domu. Kakor je izumrlo okrog Adena vse rastlinstvo, tako bi bilo prenehalo tudi vse delovanje tega trgovskega mesta, če bi mu ne omogočali življenja tanki. Tanki so ogromne, zgrajene shrambe za vodo. Te tanke so odkrili Angleži pred kakimi osemdesetimi leti. Z neznanskimi žrtvami so jih na novo uredili, da služijo zopet svojemu namenu. Ti tanki niso drugega ko žrela ugaslih ognjenikov, do dveh tretjin svoje višine prevlečena s sivkasto, betonu podobno zmesjo, ki zabranjuje vodi, nabrani v omenjenih žrelih, da bi se izgubljala v zemljo. Doslej še niso utegnili ugotoviti kakovosti te trpežne, skoroda večne prevleke, ki se ni prav nič izpremenila, čeprav računajo, da so tanki stari najmanj že šest tisoč let. Z vso pravico uvrščajo te tanke med svetovna čudesa starega veka, a tudi med ona najnovejše dobe, kakršna so Eiffelov stolp, nilski jez pri Assuanu itd. Vseh takih tankov je šestnajst. Največji tank drži 640.000 galon (1 galona = 4.54 litrov) skoraj 30.000

hl. Deževje traja le kake tri mesece. V tej kratki dobi se napolnijo tanki do vrha z dragoceno vodo, ki jo pije in s katero kuha vse mesto ostale mesece. Iz tankov prevajajo vsako jutro vodo v sodih na majhnih vozičkih v mesto.

Nenavaden povod za izum železobetona.

Železobetona je izum novejše dobe. Brez železobetona si ne moremo predstavljati nobene moderne stavbe, ne nebotičnikov ne ogromnih mostov. Zanimive so okoliščine, ki so dale neposredni povod za tako uspelo združitev betona in železa. Pred kakimi sedemdesetimi leti je živel v pariški okolici vrtnar Monier. Vrtnarstvo bi ga bilo prav dobro preživljalo, ker je bil priden in izveden delavec, če bi ne bil grozno nagle jeze. Ko se ga je lotila jeza, kar se je dogajalo najmanj dvakrat na dan, je razbil, karkoli se je dalo razbiti. Najbolj so seveda trpeli gli-

ZANIMIVOSTI PO SVETU.

Najnevarnejši poklic. Snažilci oken na ameriških nebotičnikih.

nasti lonci za cvetlice. Radi tega je pobral lončar skoraj ves zaslužek svojemu sosedu vrtnarju Monier-ju. In Monier je začel misliti, kako bi zmanjšal škodo, če je že ne more radi strasti popolnoma preprečiti. In pogodil je pravo. Izdelovati je začel sam lonce in združil tako uspelo beton in železo, da so njegovi lonci kljubovali njegovi tudi najhujši jezi. Monier si je bil sicer izposloval patent na svoj izum, a ga ni znal izkoristiti. Umrl je leta 1906. skoroda revež, medtem ko je bil postal tedaj stavbenik Hennebique, ki je le nekoliko izboljšal in izpopolnil Monier-jev izum, že slaven arhitekt in bogat podjetnik.

Netopirji — pomagači človeka.

Obsežna pokrajina okoli zamočvijenega jezera Michella v državi Teksas (Zed. dr. Sev. Amerike) je bila še pred nedavnim časom popolnoma neobljudena. Prav tako ni bila uporabna ne za govedo- ne za konjerejo. To pa radi tega, ker se je izlegalo na močvirnatih bregovih na milijarde komarjev. Vsa dežela je postala tudi pravi dom malarije. Ker bi bilo stalo izsuševanje ogromnega denarja, so se praktični Američani zatekli k preprostejšemu, hitrejšemu in cenejšemu sredstvu. Vedeli so, da so netopirji zelo požrešni in da zatirajo z vso slastjo komarje, saj polovi ena sama žival v enem

večeru najmanj 250 teh škodljivcev. Oblasti so postavile na mnogih krajih v določenih presledkih lesene stolpe za netopirje. V vsakem takem stolpu se je naselilo do dvajset tisoč netopirjev, ki so iztrebljali nevarne žuželke. Netopirji so že po nedolgem času popolnoma izčistili pokrajino, na kateri so se začeli takoj nato naseljevati kmetovalci in našli v prej omenjenih stolpih tudi že prvi gnoj za svoja polja. Gvano netopirjev, stoječ nekako v sredi med umetnimi in naravnimi gnojili, je zelo čislan. Marsikje bi bilo dobro posnemati ta ameriški vzgled, saj je znano, da se je v naših krajih, posebno ob nekdanji fronti, po vojni zelo razpasla komarska nadloga.

Črnilnica.

Črnilnico bi lahko imenovali cvetlico, ki rase v Južni Ameriki, posebno v Kolumbiji in iz katere pripravljajo domačini izvrstno črnilo. Znanstveniki so dali cvetlici učeno ime: coriaria thymifolia. Sok izžetih cvetnih listov, hami imenovan, so že od nekdaj uporabljali za podpisovanje važnih listin, ki zahtevajo dobro, neizbrisljivo črnilo. Pisava je najprej rdeča, a postane kmalu temnočrna. Niti slana morskoda voda ji ne škoduje in na zraku nikakor ne poblede. Tu nam je dala narava tvarino, ki prekaša vse kemične izdelke glede dobrote in trajnosti.

Dve, tri o jabolkih

Iz pravljicne in zgodovinske preteklosti

Jabolko je prvi sadež, ki ga omenjajo zgodbe stare zaveze. Raslo je v raju in po ljudski razlagi ostalo vsem Adamovim potomcem v grlu v obliki ščitastega hrustanca kot spomin na izvirni greh. V grškem bajeslovju so naklanjala tako zvana hesperidska jabolka večno mladost in neumrljivost. A bilo je tudi jabolko, ki je povzročilo trojansko vojno. Erida, boginja razdora, se je maščevala, ker je niso bili povabili na svatbo boginje Tetide. Vrgla je med svate jabolko z napisom: «Najlepši!». Tri boginje so se poganjale za prvenstvo v lepoti in Paris, trojanski kraljevič, je prisodil, naprošen za razsodnika, sporno jabolko Afroditi. Kaj se je potem zgodilo, nam pripoveduje mnogo grških pisateljev, v prvi vrsti Homer, kajti Eridino jabolko je bila dobrodošla snov staro-grškemu pesniku in tragedom. Stari Keltje so raj imenovali: Avalon, kar pomeni deželo jabolk. Po germanskem bajeslovju je rasla v posebnem varstvu Idune, boginje nevenljive mladosti, v rajski Walhalli jablan z vedno zreliimi jabolki, ki so jih morali uživati bogovi vsak dan, da so si ohranili moč in mladost. Iz hesperidskega jabolka staro-grškega in walhallskega jabolka german-

skega bajeslovja, ki sta se oba ponašala s pomlajevalno sposobnostjo, sklepajo učenjaki novejšje dobe, da so stari narodi že poznali osvežujoči vpliv vitaminov, čeprav niso še nič vedeli o teh, šele leta 1911. odkritih nadomestilnih redilnih snoveh, ki jih nahajamo v taki veliki meri prav v svežem sadju.

Vse to kaže, kako so znali ceniti naši predniki jabolka radi lepe zunanosti, okusnega mesa in zdravilne moči. V mostiških (predzgodovinskih kočah na kolih, zabutih v jezersko dno v bližini obali) so našli poleg loških tudi večja in mesnatejša jabolka od divjače in ta jabolka so morala biti pač sadovi kultivirane jablani. Mostiščarji so bili skoraj gotovo prinesli žlahtno vrsto jablani iz Vzhodne Evrope ali Prednje Azije s seboj in prav ta žlahtnejša vrsta in ne morda domača kislika se je povzpela do tega, da so jo stari narodi postavili v rajski vrt in ji pripisovali krepilno, pomlajevalno moč, saj so se bili že sami prepričali o zdravilnih lastnostih tega sadu. Današnja veda je le potrdila njihovo mnenje, saj je znano, da vplivajo jabolka zdravilno pri slabokrvnih, ker vsebujejo železo, dalje dražijo prebavne slinavke, pospešujejo črevesno gibanje,

omejujejo tvorjenje žolčnih in obistnih kamnov in pomirjajo živčni sestav.

Zmagoslavni pohod po svetu.

Dandanes si je osvojilo jabolko že ves svet. Iz njegove prvotne domovine, evropsko-azijske celine, ga je človek z drugimi koristnimi rastlinami raznesel po širnem svetu. Polagoma in stalno se je širila gojitev tega sadu po Evropi, z bliskovito naglico pa po mnogih prekomorskih deželah. Ogromne nasade z jablanami nahajamo danes v Južni Afriki, Avstraliji, Novi Zelandiji in Kanadi. Najveličastnejši je bil razvoj v Zedinjenih državah Severne Amerike. Prav v zadnjem času so stopili tudi pridelovalci iz Južno-ameriške republike Chile s svojim okusnim blagom na svetovni trg.

Jabolko uspeva v zmernem podnebju, tako nekako med 35. in 60. vzporednikom severno in južno od ravnika. Povsod tam, kjer uspevata krompir in oves, nahajamo tudi jablan. V Alpah se dviguje jablan na posebno ugodnih legah do 1400 m višine. Jabolka iz višinskih leg našega Poadižja in avstrijskega Tirola slove po svoji blagodišečnosti. Naj le mikajo prekomorska jabolka s svojo prekrasno zunanostjo, glede okusa se posamezne evropske vrste vendar le ne dajo prekositi.

Danes poznamo 23.000 različnih vrst tega sadu, ako prištejemo številne krajevne oblike. 23.000 vrst, ki se vse razločujejo po velikosti, obliki, barvi, okusu, dozoritvi, rači, razcvetu in še po mnogih drugih znamenjih, ki jih utegne opaziti le izšolano oko. Vse to nepregledno raznovrstnost je ustvaril človek v več stoletjih iz nekaterih divjač s smoterno vzgojo po izbiranju in križanju.

V starorimski državi poznejše cesarske dobe je bilo negovanje jabolk že precej razvito. Poznali so 29 vrst. Z drugimi sadeži so raznesli Rimljani tudi nove, dragocene vrste na ozemlje sedanje Francije, Nemčije in Avstrije. Kakor sadjarstvo na sploh je tudi negovanje jabolk zopet oživelo za Karla Velikega (768-814) in skozi poznejša stoletja so se bavili posebno in v prvi vrsti samostani s sadjarstvom in seveda tudi z jabolčno nego.

Da se je jabolko utegnilo razširiti po vsem svetu, da ga pridelujejo povsod v znanski količini in da se ne more nobeno drugo sadje kosati z njim glede pomena, tiči najbistvenejši vzrok v njegovi neprekosljivi trpežnosti. Bolj in bolj se udomačuje tako v Evropi kakor v Ameriki hranjenje jabolk v hladilnicah s temperaturo dveh stopenj nad ničlo in s stalno zračno vlažnostjo približno 85 odstotkov. V takih okoliščinah se dajo ohraniti jabolka osem do deset mesecev, dokler ne pride že novi pridelek na trg. Dobro

zasnovano hranjenje omogoča redno prekrbovanje sadnega trga s svežimi jabolki, kar prija porabniku-kupcu, a obvaruje hkrati pridelovalca-prodajalca predčasne prisilne prodaje v lastno škodo.

Najpomembnejše je pridelovanje jabolk v Zedinjenih državah Severne Amerike, in sicer na severo-vzhodu in severo-zahodu, medtem ko ne prija jabolkom vroče podnebje Floride. V velikih nasadih rasto drevesa v dolgih ravnih vrstah nešteto kilometrov na daleč.

V suhvročem podnebju na zahodu in severo-zahodu so napravili iz puščav sadne vrtove. Samo v Wenatchee-ju, okraju v državi Washington-u, ki pridelava največ jabolk med vsemi sodržavami, so nasadili na 16.000 hektarjev solne stepe velik gozd iz samih jablan, ki donaša vsako leto več ko 20.000 vagonov sadja. Kako so bila sploh mogoča taka čudesa v Wenatchee-ju in mnogih drugih krajih, kjer ne pade v poletnih mesecih t. j. od začetka junija do konca avgusta skoraj nič dežja in so v ostalih mesecih od maja do septembra padavine neznatne in nikakor ne zadostne niti za najskromnejše sadno drevje? Odgovor na to vprašanje: Prav tako preprosto kakor ameriško velikopotezno: Vsaka dva tedna do enkrat vsak mesec preplavijo nasade. Brez umetnega namakanja bi bilo sadjarstvo v mnogih krajih poleti popolnoma suhega zahoda v Zedinjenih državah sploh nemogoče.

V Zedinjenih državah pridelajo na milijone ton (tona = 1000 kg). Leta 1931., ki je bilo ugodno za sadje, je znašal pridelek 400.000 vagonov (nad štiri milijone ton), potreben bi bil tovorni vlak, dolg nad 3000 kilometrov. Kanada zaostaja le malo za Zedinjenimi državami, kar se tiče izvoza. Njen prebitek kakor tudi prebitek Južne Afrike gre ves na Angleško. Leta 1933. sta izvozili obe državi približno 22 milijonov zabojev jabolk. Avstralija in Nova Zelandija sta izvozili približno 130.000 ton samo v Evropo.

Čarovniški sadjar.

Tudi Rusija si prizadeva, da se izpopolni v sadjarstvu. Leta 1937. se bodo raztezali njeni sadovnjaki po površini dveh in pol milijonov hektarjev in bodo štirikrat tako obsežni kakor so bili leta 1929. Pred kratkim so odkrili v Kirgiziji, Oiratiji in Kazakstanu naravne gozdove iz samih jablan, raztezajoče se po ozemlju 12.000 hektarjev. Poročila trde, da prekaša to sadje po svoji kakovosti marsikatero kulturno vrsto.

Velike zasluge za rusko sadjarstvo ima oziroma je imel Ivan Vladimirovič Mjčurin, ki je umrl dne 7. junija leta 1935. S kratkim spisom se je spomnil njegovega plodnega delovanja naš Koledar za leto 1934. Mi-

čurin je prenesel tako rekoč jug na sever. V okolici mesteca Kozlov-a, ki se imenuje po njem Mičurinsk, le nekaj ur od Moskve, rase najzlahtnejše sadje. A njegovo sadje uspeva tudi v sibirskih gozdovih, na Daljnem Vzhodu, kjer je izpostavljeno najhujšemu zimskemu mrazu. Tu pade temperatura do 50 stopenj pod ničlo in sadno drevje kljubuje takemu mrazu. Izborne in okusne vrste jabolk rasto v ledeni Sibiriji. Z bistrim opazovanjem, križanjem je Mičurin popolnoma premagal mraz, ki je najhujši sovražnik sadjereje.

Pri nas in naših sosedih.

Naj navedemo na tem mestu nekaj podatkov o jabolkih, in sicer glede naše države in države naših sosedov.

Celotna pridelka v Italiji je znašal leta 1932. 3.246.630 kg, leta 1933. 2.528.720 kg in leta 1934. 2.784.270 kg. Med vsemi pokrajini prednjači Bolzano z nad 18%, 10,8% in 16% celotnega pridelka v gori omenjenih posameznih letih. Glede količine so jabolka na drugem mestu, ker zavzamejo prvo mesto breskve.

Avstrija izvažajo jabolka ob dobri letini t. j. skoraj vsako drugo leto. Gorenje-avstrijska in štajerska jabolka so znana. Leta 1932., ko je dosegel pridelka svoj višek, je znašal izvoz 7500 vagonov v vrednosti več kot 15 milijonov šilingov, pa se je tudi pridelalo v omenjenem letu vsega skupaj 280.000 ton.

Čeprav ima Nemčija približno 90 milijonov jablan s previdno ocenjenim letnim pridelkom 1.700.000 ton, mora uvažati vsako leto do 200.000 ton, da zadosti povpraševanju in potrebi.

Dravsko banovino v Jugoslaviji imenujemo lahko «jabolčno». Leta 1934. je našela statistika od 4.325.523 sadnih dreves največ jablan in sicer 2.235.048. Leta 1935. so izvozili 3500 vagonov po večini v Nemčijo in na Češko-Slovaško, kar je prineslo nad 70 milijonov Din samo Sloveniji.

Različna uporaba.

Sadje, ki ni primerno za prodajo in izvoz, se stiska. Jabolčnik so poznali že Stari Grki in Rimljani. Na kmetih je zelo v čišlih pri poletnem delu krljevka. Na krlje narezano sadje posuše kmetje v sušilnicah (pajštvih). V Švici se je udomačilo tako zvano «tekoče sadje», kar so sterilizirani neprevreti sadni sokovi. Jabolčne tropine se uporabljajo kot krma za prašiče in goved. V zadnjem času se pridobiva kemično iz njih pektin, kojega pomen se veča od dne do dne, in sicer pri pripravljanju marmelad in sadnih zdrisov, ker povzroča, da se snov v najkrajšem času strdi, ne da bi bilo treba kdo ve kako močnega plamena. Pektin upo-

rabljajo tudi v lekarnah, polastila se ga je v prvi vrsti lepčilna umetnost, saj je postal sestavitveni del raznih zobnih maž, kožnih olj, brivskega mila in sredstev za varstvo las. Dr. Malyoth se je bil povzpел po dolgotrajnih poskusih do mnenja, da učinkuje pri črevesnih katarjih jabolčna kaša edino le radi pektina tako ugodno. Pektin lahko prištevamo tvarinam, ki pripomorejo jabolku z vitamini in mineralnimi snovmi vred do njegove velike vrednosti za zdrave in bolne ljudi.

Ne bo odveč, če dodamo tej razpravi še nasvet, ki je velikega pomena za vsakega sadjerejca, ki ga pa ponekod le premalo upoštevajo. Ne puščaj, da ti segnije padlo sadje na tleh. Poberi ga! Izrezi zdravo meso, drugo pa sežgi! Ne metaj bolnega sadja na gnoj! S tem si napraviš novih plodišč jabolčnim škodljivcem. Bolje je, da se pripogneš za vsako črvivo jabolko, ker si s tem zavaruješ bodoči pridelka, kakor pa, da se znašaš neupravičeno nad mrčesom.

Spomenik dobrotniku.

Malo komu je znano — in s tem zaključujemo spis o jabolkih — da so postavili jablani tudi spomenik. Pred leti je naletel škotski izseljenec John Mackintosh (Mekentoš) na svoji farmi grm, ki ga ni bil prej nikdar opazil. Radi nenavadne oblike ga ni izdrl. Polagoma se je razvijal grm v drevo, razcvetel se in rodil na jesen en sam sad, zelo veliko jabolko čudovito lepe, enakomerne rdeče barve. Machintosh je nasadil mladike in polagoma se je nova vrsta jabolka, po odkritelju «rdeči mekentoš» imenovana, razširila po vsej Kanadi in priskrbela deželi nov vir dohodkov, saj so na mah zaslovela krasna in okusna kanadska jabolka po vsem svetu. Ko je postalo prvo drevo — odkod se je bilo zaplodilo na farmerjev svet, ostane nerazrešena skrivnost narave — žrtev požara, so mu postavili kmetje iz hvaležnosti lep in dostojen spomenik.

Dve pesti življenja, mladosti in brezskrbnosti.

Skoraj bi ne verjel

Za Koledar sem posnel iz dnevnega časopisja nekaj novic. V teh se kaže življenje v taki mnogoterosti in različnosti, da se nam zde skoraj neverjetne. Iz njih spoznamo, da prekašajo mnogi dogodki tudi najsmelejšo domišljijo.

Človeška školjka.

V bergensko bolnišnico — Bergen je obmorsko mesto na zahodni strani Norvegije — je prišel poveljnik neke norveške trgovske ladje. Zdravnikom se je predstavil za Gunnar-ja Sörensen-a in potožil, da čuti v želodcu hude bolečine, ki so ga začele vznemirjati. Pod kožo so mu zdravniki otipali oteklino in žarki so jim odkrili več tujkov v omenjeni oteklini. Potrebna je bila takojšnja operacija. Kako so se začudili zdravniki, ko so dobili v kapitanovem želodcu več biserov, popolnoma enake sestave, kakor so naravni biseri v školjkah. Ker so se kapitanu gnusile ostrige, da bi ne zaužil take ostude, kakor se je sam izrazil v svoji krepki mornarščini, niti za cel sod najboljšega ruma, domnevajo zdravniki, da proizvaja kapitanov želodec bisere. Kako je sprejel bolnik to senzacionalno ugotovitev, ne pove časniška novica.

Sanje in njihov učinek.

V neki londonski bolnišnici se je pripetilo to le: Že delj časa si je zdravil v njej mornar Charles Hume svojo zlomljeno golenico. Pred leti se je bil udeležil Hume neke znanstvene odprave v severno tečajne kraje. S svojimi takratnimi dožitki se je zgovorni mornar rad ponašal in zabaval z njimi vsakogar, kdorkoli ga je le hotel poslušati. Njegovi sosedje, prav tako navezani na posteljo ko pripovedovalec sam, se mu niso utegnili izmuzniti, zato so znali kmalu vse dogodivščine tečajnega mornarjevega potovanja na pamet. Neko jutro pokliče Hume zdravnika še pred njegovim običajnim pohodom po posameznih sobanah k sebi in mu pokaže dva prsta na levi roki, ki sta mu bila ponoči zmrznila. Zdravniku je uspelo, ker se je bil lotil takoj zdravljenja, rešiti mornarju oba prsta, ne da bi ju bilo treba odrezati. Sedaj pa prihaja v novico tista točka, radi katere je prišla novica v to zbirko. Nihče si ni znal tolmačiti, kako sta utegnila mornarju zmrzniti prsta v dobro zakurjeni bolniški sobani pod toplo odejo. Mornar je povedal, da se mu je sanjalo malo prej, da potuje po severnih krajih in na tem sanjanem potovanju sta mu bila najbrže zmrznila prsta. Zdravniki so za kako drugačno razlago takega nenavadnega učinka sanj še v zadregi.

Hudodelstvo — učni predmet.

Na švicarskem vseučilišču v Lausanni z običajnimi štirimi oddelki (teološko, juridično, filozofsko in medicinsko fakulteto) so ustanovili še peti oddelek: Institut de Police Scientifique, zavod za znanstveno policijo. Novi oddelek vodi profesor Bischoff, učenec in naslednik leta 1929. umrlega znamenitega kriminalista Rudolfa Reissa, preurejalca policije v mnogih državah. Oddelek podeljuje po šestih semestrih tudi doktorski naslov. Zavod šteje že precej slušateljev iz vseh evropskih in izvenevropskih držav in vsi ti dijaki se hočejo izuriti v izsledovanju hudodelstev. Da to dosežejo, morajo dovršiti popolno šolo za hudodelstva, kajti kdor se hoče uspešno bojevati zoper hudodelstvo, mora dobro poznati vsa njegova sredstva, poti in zvijače, se je moral tako rekoč sam baviti s hudodelstvom kot tat, ropar, slepar, ponarejevalec i. t. d. Profesorji nalagajo dijakom najbolj zapletene naloge in šele, ko se izkažejo dijaki sposobne v vseh panogah hudodelstva, se pripuste k zadnjim, zelo težkim izkušnjam. Nekega dijaka, ki je tako dobro ponaredil bankovec, da bi z njim premotil celo najbolj izurjenega bančnega blagajnika, je javno pohvalil njegov profesor, čigar stroka je bilo ponarejanje.

Steklenica pripomogla do zakona.

Steklenica navadno razdvaja zakon in ruši zakonsko srečo, a primerilo se je nasprotje, da je namreč steklenica združila dvojico in ustanovila zakon. Na nekem otočiču Shetlandskega otočja (severno od Škotske) se je dolgočasilo ribiško dekle. Poročilo zaznamuje samo začetno črko njenega imena in priimka in pri teh dveh črkah M. T. ostanem tudi jaz. Kaj je dovedlo poročevalca, da se je omejil na začetni črki, se ne ve. Mogoče je to storil iz viteštva do zastopnice nežnega spola, mogoče ga je bilo strah njenega poznejšega moža. Bodi karkoli, preveč ne smem prehitevati dejanja. V taki samoti, kakršna vlada na otočiču tam daleč na severu, se porajajo mlademu dekletu najrazličnejše misli. Te misli so se polagoma zgoščale v srčno željo po pametnem in pridnem zakonskem možu. Kje takega dobiti? Vse sosede je dekletu poznalo, poznalo je tudi fante iz drugih vasi in z bližnjih otočičev. Ker pa ni bil mladenki najbrž nobeden izmed znancev po godu, se je odločila za izreden korak, ki je še najbolj prijal njeni romantični nravi. Spisala je pisemce s pravcato ženitno ponudbo, priložila pisemcu svojo fotografijo, vteknila oboje v steklenico,

zamašila jo dobro, vrgla jo v morje in čakala. Med tem je plula steklenica po valovih, gnala sta jo dekletovo hrepenenje in topli zalivski tok, dokler ni priplula do angleške dvojčambe in prišla njenim mornarjem v roke. S svojo nenavadno vsebino je razgrela steklenica vse moštvo v večji meri, kakor bi bila učinila s tekočino, pa naj bi bil še najfinejši rum iz Jamaike. Razpeli so jadra in usmerili ladjo proti otočju, navedenemu v pismu. Dvajset in trije mornarji so odkrili dekletu svoja čustva in deklica M. T. si je izbralo — kako so ženske zagotetne — kapitana.

Piskač z nadomestnimi palci.

Na zadnjem zborovanju zdravnikov iz Zedinjenih držav Severne Amerike v mestu Memphisu (drž. Tennessee) je predstavil profesor Nosther svojim tovarišem Harry-ja Parsona-a, moža, na katerem mu je bila uspela nenavadna operacija. Harry Parson, tako je razlagal profesor Nosther, si je bil ranil pri neki avtomobilski nezgodi roke tako, da so mu morali odrezati oba palca. To bi še ne bila kdo ve kaka nesreča, če bi ne bil Parson piskač v enem izmed največjih orkestrrov, ki se je sestavljal iz samih najboljših igralcev. Parsonov solo s spremljevanjem ostalega orkestra je bil pravi umetniški užitek za poslušalce. Po nezgodi seveda ni mogel Parson nadaljevati svojega poklica, skušal si je pomagati z različnimi protézami, toda niti z najbolj duhovito sestavljenimi ni utegnil držati piščali v pravi legi. Profesor Nosther, ki je poznal umetnika že izza dobe, ko je Parson omamljal poslušalce s svojo čarobno igro, mu je predlagal operacijo, Zdravnik mu je nadomestil palca na rokah s palcema na nogah, ki mu ju je odrezal in priklopil k roki. Kite nožnih palcev so se strnile s kitnimi ostanki na rokah. Operacija je torej popolnoma uspela. Da zamore rabiti Parson nadomestna palca prav tako, kakor je rabil prej prava palca na rokah, je dokazal zbranim zdravnikom s tem, da jim je zaigral na piščal nekaj najlepših kosov iz oper.

Pravno vprašanje.

Prometna policija v Manili, glavnem mestu Filipinskega otočja, se je morala ukvarjati s primerom, ki ji je napravljaval hudih preglavic. V to mesto sta prispela siamska dvojčka, Španca Simplificij in Lucij Godino, da se pokažeta kot naravno čudo občinstvu. Kmalu po njunem prihodu je bila policija prisiljena zapreti radi prehitre vožnje Simplificija, ki je vodil avtomobil. Toda, glej ga spaka! Če je hotela zapreti Simplificija, bi moral iti v zapor tudi njegov brat Lucij, kajti taka dva brata veže poleg lju-

bezni še košček skupne kože. Temu se je upiral čut pravičnosti od strani oblasti kakor tudi Lucij sam, ki se je čutil popolnoma nedolžnega. Če bi pa izpregledala policija Simplificiju prestopok, ker bi ne mogla samo njega zapreti, bi se utegnilo zgoditi, da bi se Simplificij prav nič več ne zmenil za predpise prometne policije in bi drvel s svojim vozilom po cestah zavedajoč se, da ga ne smejo kaznovati radi njegovega nedolžnega, z njim zraslega brata Lucija. Komisar, pred katerega sta bila pripeljana brata Godino, je delj časa razmišljal, slednjič jima je pa le zagrozil, da ne prizanese pri ponovnem prestopku krivcu in ga da takoj zapreti, nedolžni brat naj pa potem izbira, ali s krivcem v zapor ali sam domov. Ker se pa dvojčka nikakor nista hotela ločiti — prirojena hiba jima donša le prelepe dohodke — sta se odločila, da bosta odslej bolje pazila na prometne predpise.

Užaljeni boter.

Mnogim zvezdarnam v Zedinjenih državah Severne Amerike je delovanje precej otežkočeno, ker se ponašajo le najznamenitejše kakor ona na gori Wilson blizu Pasadena v Kaliforniji z ustanovami in rednimi prispevki ameriških milijonarjev. Da si zagotove manj srečne zvezdarne svoj obstoj, so določile, da krste vsako zvezdo, ki jo nanovo izsledijo s svojimi daljnogledi, s priimkom tistega državljanca, ki jim daruje za to primerno vsoto. Kakor hitro iztaknejo kak nov svet, vprašajo tega ali onega milijonarja, če bi hotel botrovati in koliko bi rad plačal za to čast. Ni ga skoraj milijonarja, ki bi si ne želel biti ovekovečen z svojo zvezdo na nebem svodu, ki bi se ne bral rad v planetariju, zemljiški knjigi za zvezde, kot upravičenega in neizpodbitnega lastnika. Kdor izmed milijonarjev ponudi največ, sme kumovati. Ravnateljstvo ne provprašuje, kako je prišel boter nove zvezde do bogastva, ali s petrolejem, svincem, pisalnimi stroji, bučkami, kolomazom ali kako drugače, ravnateljstvo prešteje denar, zaznamuje pravkar odkrito zvezdo z darovalčevim priimkom, vpiše jo v krstno knjigo in stvar je s tem zanj končana. Pripetilo se je, da je na ta način krščena zvezda nenadoma izginila. Naj so jo še tako iskali, izslediti je niso mogli ne z daljnogledi ne na fotografijskih ploščah. Če izgine že krščena zvezda nenadoma s svojega mesta, kjer bi morala biti, je to seveda dogodek, kojega vest pride iz zvezdaren najprej v strokovno glasilo, nato pa v dnevno časopisje. In iz dnevnikov je zvedel John Foster, ki se je bil s svojimi milarnicami dokopal do milijonov, da je izginila njegova zvezda, koje krst ga je stal nič manj ko 50.000 dolarjev. Ogorčen je pisal pismo, v katerem je zahteval, naj se mu vrne de-

nar, ali pa naj pripravijo zvezdo zopet na njeno prejšnje mesto. Zvezdarna si ni znala pomagati. Denarja ni imela več, uporno zvezdo je pa tudi težko priklicati zopet na pozorišče, posebno če ji ne ugaja dano ime. Ravnateljstvo se je mislilo izmotati iz kolobocije z molkom. Na prejeto pismo ni odgovorilo. To je pa milarja in milijonarja le še bolj razkačilo. Nič se ni obotavljal, kar takoj je vložil tožbo in zahteval od toženke t. j.

zvezdarne svojo zvezdo ali pa vplačano vsoto. Pristojna sodnija si sedaj beli glavo s to nenavadno pravdo, kajti doslej še ni imela opravila z zvezdami. Tudi dotedanja judikatura ne obravnava nobenega niti količkaj podobnega primera. Sodnik je prenesel obravnavo v nadi, da se do prihodnje obravnave mogoče le prikaže uporna zvezda in ga reši nadaljnjih skrbi in vnetega proučevanja.

Koliko časa boš živel?

„Odprta noč in dan so groba vrsta,
al' dneva ne pove nobena prat' ka!

pravi Prešeren. Res ne vemo «ne dneva ne ure», vendar se da s precejšnjo natančnostjo dognati, kolika je verjetnost, da doživimo gotovo starost. Seveda, ta gotovost ni za vse slučaje enaka, ker se ravna po načinu življenja, po socialnem stališču in nešteto je še drugih okolnosti, ki gotovost doživetja ovirajo in v drugih slucajih pospešujejo.

Po statistiki se je ugotovilo, koliko od 1.000.000 ljudi doživi 1, 2, 3, 4, 5 i. t. d. let in ta statistika nam omogoča, da doženemo s precejšno gotovostjo verjetnost doživetja, ne sicer za vsako poljubno osebo posamezno, ampak matematično poprečno. Umevno je, da ta statistika ni enaka za vse dežele in vse sloje, a zato jo ugotavljajo ob ljudskem štetju vse države vsaka sama zase.

Tega načina ugotavljanja verjetnosti doživetja se poslužujejo vse zavarovalnice za življenje.

V naši državi je ugotovljeno, da doživi od milijona ljudi eno leto starosti 963.965

oseb, 20 let starosti doživi le 824.159 oseb, 50 let pa samo 648.822 oseb. To sorazmerje nam služi v matematično dognanje možnosti doživetja.

Jaz imam n. pr. 68 let. Koliko časa bom še živel? Pogledam v spodnji razpredelnici, koliko od milijona doživi 68. leto starosti in dobim število 421.478,2. To število delim z dvema in dobim drugo število namreč 210.739,1, ki nam pove starost, katero doživi od milijona ljudi 78 let. Povprečno je torej verjetno, da doživim 78 let in nekaj mesecev.

Ako pa ima sedaj kdo 20 let, je manj verjetno, da doživi 78 let, kajti, ravnaje se po prejšnjem načinu, dobim število 824.159. To število deljeno z dvema da 412.079,5. Tako doženem, da 20leten človek doživi matematično verjetno le 68 let in nekaj mesecev.

Izračunaj torej, koliko časa boš živel, a glej, da se ti ne pripeti kakor onemu, ki je zvečer zdrav in vesel legel spat in je drugo jutro mrtev — vstal.

RAZPREDELNICA. — Od milijona ljudi živi v gotovi starosti še:

leta	živeči	leta	živeči	leta	živeči	leta	živeči
1	963.965	28	781.810·9	55	603.638·9	82	125.890·7
2	937.488	29	776.763·6	56	593.301·8	83	107.374·3
3	917.999	30	771.686·7	57	582.645·2	84	90.184·8
4	903.486	31	766.555·8	58	571.091·7	85	70.447·3
5	892.765	32	761.383·0	59	559.148·8	86	60.372·1
6	884.754	33	758.155·9	60	546.694·1	87	47.947·2
7	878.676	34	750.866·1	61	533.426·9	88	37.231·9
8	873.932	35	745.507·5	62	519.587·6	89	28.204·0
9	870.056	36	740.070·0	63	505.069·8	90	20.791·1
10	866.694	37	734.544·7	64	489.820·3	91	14.874·0
11	863.520	38	728.921·7	65	473.850·8	92	10.295·8
12	860.371	39	723.190·0	66	457.138·9	93	6.872·9
13	857.048	40	717.837·7	67	439.680·0	94	4.408·4
14	853.426	41	711.352·1	68	421.478·2	95	2.706·3
15	849.446	42	705.219·3	69	402.548·6	96	1.583·0
16	845.069	43	698.924·5	70	382.918·6	97	878·4
17	840.298	44	692.451·7	71	362.630·3	98	469·1
18	835.173	45	685.783·8	72	341.741·3	99	225·4
19	829.762	46	678.902·0	73	320.327·6	100	103·0
20	824.159	47	671.787·0	74	298.483·9	101	43·6
21	818.471	48	664.417·2	75	276.324·8	102	16·9
22	812.809	49	656.770·3	76	253.984·2	103	6·0
23	807.271	50	648.822·5	77	231.617·8	104	1·9
24	801.926	51	640.548·4	78	209.397·7	105	0·5
25	796.786	52	631.921·0	79	187.512·4	106	0·1
26	791.817	53	622.912·6	80	166.161·0	107	0·0
27	786.827·1	54	613.943·7	81	145.522·6		

Pristojbine

A) Poštne

	V Italiji in kolon.	V inozemstvu
1. Navadna pisma ali zalepke v notranjem prometu Italije za vsakih 15 g ali vlomek (najvišja teža 2 kg): a) v kraju samem	0.25	
b) iz kraja v kraj	0.50	
c) aktivno služočim vojakom (častniki in podčastniki izvzeti) do 15 g	0.25	
d) v inozemstvo (Nemško Avstrijo, Ogrsko in Jugoslavijo) za prvih 20 g ali vlomek		1.00
e) V Vatikansko mesto, za prvih 20 g	0.80	
f) za nadaljnih 20 g ali vlomek	0.50	
g) za drugo inozemstvo		1.25
g) za vse inozemstvo vsakih nadaljnjih 20 g ali vlomek		0.75
2. Dopisnice uradne ali tudi zasebne v kraju samem ali naslovljene služočim vojakom (častniki in podčastniki izvzeti)	0.15	
iz kraja v kraj	0.30	
V inozemstvo (Nemško Avstrijo, Ogrsko in Jugoslavijo)		0.60
V Vatikansko mesto	0.50	
V ostalo inozemstvo		0.75
3. Dopisnice uradne s plačanim odgovorom v kraju iz kraja v kraj	0.30	1.50
4. Razglednice:		
a) s samim podpisom in datumom	0.10	0.25
b) s petimi voščilnimi besedami	0.20	0.25
ednako v Vatikansko mesto	0.20	
c) z dopisi iz kraja v kraj	0.30	0.75
d) z dopisi v Nemško Avstrijo, Ogrsko in Jugoslavijo		0.60
e) z dopisi v kraju samem, oziroma vojakom (kakor zgoraj)	0.15	
5. Posetnice s kvečjemu 5 voščilnimi besedami (tudi v kraju)	0.20	0.25
6. Obvestila: rojstva, smrti, poroke in slična	0.15	0.25
7. Trgovski računi brez dopisov in le posamezni do 15 g	0.25	
V inozemstvo se pošljejo trgovski računi kakor rokopisi ali pisma.		
8. Rokopisi v obliki pisma 45×45 in valja 10×75 cm, katerim lahko priložimo pismo, ki se nanaša na rokopis	0.60	
a) do 200 g	0.20	
b) za vsakih nadaljnjih 50 g ali vlomek, do 2 kg	1.00	
c) v Vatikansko mesto, do 250 g	0.30	
za vsakih nadaljnjih 50 g		1.25
d) v inozemstvo za prvih 250 g		0.25
e) v inozemstvo za vsakih nadaljnjih 50 g ali vlomek do 2 kg	0.20	
v Vatikansko mesto	0.10	0.25
9. Navadne tiskovine za vsakih 50 g ali vlomek do 2 kg	0.10	0.25
v Vatikansko mesto	0.20	
Navadne tiskovine, ki presegajo 25 cm v dolžini ali širini, doplačajo	0.10	
Navadne tiskovine, ki presegajo 45×45 ali 10×75, se izključijo.		
10. Bukvarski listi (naročila knjig v komisiji)	0.05	
11. Vzorci brezvrednosti:		
a) do 100 g	0.35	0.50
b) vsakih nadaljnjih 50 g	0.15	0.25
c) v Vatikansko mesto do 100 g	0.40	
vsakih nadaljnjih 100 g	0.20	
Teža vzorcev je dovoljena do 500 g.		
12. a) Priporočanje — (Raccomandazione) poštnih pošiljatev stane poleg navadne pristojbine še	1.25	1.50
b) v Vatikansko mesto	1.25	
c) odškodnina izgubljenih priporočenih pošiljatev	25.00	125.0
d) priporočanje dopisnic, tiskovin ali vzorcev	0.60	1.50
e) za perijodične tiskovine je dopuščen specialni Conto corrente za priporočanje istih po ministerijalnem pooblastilu.		

13. Ekspresne pošiljatev, doplačilo k zgoraj omenjenim	1.25	2.50
v Vatikansko mesto	2.00	
14. Poštne povratnice (Ri evute di ritorno)	0.50	1.25
v Vatikansko mesto	0.80	
15. Povzetna pristojbina (diritto di assegno) pri vzorcih le do 15 lir, pri drugih pošiljkah do 1000 lir kakor pri priporočenih z doplačilom		0.50
v inozemstvo poleg pristojbine 1.— še za vsakih lir 100 ali vlomek povzete svote		0.80
v Vatikansko mesto	0.50	
16. Zavarovanje (assicurazione) denarnih pisem, poleg pristojbine priporočenih, še zavarov.: a) za prvih 200 lir ali vlomek	0.50	
b) za vsakih nadaljnjih 100 lir ali vlomek	0.25	
Doplačilo proti višji sili znaša:		
c) za prvih 200 lir ali vlomek	0.50	
d) za nadaljnjih 100 lir	0.25	
V inozemstvo: poleg pristojbine za priporočanje:		
e) v Vatikansko mesto do L. 200	0.80	
za vsakih nadaljnjih lir 100	0.40	
f) za vsakih 300 zlatih frankov ali vlomek		1.85
17. Poštne nakaznice (vaglia postali), ki stanejo 10 stotink:		
za zneske do lir 25	0.40	
za zneske nad 25 lir do lir 50	0.80	
za zneske nad lir 50 do lir 100	1.20	
za zneske nad lir 100 do lir 200	2.00	
za nadaljnjih vsakih 100 lir ali vlomek, nad 200 lir	0.50	
Nakaznice do 25 lir naslovljene moštvo vojaštva	0.20	
18. Brzojavne nakaznice: plačajo poleg navadne in brzojavne pristojbine še	0.50	
19. Poštne nakaznice za inozemstvo: pristojbina je sledeča:		
a) 50 st. za vsakih 100 lir ali vlomek istih poleg tega še stalna pristojbina za vsako nakaznico	0.50	1.—
20. Brzojavne nakaznice v inozemstvo. Pristojbine kakor za navadne vštvešči pristojbino brzojavke besedila nakaznice v dotično državo.		
21. Poštni zavoji ali paketi (pacchi postali) brez označbe vrednosti do 1 kg	2.50	
isto od 1 kg do 3 kg	5.00	
isto od 3 kg do 5 kg	7.50	
isto od 5 kg do 10 kg	12.50	
isto od 10 kg do 15 kg	16.—	
isto od 15 kg do 20 kg	18.—	
22. Brzojavke (telegrammi) naslovljene v kraljevino, S. Marino in otok Saseno — plačajo za vsako besedo do 10 črk, čitljivo pisane:		
a) navadne brzojavke do 10 besed	2.10	
za vsako nadaljno besedo	0.25	
b) silne brzojavke (telegramma urgente) trikratno pristojbino navadnih.		
c) jako silne brzojavke so dopuščene samo mej glavnimi mesti provinc ter plačajo petkratno pristojbino.		
d) brzojavke s plačanim odgovorom doplačajo pristojbino Cs. 50.		
23. Zračna pošta: Navadna in ekspresna pisma, ki se pošiljajo z zračno pošto, se morajo frankirati z navadno pristojbino in še: a) za pisma, dopisnice in drugo do 15 g lir 0.50; b) za tiskovine, vzorce in rokopise za 50 g lir 0.80; c) Afrika orijentalna, za pisma ali dopisnice vsakih 5 g. lir 1; d) Evropa, poljubna korespondenca, vsakih 20 g. lir 0.60.		

B) Kolkovine in druge

1. Za vsako obremenjenje ali odobrenje v tekočem računu, za poljubne svote, fiksna taksa lir 0.50.
2. Najemščine, za celotno svoto vse najemnine 0.50%.

3) Kolkovan papir (Carta bollata) za vloge na ministrstva in dodeljene urade, upravno in računsko sodišče, lir 6, za vloge na uprave (občinske, deželne, davčne itd.) lir 4.—.

4) Menice, fiksna pristojbina 10 stotink in: za menice plačljive v 4. mesecih za vsakih 200 lir še 20 stotink; za menice plačljive v 6. mesecih za vsakih 200 lir še 40 stot, za menice brez določenega roka (in blanco) za vsakih 200 lir, še 80 stotink.

5) Kolekovanje navadnih računov, pobotnic, potrdil in drugih listin:

vsota do L	1 je oproščena
" " " " " "	100 kolek 0.20
" " " " " "	3000 " 1.—

vsota do	6000 kolek 2.—
" " " " " "	10000 " 3.—
" " " " " "	13000 " 4.—
" " " " " "	16000 " 5.—
" " " " " "	20000 " 6.—
" " " " " "	23000 " 7.—

za višje zneske, za vsakih nadaljnih lir 1000 ali vlemek istih, taksa lir 0.30 zaokrožena v cele lire navzgor. Za zneske nad 300 tisoč lir fiksna taksa lir 90.

Za kolekovanje računov med trgovci, veljajo posebna določila, ki menjajo višino takse po kakovosti prodanega blaga. Najobičajnejša taka taksa znaša 2.50‰.

KAZALO

Koledarski podatki	Str. 3—27
Bojer - Čemažar, Rudosledec	" 28
Žgur, Dete z Bogom govori (pesem)	" 34
Lagerlöf, Skrivnostna pisava	" 35
Šinkovec, Velikonočna (pesem)	" 37
Loria, Sokol	" 38
Lorentzen, Dom groze	" 42
Pastuškin, Draga se ozira (pesem)	" 43
Reboux, Toto	" 44
Zamphirescu - Jurca, Tiha sreča (pesem)	" 45
R. Š., Corridonia in Corridoni	" 46
Križ (pesem)	" 50
Rehar, Pesem matere	" 50

Čapek, Tudi rekord	Str. 51
Rehar, Zdaj moje sanje (pesem)	" 52
Alkohol v starem veku	" 53
Gorjan, Tožna pesem	" 55
Plajšar, Prirodni zakladi Abesinije	" 56
Lesjak, Češka narodna (pesem)	" 59
Srečno naključje	" 60
Mikavnosti	" 62
Dve, tri o jabolkah	" 65
Skoraj bi ne verjel	" 68
Koliko časa boš živel?	" 70
Pristojbine	" 71
Med svet	" 72

M E D S V E T

To leto dobe naročniki sledeče redne knjige:

1. Koledar za leto 1937.
2. Giovanni Verga, **Pastir Jeli**, novele.
3. **Vesele zgodbe**, humoristične črtice.
4. Dr. Josip Potrata, **Higijena žene**.
5. Daniel Defoe, **Robinzon**.

Vseh pet knjig stane pri poverjenikih L 5.—, v prosti prodaji L 8.—.

Kot neobvezna knjiga izide za zimo:

„OD MORJA DO MORJA“.

Opis nekaterih najvažnejših mest severne Italije; bogata ilustrirana, razkošno opremljena knjiga. — L 10.—.

Prihodnje leto izidejo sledeče redne knjige:

1. Koledar za leto 1938.
2. **Izvirna povest**.
3. Grazia Deledda, **Sardinske novele**.

4. Poljudno znanstvena knjiga.

5. Lažnivi Kljukec.

Po možnosti bosta izšli tudi ena ali dve knjigi za doplačilo.

O p o m b a: Naj nam naročniki oprostijo, ako smo letošnji program nekoliko spremenili.

V knjižni zbirki „Luč“ je izšlo:

1. France Bevk, **Mrtvi se vračajo**, novela.
2. Alfonse Daudet, **Tartarin v Alpah**, humoristična povest.
3. Fr. Bevk, **Izlet na Špansko**, potopisne črtice s podobami.

Vse tri knjige stanejo za naročnike L 4.—, v prosti prodaji L 6.—.

NASLOV:

Unione Editoriale Goriziana
Gorizia, via Carducci 7

UREDNIŠTVO.

V avgustu 1936.

